

Bieżące 5 Informacje

ISSN 1234-7086

Maj 2024
5 [412]

egzemplarz bezpłatny

W numerze:

UPRAWA PASOWA

BYDŁO MLECZNE

**XIV WIOSENNE
TARGI OGRODNICZE**

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Olsztynie

IV WARMIŃSKO-MAZURSKIE
DNI POLA
2024

10.06-04.07.2024 r.

Harmonogram wydarzenia:

- 10 czerwca - powiat bartoszycki
- 11 czerwca - powiat kętrzyński
- 12 czerwca - powiat mrągowski
- 13 czerwca - powiat piski
- 14 czerwca - powiat szczycieński
- 17 czerwca - powiat ostródzki
- 18 czerwca - powiat iławski
- 19 czerwca - powiat nowomiejski
- 20 czerwca - powiat działdowski
- 21 czerwca - powiat nidzicki
- 24 czerwca - powiat węgorzewski
- 25 czerwca - powiat gołdapski
- 26 czerwca - powiat olecki
- 27 czerwca - powiat giżycki
- 28 czerwca - powiat ełcki
- 1 lipca - powiat olsztyński
- 2 lipca - powiat elbląski
- 3 lipca - powiat braniewski
- 4 lipca - powiat lidzbarski

Dobrze, że jesteśmy razem!

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Operacja opracowana przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

spis treści

O doradztwie rolniczym	4
Z życia WMODR z siedzibą w Olsztynie	5
Wiadomości z województwa	6
Z życia ARIMR	7
Z życia KOWR	8
Z życia KRUS	9

W POLU I NA ŁĄCE

Letnia Akademia Uprawowca	10
IV Warmińsko-Mazurskie Dni Pola	12
Miotła zbożowa – roślina zagrażająca uprawom zbóż	13
Strip-till – uprawa pasowa	14
Siewniki uniwersalne w produkcji roślinnej	15

W CHLEWNI I OBORZE

Woda – istotny element w produkcji zwierzęcej w aspekcie bydła	16
Wiosenny wypas bydła	18
Odnowienie łąk i pastwisk metodą podsiewu	20

PRZY ZAGRODZIE

Tylko koni żal... ..	30
Znaczenie zbiorników retencyjnych na terenach rolniczych	32

Z EKONOMIĄ ZA PAN BRAT

Koniunktura w gospodarstwach rolnych w I kwartale 2024 r.	34
--	----

ROZWIJAMY OBSZARY WIEJSKIE

Pomoc finansowa dla pszczelarzy z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	35
XIV Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”	36
Demonstracje z zakresu produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka roślinnego na cele paszowe	38
Kompleksowe programy doradcze (KPD1)	40
Climate Farm Demo i Climate Smart Advisors jako siostrzane projekty programu Horyzont Europa	41
Harmonogram naborów wniosków w ramach PS dla WPR 2023-2027	42

PORADY PRAWNE

Wybrane przepisy prawne dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich	43
--	----

W DOMU I W ZAGRODZIE

Agroturystyka – nowoczesna forma wypoczynku w zgodzie z naturą	44
Jagnięcina i baranina – rarytasy na naszym stole	46

AGRORYNEK 24-29

OGŁOSZENIA KUPNO-SPRZEDAŻ 49

KRZYŻÓWKA 50

REDAKCJA POLECA

12

IV Warmińsko-Mazurskie Dni Pola...

...to znaczące wydarzenie dedykowane rolnictwu w regionie Warmii i Mazur oraz szeroko pojętemu sektorowi rolniczemu. Spotkania polowe odbędą się w terminie od 10 czerwca do 4 lipca.

16

Woda – istotny element w produkcji zwierzęcej w aspekcie bydła

Chęć osiągnięcia wysokich wyników w produkcji zwierzęcej koncentruje działania przede wszystkim na dostarczaniu zwierzętom pokarmie – jego najlepszej jakości, parametrach, dawkach i zawartych w nim składnikach odżywczych

Rolniczy biuletyn informacyjny

Wydawca miesięcznika:

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel. 89 526 44 39, 89 535 76 84
sekretariat@w-modr.pl, redakcja@w-modr.pl (Redakcja)

Oddział w Olecku

Al. Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko, tel. 87 520 30 31, 87 520 30 32
olecko.sekretariat@w-modr.pl

p.o. Dyrektor – *Mateusz Cygan*

I Z-ca Dyrektora – *Małgorzata Micińska-Wąsik*

II Z-ca Dyrektora – *Sonia Solarz-Taciak*

Dyrektor Oddziału w Olecku – *Robert Nowacki*

Redaktor Naczelny – *Mirosław Fesnak*

Rada Programowa:

Przewodniczący: *Małgorzata Micińska-Wąsik*

Członkowie: *Anna Fatyga-Koltun, Mirosław Fesnak, dr inż. Rodian Pawłowski, dr inż. Bolesław Pilarek, Jerzy Rutkowski, Agnieszka Soltysiak, Anna Subocz, Karol Sus, Maria Suszko*

Skład i druk:

Sekcja Wydawnictw i Informacji WMODR

Nakład:

1000 egz.

Biuletyn dostępny w wersji cyfrowej

Nic dla Was, bez Was!

Mateusz Cygan

p.o. Dyrektor Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

Szanowni Państwo,

18 kwietnia br. powierzono mi pełnienie obowiązków Dyrektora Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie. Wywodzę się z terenów wiejskich, od 2013 r. prowadzę gospodarstwo rolne, dlatego też sprawy wsi i rolnictwa nie są mi obce. Jako praktyk mam świadomość wyzwań stojących przed polskimi rolnikami. Warmińsko-mazurska wieś to miejsce życia ponad połowy mieszkańców naszego regionu, to tradycja a zarazem nowoczesność, to miejsce o które chcę szczególnie zadbać jako Dyrektor WMODR – nie tylko z racji pełnionej funkcji, ale również z przekonania i pasji.

1 maja br. świętować będziemy 20 lat członkostwa Polski w strukturach Unii Europejskiej. Okres ten był nie tylko czasem integracji politycznej i gospodarczej, ale także znaczącym okresem transformacji dla polskiego rolnictwa i obszarów wiejskich. Przez te dwie dekady Polska odgrywała istotną rolę w rolniczym krajobrazie UE, zarówno jako beneficjent unijnych funduszy, jak i jako aktywny uczestnik dyskusji dotyczących przyszłości Wspólnej Polityki Rolnej. Dzięki wsparciu unijnemu polskie rolnictwo przeszło znaczące zmiany. Modernizacja gospodarstw, zakup nowoczesnych maszyn i urządzeń rolniczych, wprowadzenie nowych technologii uprawowych i hodowlanych oraz zwiększenie wydajności są najlepszymi dowodami na to, że członkostwo w UE przyniosło wiele pozytywnych zmian dla polskiego rolnictwa.

Kwiecień i maj to niezwykle pracowite miesiące, zarówno dla rolników jak i doradców WMODR pomagających Państwu w wypełnianiu dokumentacji w tegorocznej kampanii wnioskowej. Podobnie jak w roku ubiegłym nasi doradcy i specjaliści służą bezpłatną pomocą w sporządzaniu wniosków o płatności bezpośrednie i płatności obszarowe. Gorąco zachęcam do korzystania z ich usług! Niebagatelną rolę w rozwoju warmińsko-mazurskiej wsi odgrywają właśnie zatrudnieni w Ośrodku doradcy i specjaliści. Dlatego też będę dokładał wszelkich starań, aby podnosić kwalifikacje i kompetencje zawodowe zatrudnionej w Ośrodku kadry, tak aby mogła ona doradzać Państwu na jeszcze wyższym poziomie.

Pod koniec kwietnia br. podczas XIV Wiosennych Targów Ogrodniczych „Pamiętajcie o ogrodach” rozpoczęliśmy realizację szeregu przedsięwzięć mających na celu wymianę doświadczeń, transfer wiedzy, promocję oraz popularyzację wyróżniających się osiągnięć produkcyjnych. Organizowane przez Ośrodek, już od 30 lat, targi i wystawy wpisały się na stałe w kalendarz najważniejszych imprez targowych organizowanych na Warmii i Mazurach. Wydarzenia te są postrzegane przez wielu wystawców, jak i zwiedzających, jako spotkania, na których

„trzeba być”. Potrzebę organizacji tego typu przedsięwzięć najlepiej obrazują liczby – podczas ubiegłorocznych targów agroWARMA 2023 gościliśmy 230 wystawców i ponad 40 tys. osób odwiedzających.

W tym roku spotkamy się na targach agroWARMA 2024 w dniach 7 i 8 września. Wykorzystując wieloletnie doświadczenie Ośrodka w organizacji targów i wystaw, dołożymy wszelkich starań, aby zaprezentować Państwu jak najbogatszą ofertę producentów maszyn i urządzeń rolniczych, urządzeń wykorzystywanych w budynkach inwentarskich, pasz i dodatków paszowych, środków ochrony roślin, materiału nasiennego, gospodarstw ogrodniczych i szkółkarskich.

Równoległe z targami odbywać się będzie Warmińsko-Mazurska Wystawa Zwierząt Hodowlanych, na której swój bogaty dorobek zaprezentują hodowcy bydła mlecznego i mięsnego, koni oraz owiec i kóz. Dzięki posiadanym przez Ośrodek dwóm halom namiotowym o powierzchni 1000 m² każda, hodowcy będą mieli doskonałą okazję do prezentacji swoich zwierząt, a one same komfortowe warunki do bytowania z zachowaniem obowiązujących przepisów dobrostanu zwierząt.

Już niebawem, bo w dniach 10 czerwca – 4 lipca br., zapraszam Państwa na cykl 19 spotkań polowych organizowanych przez Ośrodek w każdym powiecie województwa, w ramach IV Warmińsko-Mazurskich Dni Pola. Dzięki uczestnictwu w tym wydarzeniu będą Państwo mogli porównać potencjał plonowania odmian roślin uprawnych, sposoby ochrony roślin i zastosowane rodzaje nawożenia. Mam nadzieję, że spędzony z nami czas i wiedza zdobyta podczas spotkań wspomogą Państwa w podejmowaniu racjonalnych decyzji, skutkiem czego będzie wzmocnienie efektywności produkcji Państwa gospodarstw rolnych i ich konkurencyjności rynkowej.

Targi, wystawy, spotkania polowe organizowane przez WMODR mają różny krąg odbiorców, jednak przyświeca im jeden cel, którym jest transfer wiedzy do praktyki rolniczej. Wydarzenia te są doskonałą okazją do nawiązywania nowych kontaktów, wymiany doświadczeń, zapoznawania się z innowacyjnymi rozwiązaniami i wdrażania ich na poziomie gospodarstwa.

Mam nadzieję, że podejmowane przez nas działania zyskają uznanie rolników i mieszkańców obszarów wiejskich naszego województwa. Wszystkim tym, którzy na co dzień są objęci opieką naszych doradców i specjalistów serdecznie dziękuję za dotychczasową współpracę, a pozostałe osoby zachęcam do kontaktu w celu jej podjęcia, bowiem tylko działając razem stanowimy o rolniczym potencjale i sile naszego regionu.

Jednocześnie zapraszam do śledzenia strony internetowej www.wmodr.pl oraz fanpage Ośrodka na facebooku, gdzie znajdują Państwo najświeższe informacje nt. podejmowanych przez WMODR działań.

Z życia WMODR

Małgorzata Micińska-Wąsik

I Zastępca Dyrektora Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

Kampania składania wniosków o płatności za 2024 rok

Do 15 maja ARiMR przyjmuje wnioski o przyznanie płatności bezpośrednich i płatności obszarowych. Pracownicy WMODR udzielają doradztwa dotyczącego wymogów, które należy spełnić, by płatności otrzymać, a także w sposób bezpłatny sporządzają dla rolników wnioski o przedmiotowe płatności. **Zapraszamy do kontaktu z doradcami terenowymi.**

Olimpiada Wiedzy Rolniczej, Ochrony Środowiska i BHP w Rolnictwie

Zapraszamy osoby w wieku 18-35 lat z województwa warmińsko-mazurskiego prowadzące, bądź zamierzające prowadzić gospodarstwo rolne, do udziału w Olimpiadzie. Etapy powiatowe przeprowadzają Zespoły Doradców w każdym powiecie w okresie od 18 marca do 20 maja br. **Finał wojewódzki odbędzie się w siedzibie WMODR w Olsztynie w dniu 5 czerwca br.**

Zapraszamy do udziału w konkursach organizowanych przez WMODR

- „Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne” – zgłoszenia do 21.05.2024 r. Organizator konkursu: Marta Dudek, specjalista SWGD, tel. 665 892 846.
- „Innowacyjne rozwiązania w gospodarstwie młodego rolnika z wykorzystaniem środków PROW 2014-2020 i/lub PS WPR 2023-2027” – zgłoszenia do 31.05.2024 r. Organizator konkursu: Magdalena Stempka, specjalista DROW, tel. 665 830 954.

IV Warmińsko-Mazurskie Dni Pola

W dniach **10 czerwca-4 lipca 2024 r.** zapraszamy na **19 powiatowych spotkań polowych**. We współpracy z właścicielami gospodarstw demonstracyjnych, naukowcami, przedstawicielami firm produkujących dla rolnictwa, przedstawicielami samorządu terytorialnego oraz innych instytucji i organiza-

cji, których zakres działania obejmuje problematykę rolnictwa i wsi, w ramach powiatu, przeprowadzone zostaną praktyczne sesje na poletkach uprawowych. Będziemy chcieli pokazać i promować, m.in. bioróżnorodność roślin uprawnych oraz odmiany o podwyższonej tolerancji na suszę i inne niekorzystne zjawiska atmosferyczne.

Zapraszamy rolników, naukowców, przedstawicieli firm produkujących dla rolnictwa, przedstawicieli samorządu terytorialnego oraz innych instytucji i organizacji, których zakres działania obejmuje problematykę rolnictwa i wsi, do współpracy z WMODR w zakresie demonstracji roślinnych. Osobą koordynującą działania upowszechnieniowe w Ośrodku jest Agnieszka Sołtysiak, kierownik Działu Technologii Produkcji Rolniczej, tel. 665 891 386.

V Krajowe Dni Pola, 14-16.06.2024 r. w Boguchwale

Ponad 1000 poletek doświadczalnych, różnorodność gatunków i odmian, nowoczesne technologie w rolnictwie, wystawa zwierząt hodowlanych – to główne obszary przygotowane przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale dla odwiedzających to wyjątkowe w skali kraju wydarzenie. Przedstawiciele naszego Ośrodka będą służyć doradztwem w strefie nauki i doradztwa. Wszystkie najważniejsze informacje dotyczące Krajowych Dni Pola Boguchwała 2024 dostępne są na stronie internetowej wydarzenia – www.dnipola2024.pl.

Za nami XIV Wiosenne Targi Ogrodnicze

Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach” są wydarzeniem, które cieszy się ogromnym zainteresowaniem, tak wystawców, jak i zwiedzających. W tym roku tereny wystawowe WMODR przy ul. Jagiellońskiej 91 odwiedziły tysiące osób dokonujących wiosennych ogrodniczych zakupów. Podczas targów prezentowano rośliny i artykuły szkółkarskie, sadownicze i ogrodnicze, maszyny i urządzenia do produkcji ogrodniczej, wyposażenie i aranżację ogrodów, nawozy i środki ochrony roślin, rękoźmię oraz ofertę instytucji i organizacji rolniczych działających na rzecz rolnictwa, w tym szkół rolniczych. Relacja z targów znajduje się na str. 36-37.

Wsparcie samorządów graniczących z Rosją

Nasze województwo otrzyma wsparcie w wysokości 125 mln zł na realizację Rządowego Programu Rozwoju Północno-Wschodnich Obszarów Przygranicznych na lata 2024-2030.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie

Graniczenie z Rosją powoduje potężne ograniczenia rozwojowe, którym musimy przeciwdziałać – podkreśla wojewoda warmińsko-mazurski Radosław Król. Fot. W-MUIW

Celem programu jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój społeczno-gospodarczy obszarów dotkniętych skutkami agresji Rosji na Ukrainę i kryzysem na granicy polsko-rosyjskiej i polsko-białoruskiej. Program obejmuje cztery województwa: podkarpackie, podlaskie, lubelskie oraz warmińsko-mazurskie. Łączna kwota przeznaczona na ten cel przez Rząd RP wynosi 500 mln zł.

Nabór wniosków w województwie warmińsko-mazurskim rozpocznie się 20 maja 2024 r.

Programem zostały objęte następujące powiaty: bartoszycki, braniewski, gołdapski, kętrzyński i węgorzewski, miasta: Bartoszyce, Górowo Iławeckie, Braniewo, Kętrzyn, gminy miejsko-wiejskie: Bisztynek, Sępólno, Frombork, Pieniężno, Gołdap, Korsze, Reszel oraz gminy wiejskie: Bartoszyce, Górowo Iławeckie, Braniewo, Lelkowo, Płoskinia, Wilczęta, Banie Mazurskie, Dubeninki, Barciany, Kętrzyn, Srokowo, Budry i Pozezdrze.

Założenia programu

Program składa się z czterech podstawowych działań objętych wsparciem. Są to:

Działanie 1. Poprawa infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej i poprawa bezpieczeństwa drogowego:

- modernizacja lub przebudowa odcinków dróg powiatowych i gminnych;
- budowa nowych odcinków dróg powiatowych i gminnych;
- modernizacja, przebudowa lub budowa ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszych i chodników zlokalizowanych wzdłuż dróg gminnych i powiatowych;
- budowa ogólnodostępnych parkingów naziemnych dla maksymalnie 40 pojazdów osobowych, zlokalizowanych przy modernizowanych lub budowanych drogach powiatowych i gminnych lub służących ogólnym potrzebom mieszkańców;
- tworzenie miejsc postojowych dla rowerów.

Działanie 2. Zielona i niebieska infrastruktura dla ochrony środowiska naturalnego. W ramach działania będą wspierane:

- projektowanie i budowa lub modernizacja instalacji wodociągowych i wodno-kanalizacyjnych (poniżej 2000 RLM);
- zazielenianie obszarów i zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych w miastach – dotyczy budynków i terenów publicznych.

Działanie 3. Stworzenie warunków do rozwoju zrównoważonej turystyki w oparciu o endogeniczne potencjały:

- modernizacja, budowa nowych lub rozbudowa istniejących turystycznych szlaków rowerowych i pieszych wraz z ich infrastrukturą towarzyszącą – zielone parkingi, miejsca odpoczynku i postoju na trasie wraz z wiatami i toaletami;
- ogólnodostępne punkty widokowe;
- tworzenie zielonych parkingów (do max. 60 aut osobowych) przy obiektach zabytkowych udostępnionych do zwiedzania lub stanowiących lokalną atrakcję turystyczną;
- tworzenie punktów informacji turystycznej.

Działanie 4. Działania służące poprawie stanu infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i społecznej w celu zwiększenia dostępności lub jakości usług publicznych:

- edukacja – poprawa jakości i dostępu do edukacji przez modernizację lub przebudowę obiektów lub pomieszczeń przedszkoli lub szkół (na poziomie podstawowym, średnim ogólnokształcącym lub zawodowym) lub dostosowanie ich do potrzeb osób;
- z niepełnosprawnościami;
- zdrowie – modernizacja lub przebudowa podmiotów leczniczych oferujących świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) w zakresie usług objętych kontraktami z Narodowym Funduszem Zdrowia lub dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- infrastruktura społeczna – modernizacja lub przebudowa obiektów lub pomieszczeń domów pomocy społecznej lub dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Samorządowcy z regionu poznali kryteria programu podczas spotkania w urzędzie wojewódzkim. Fot. W-MUIW

ARiMR uruchomiła nowe nabory wniosków w ramach pomocy de minimis w rolnictwie

Całkowita wysokość pomocy de minimis przyznanej jednemu przedsiębiorstwu w sektorze rolnym nie może przekroczyć 20.000 EUR w okresie trzech lat podatkowych (obrotowych).

Piotr Turowski

Dyrektor WM OR Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Pomoc dla pszczelarzy – wiosna w rozkwicie

Kilka chłodnych dni pomiędzy gorącymi nie powstrzyma rozpuśczonej wegetacji. Kwitną morele, brzoskwinie i śliwy, a pszczoły ruszyły do pracy. Ruszyła też pomoc do przezimowanych pszczelich rodzin. Różowe sady brzoskwiń i morelowe to rzadkość w centrum kraju, bo drzewa bardzo wcześnie kwitną i nie najlepiej znoszą późnowiosenne przymrozki. W ocenie sadowników i rolników wielkanocne ocieplenie przyspieszyło wegetację roślin o trzy tygodnie. Nawet późne jabłonie w kwietniu miały pączki.

W naszej szerokości geograficznej wszystko się może zdarzyć. Po bardzo wczesnym ociepleniu przyszły okresy chłódów i nocne przymrozki. Do walki o odbudowanie sił po zimie ruszyły również pszczoły. Tym pracowitym owadom nie przeszkadza nawet chwilowe ochłodzenie, bo wiedzą, że mają mało czasu na zebranie pyłków. Pełnią one ogromną rolę w zapyleniu wszystkich drzew owocowych, abyśmy mogli korzystać z pełnowartościowych, cudownych owoców i witamin, które ze sobą niosą. Dlatego dla pszczelarzy przewidziano pomoc z budżetu państwa. **Od 1 kwietnia 2024 r. Biura Powiatowe ARiMR rozpoczęły przyjmowanie wniosków o pomoc finansową dla pszczelarzy do przezimowanych rodzin pszczelich** będących podmiotami prowadzącymi działalność nadzorowaną w zakresie utrzymywania pszczół wpisanych do rejestru (o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt). Wnioski o udzielenie pomocy należy składać na formularzu opracowanym i udostępnionym przez Agencję, który znajduje się na stronie internetowej, do Kierownika BP ARiMR, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pszczelarza do dnia 31.05.2024 r. Stawka pomocy wynosi 50 zł na jedną przezimowaną rodzinę pszczelą, a pula środków zarezerwowanych na tę pomoc wynosi 80 mln zł. Pomoc będzie wypłacana na rachunek pszczelarza wskazany w krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Istotne jest, aby dane dotyczące rachunku w ww. systemie ewidencji producentów były aktualne.

O środki na utrzymanie pszczół w okresie bezpożytkowym można się ubiegać w Agencji już po raz czwarty. W 2021 roku pszczelarze otrzymali z tego tytułu blisko 20 mln zł, w 2022 ponad 23 mln zł, a w 2023 niemal 77 mln zł.

Pomoc na zakup czystorasowego buhaja rasy mięsnej

Hodowcy bydła mięsnego mogą ubiegać się o dopłaty do zakupu czystorasowych buhajów. Wsparcie ma charakter pomocy de minimis w rolnictwie. Z oferty dofinansowania może skorzystać producent rolny posiadający status mikro-, małego albo średniego przedsiębiorstwa, który ma nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wnio-

sków o przyznanie płatności. Od wnioskodawcy wymaga się przedstawienia potwierdzenia nabycia w 2024 roku co najmniej jednego czystorasowego buhaja rasy mięsnej w wieku powyżej 13 miesięcy, który ma świadectwo zootechniczne.

Wysokość pomocy stanowi iloczyn kwoty 5 tys. zł i liczby zakupionych buhajów – nie większej niż wynik dzielenia średniej liczby krów w gospodarstwie (w roku poprzedzającym ten, w którym został zakupiony buhaj) przez 30. Pula środków przeznaczonych na to wsparcie to 5 mln zł. Zakup danego buhaja może zostać objęty pomocą tylko raz.

Wnioski do 30 listopada 2024 r. przyjmują Biura Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Dokumenty można składać bezpośrednio w placówkach, nadawać rejestrowaną przesyłką pocztową (listem poleconym) albo wysłać drogą elektroniczną – za pośrednictwem platformy ePU-AP lub usługi mObywatel na stronie gov.pl. W przypadku składania wniosku przez platformę ePUAP lub usługę mObywatel ważne, aby wniosek trafiał do biura powiatowego Agencji właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę producenta rolnego, należy starannie wskazać dane tej jednostki, tj. w nazwie jednostki musi występować określenie „Biuro powiatowe” oraz nazwa powiatu gdzie dane BP ARiMR ma siedzibę.

Pomoc, wypłacana jest na rachunek wnioskodawcy wskazany w krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, w tzw. EP. Dlatego ważne jest, aby dane dotyczące rachunku w ww. systemie były aktualne. Informacje dotyczące rachunku można sprawdzić po zalogowaniu się do Platformy Usług Elektronicznych ARiMR <https://epue.arimr.gov.pl/pl/strona-glowna> i wybraniu z paska menu opcji „Mój profil”. Jeśli nr konta jest nieaktualny, należy niezwłocznie dokonać jego aktualizacji poprzez złożenie odpowiedniego wniosku w sposób opisany na <https://www.gov.pl/web/arimr/ewidencja-producentow>.

Wszelkie pytania dotyczące naboru wniosków o przyznanie pomocy finansowej należy kierować do właściwych miejscowo palcówek ARiMR (dane kontaktowe: <https://www.gov.pl/web/arimr/oddzialy-regionalne-i-biura-powiatowe>) lub e-mailowo: info@arimr.gov.pl

Komunikat

Rozwój małych gospodarstw – pula środków dla ubiegłorocznego naboru została zwiększona o ponad 1 mld zł. Od 16 kwietnia 2024 r. obowiązuje nowy Regulamin naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji L10.5 Rozwój małych gospodarstw. Dokument ten zawiera istotną zmianę dla ubiegających się o wsparcie w naborze, który Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prowadziła między 29 września a 24 listopada 2023 r. Dotychczasowy limit funduszy, czyli 468 000 000 zł, został zwiększony do 1 475 661 600 zł. Oznacza to, że wszyscy rolnicy, których wnioski zostały pozytywnie rozpatrzone, otrzymają wsparcie.

Bezzałogowe statki powietrzne w KOWR

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wdraża innowacyjne rozwiązania ułatwiające administrowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa wykorzystując nowoczesne rozwiązania technologiczne jakim są Bezzałogowe Statki Powietrzne (BSP).

Iwona Żendarska

p.o. Dyrektora Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Olsztynie

Bezzałogowe statki powietrzne (BSP) są wykorzystywane w wielu dziedzinach i w różnych obszarach działalności człowieka. Obecnie administracja publiczna wykorzystuje BSP do realizacji szeregu zadań takich jak np.: monitorowania terenu, w tym na potrzeby zapewnienia porządku publicznego, aktualizacji map, badania jakości powietrza, wykrywania nielegalnych składowisk odpadów, obserwacji koryt rzecznych czy innych miejsc do których dostęp jest ograniczony, utrudniony lub niebezpieczny. Drony mogą stanowić nieocenione wsparcie w rolnictwie, dzięki zebranych danym można poprawić precyzność i efektywność pracy oraz podjąć decyzję w odpowiednim czasie i miejscu. KOWR uzyskał możliwość wykorzystania BSP do realizacji własnych zadań.

Pod koniec 2021 roku KOWR podpisał list intencyjny z Polską Agencją Żeglugi Powietrznej (PANSZA) oraz Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Wskazano na trzy obszary wspólnych działań: praktyczne wdrażanie rozwiązań wykorzystania nowoczesnych technologii lotniczych w rolnictwie, współpracę na rzecz wykorzystania potencjału BSP przy optymalizacji realizacji zdefiniowanych potrzeb rolnictwa i rynku rolnego oraz trzeci to poszukiwanie nowych obszarów współpracy w zakresie wsparcia służb publicznych przy realizacji celów i potrzeb rolnictwa i rynku rolnego.

W 2022 roku przeprowadzono rozeznanie w zakresie możliwości wykorzystania BSP. Zidentyfikowano następujące zadania, w których mogą być wykorzystywane BSP:

- oględziny nieruchomości oraz kontrola nabywców nieruchomości zgodnie z ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego;
- lustracja stanu zagospodarowania nieruchomości przy przejściu do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (ZWRSP) w związku z wykonaniem prawa pierwokupu lub nabycia;
- lustracja nieruchomości ZWRSP w celu określenia ich faktycznego przeznaczenia i stanu zagospodarowania, w tym oględziny nieruchomości zadrzewionych i podmokłych, z trudnym dostępem lub brakiem dojazdu;

- kontrola nieruchomości oraz składowania odpadów na nieruchomościach ZWRSP;
- oględziny nieruchomości zabudowanych w związku z katastrofami budowlanymi w częściach niedostępnych dla pracownika z uwagi na stan techniczny obiektów zagrażający zdrowiu i życiu oraz oględziny miejsc potencjalnie niebezpiecznych – skażenia terenu, składowiska odpadów, itp.;
- ocena wniosku w sprawie obniżenia wartości dzierżawy na skutek strat w uprawach (gradobicia, wymoknięcia, etc.);
- pomiar powierzchni działek ewidencyjnych i użytków;
- fotografowanie nieruchomości wystawionych na sprzedaż lub do dzierżawy i umieszczenie tych zdjęć w ogłoszeniach i na stronie internetowej;
- ocena: stanu zasiewów, ich kultury agrotechnicznej, stanu budynków, stanu obejść gospodarczych, stanu parku maszynowego;
- opracowanie modelu 3D nieruchomości zabudowanej/niezabudowanej.

KOWR w 2023 r. zdecydował o przeprowadzeniu projektu pilotażowego „Standaryzacja wykorzystania Bezzałogowych Statków Powietrznych”. Celem projektu jest dalsza identyfikacja zadań, przy których powinno korzystać się z BSP, ocena jak wykorzystanie dronów poprawia efektywność i komfort pracy oraz przygotowanie standardów wykorzystania BSP w jednostce. W efekcie powstaną wytyczne dotyczące użytkowania BSP.

Realizacja pilotażu rozpoczęła się w marcu 2023 r., a jego zakończenie planowane jest do 31 marca 2025 r.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje innowacyjne projekty w rolnictwie. Więcej na temat wykorzystania BSP przez KOWR można znaleźć na naszej stronie internetowej: www.gov.pl/web/kowr/standaryzacja-wykorzystania-bezzałogowych-statkow-powietrznych2.

Znamy laureatów etapu wojewódzkiego Konkursu na Rymowanek o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym!

Etap wojewódzki, V edycji Ogólnopolskiego Konkursu na Rymowanek o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym pod hasłem „Bezpiecznie na wsi mamy, bo o zdrowie dbamy” został rozstrzygnięty. Temat przewodni konkursu wymagał od dzieci dużego zaangażowania i wiedzy ogólnej o zagrożeniach czyhających w gospodarstwie rolnym.

Iwona Królik-Plaskota

Dyrektor Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie

Patronat Honorowy nad konkursem sprawuje Minister Edukacji i Nauki Barbara Nowacka, zaś patronat honorowy nad etapem wojewódzkim konkursu objął Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty, Jolanta Skrzypczyńska.

Choć zadanie konkursowe, postawione przed dziećmi rolników z roczników 2009-2013, nie było łatwe, do tegorocznej edycji konkursu, w województwie warmińsko-mazurskim zgłoszono 71 rymowanek. Wojewódzka Komisja Konkursowa miała twardy orzech do zgryzienia przy wybo-

rze zwycięzców. Ocenie poddano 27 rymowanek, wytypowanych uprzednio przez Komisje Regionalne. Po burzliwych obradach udało się wyłonić trzy zwycięskie prace, które z dumą oraz nieukrywaną nadzieją na zwycięstwo w etapie ogólnopolskim, przekazano do oceny Komisji Centralnej.

Na Warmii i Mazurach autorami najwyższej ocenionych prac są: Katarzyna Żak z powiatu iławskiego, Piotr Szempliński z powiatu nidzickiego, Hanna Gejda z powiatu szczycieńskiego

Poniżej prezentujemy zwycięskie rymowanki...

Piękna wieś

Życie na wsi jest bajeczne,
Ale bywa niebezpieczne.
Tu zwierzęta, tam traktory,
czasem bywa tu ruch spory.

Bezpieczeństwa przestrzegamy,
Więc wypadkom nie ulegamy.
I o zdrowie swoje dbamy,
Bo warzywka uprawiamy.

Dziś choroba nam nie straszna.
Marchew, groszek, grządka własna
Daje siłę wieloraką.
Nie każdy jest dziś pokraką.

Rolnik zawsze nam pomoże,
Gdy maszyną pole orze.
Później smaczny chlebek mamy,
Którym wszyscy się zajadamy.

Projekt na wsi taki mamy,
Że o bezpieczeństwo zawsze dbamy!
Życie bywa tu bezlitosne,
Ale także i radosne...

Katarzyna Żak

Bezpiecznie na wsi mamy, bo o zdrowie dbamy

Jestem chłopak z gospodarki,
Mam maszyny i koparki!
Lecz w obsłudze nie pomogę,
bo by mi jeszcze ucięło nogę!

Na podwórku i obora stoi,
W niej się krówki dojareczką doi!
Mama plakat na drzwiach powiesiła
Żeby obca osoba do obory nie wchodziła!

I gdy plony z pola zwożą,
Trzeba też z pomocą Bożą!
Jechać z głową i pomału
W razie potrzeby użyć sygnału!

Prace te trzeba wykonać uważnie
I zdrowie traktować zawsze poważnie!
Ważna jest też profilaktyka
i bezpieczeństwo,
A brak tego może zastąpić
po prostu szaleństwo!

Życie na wsi tak szybko leci,
Lecz jest dużo zagrożeń, choćby dla dzieci!
Bo w gospodarce jest jak w rodzinie,
Co wypiełgniesz tak w świat popłynie!

Piotr Szempliński

Wieś jest piękna i kusząca, zdrowie, życie ratująca

Rolnik i jego rodzina,
I błyszcząca maszyna,
Kozia Krystyna, krowa Balbina,
Kura Zosia, i świnia Tosia,
Jajka, mleko, mięso wytwarzają,
I zasad bezpieczeństwa przestrzegają.

Dzieci rolnika wieś kochają
I w „Farming 18” grają,
Ale o swoje zwierzęta
na prawdziwej farmie też dbają.
Profilaktyka to zapobieganie,
Że nikomu nic się nie stanie.
Kiedy rolnik maszynę naprawia,
to się zastanawia,
Czy dobrze śruby wkręca,
I wtedy robota się rozkręca.

Kto codziennie dwa jabłka zjada,
Ten z lekarzem nie gada.
W swoim ogródku warzywa hoduje,
Dlatego chemią się nie truje.
Gdy dobrze pomyśli i zaplamuje
To super wiatę do maszyn wybuduje.

Hanna Gejda

Ogólnopolski Konkurs dla Dzieci
na Rymowanek o Bezpieczeństwie
w Gospodarstwie Rolnym

Na zakończenie nadmienić należy, że członkowie Komisji Konkursowych na szczeblu regionalnym i wojewódzkim byli pełni uznania dla wrażliwości literackiej, pomysłowości i wiedzy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie twórców rymowanek.

Laureatom konkursu serdecznie gratulujemy i trzymamy kciuki za sukcesy w etapie centralnym Konkursu!

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.
Operacja opracowana przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie.

LETNIA AKADEMIA UPRAWOWCA

Twoje pole wiedzy

Już niedługo grupa rolników z terenu naszego województwa będzie uczestniczyła w cyklu warsztatów pn. „Letnia Akademia Uprawowca”. Operacja realizowana jest w ramach Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2024-2025 w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Maja Jurczak

Główny Specjalista Działu Technologii Produkcji Rolniczej

Uczestnicy akademii poznają najnowsze trendy, techniki i strategię, aby unowocześnić swoje uprawy a także osiągnąć większe plony i zyski. W niniejszym artykule pragniemy przybliżyć sylwetki przedstawicieli świata nauki i branży rolniczej, którzy podczas weekendowych spotkań podzielą się z uczestnikami swoją wiedzą i doświadczeniem.

dr hab. Marta Damszel, prof. UWM

Jest absolwentką studiów magisterskich Wydziału Biologii UWM w Olsztynie. Doktorat realizowała przy Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa w dyscyplinie agronomia, specjalność: ochrona roślin. Habilitację prowadziła na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, w dyscyplinie rolnictwo i ogrodnictwo. Obecnie prof. Damszel jest zatrudniona na stanowisku profesora uczelni w UWM w Olsztynie na Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa w Katedrze Entomologii, Fitopatologii i Diagnostyki Molekularnej. Jej aktywność naukowo badawcza ukierunkowana jest na diagnostykę klasyczną i molekularną chorób roślin rolniczych przede wszystkim zbóż i rzepaku. Jest także wykonawcą projektów badawczych w zakresie rolnictwa i leśnictwa. Profesor Damszel jest także praktykiem w diagnostyce polowej chorób zbóż i rzepaku, w 2022 r. nagrodzoną Odznaką Honorową „Zasłużony dla Rolnictwa”.

mgr inż. Małgorzata Gazda

Jest absolwentką Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie. Od ponad dwudziestu lat pracuje w Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian we Wróćkowie. Jest kierownikiem działu badawczo-doświadczalnego. Zajmuje się oceną odmian roślin uprawnych pod względem ich wartości gospodarczej, tych już zarejestrowanych będących w powszechnym obrocie, jak również będących jeszcze przed wpisaniem do Krajowego rejestru. Od wielu lat jest członkiem Wojewódzkiego Zespołu Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (PDO) w naszym województwie. Zadaniem Zespołu, między innymi, jest tworzenie Listy Odmian Zalecanych (LOZ) dla naszego wo-

jewództwa. Jest współautorem corocznych opracowań wyników plonowania odmian badanych w ramach systemu PDO w naszym województwie.

dr hab. inż. Mariola Grzybowska-Brzezińska, prof. UWM

Jest absolwentką Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (specjalność marketing i zarządzanie), doktor nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu, doktor habilitowany w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie towaroznawstwo. W swojej pracy naukowej zajmuje się problematyką zachowań konsumenta, a także różnymi aspektami funkcjonowania rynku żywnościowego oraz ekonomii produkcji w sektorze agrobiznesu. Znaczna część dorobku powstała w oparciu o wyniki badań odnoszących się do problematyki organizacji rynku żywności ekologicznej oraz warunkowań tworzenia konkurencyjności sektora produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-żywnościowego. Podejmuje również problem współpracy oraz optymalizacji w zakresie roślinnej i zwierzęcej produkcji rolnej, przetwórstwa czy sprzedaży, jako szansy rozwoju sektora rolno-żywnościowego. W swoich publikacjach podkreśla znaczenie wdrażania innowacyjnych rozwiązań w budowaniu konkurencyjności gospodarstw rolnych. Chętnie współpracuje z przedsiębiorcami, angażuje się w skalanie światów nauki i biznesu, wierzy w użyteczną stronę nauki.

prof. dr hab. Bożena Kordan

Prof. dr hab. Bożena Kordan jest kierowniczką Katedry Entomologii, Fitopatologii i Diagnostyki Molekularnej wchodzącej w strukturę Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa UWM w Olsztynie. Kieruje również studiami podyplomowymi „Integrowana produkcja i ochrona roślin” oraz „Integrowana produkcja roślinna”. Głównymi kierunkami działalności badawczej prof. Kordan są: szkodziła entomofauna wybranych gatunków roślin uprawnych, jej znaczenie gospodarcze oraz czynniki ograniczające liczebność, czynniki warunkujące odporność produktów przechowywanych na porażenie przez szkodniki magazynowe, proekologiczne możliwości ograniczania liczebności wybranych gatun-

ków owadów oraz biochemiczne i behawioralne aspekty oddziaływań mszyc i roślin żywicielskich. Prof. Bożena Kordan przeprowadziła wiele szkoleń i wykładów z zakresu szkodników roślin uprawnych. Jest doskonałym diagnostykiem polowym. Od wielu lat współpracuje z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, uczestnicząc w konferencjach i Warmińsko-Mazurskich Dniach Pola jako wykładowca lub ekspert polowy.

prof. dr hab. inż. Jan Miciński

Od 37 lat pracuje na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Problematyka badań naukowych Profesora dotyczy: wpływu czynników genetycznych i środowiskowych na doskonalenie bydła, efektywność produkcji mleka, ocenę zdolności opasowej, wartości rzeżnej oraz jakości mięsa pozyskiwanego od czystych ras bydła mięsnego oraz mieszańców w warunkach zróżnicowanego żywienia; uwarunkowania przebiegu cyklu wzrostu i rozwoju potomstwa, ocena osobnicza oraz przydatność rozplodowa buhajów, tryków i kozłów; właściwości prozdrowotne mleka i mięsa pochodzącego od bydła, owiec i kóz użytkowanych w zróżnicowanym środowisku. Uczestniczył w wielu projektach badawczo-naukowych. Profesor Jan Miciński jest wykładowcą na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz prowadzi współpracę dydaktyczną z MANS w Łomży; ZSCKR w Dobrocinie; WMODR w Olsztynie; Uniwersytetem Rolniczym „KAZNARU” w Almaty (Kazachstan); jako visiting profesor z Regionalnym Uniwersytetem im. Baitursynova w Kostanay (Kazachstan) oraz Uniwersytetem Mendla w Brnie (Czechy).

dr inż. Zbigniew Nasalski

Jest absolwentem Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (specjalność Ekonomika rolnictwa). Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie zarządzania uzyskał na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na podstawie rozprawy „Koszty produkcji pasz w zarządzaniu przedsiębiorstwem rolniczym”. Jego zainteresowania naukowe obejmują m.in. problematykę ekonomiki i organizacji gospodarstw rolnych oraz efektywność produkcji rolniczej. Aktualnie prowadzone badania naukowe dr. Nasalskiego koncentrują się na strategiach rozwoju zrównoważonych modeli współpracy producentów rolnych i podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego w warunkach wysokiego ryzyka gospodarczego i środowiskowego. Był wykonawcą wielu projektów i ekspertyz finansowanych przez krajowe i międzynarodowe instytucje związane z rozwojem rolnictwa i obszarów wiejskich. Prowadzi zajęcia dydaktyczne obejmujące m.in. analizę techniczno-ekonomiczną gospodarstw rolnych, ekonomikę produkcji, logistykę w łańcuchu dostaw żywności. Jest trenerem w szkoleniach dotyczących m.in. zarządzania gospodarstwami rolnymi oraz rolniczego handlu detalicznego.

Polska Izba Gospodarcza Maszyn i Urządzeń Rolniczych

Jest apolityczną, niezależną i samofinansującą się organizacją samorządu gospodarczego o charakterze branżowym. Powstała w roku 1998 i zrzesza 152 firm z branży, podzielonych na

członków zwyczajnych, nadzwyczajnych i standardowych. Należą do niej wszyscy najwięksi krajowi producenci i dystrybutorzy maszyn oraz przedstawicielstwa światowych marek maszyn i urządzeń rolniczych. Izba jest organizacją o zasięgu ogólnokrajowym, ponieważ tylko tego typu organizacja może działać skutecznie i mieć wpływ na rzeczywistość gospodarczą w Polsce. Podstawowym celem PIGMiUR jest chęć poprawy warunków, w jakich działają przedsiębiorstwa z branży maszyn i urządzeń rolniczych. Cele i zadania Izby to m.in. integracja firm z branży, reprezentowanie wspólnych interesów, wymiana poglądów i doświadczeń, koordynacja działań firm zrzeszonych w Izbie, współpraca z instytucjami skupionymi wokół branży rolniczej oraz szkołami i uczelniami, organizacja specjalistycznych szkoleń, seminariów i konferencji, promocja firm z branży, w tym organizacja wystaw rolniczych. Spotkania branżowe przez PIGMiUR to doskonała okazja do wymiany doświadczeń, zapoznania się z kierunkami dotyczącymi rozwoju branży, dzielenia się wiedzą czy nawiązywania kontaktów. Podczas takich spotkań przedstawiciele firm zrzeszonych w PIGMiUR mają możliwość do podjęcia dyskusji i wymiany wzajemnych poglądów.

prof. dr hab. Przemysław Sobiech

Jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Katedrze Chorób Wewnętrznych z Kliniką na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Prodziekanem ds. studiów na tymże Wydziale. W roku 1991 ukończył studia weterynaryjne na Akademii Rolniczo-Technicznej im. Michała Oczapowskiego w Olsztynie. Tytuł doktora w dziedzinie nauk medycznych uzyskał w roku 1998. Rozprawa habilitacyjna w dziedzinie nauk weterynaryjnych zatytułowana była „Obraz hematologiczny, biochemiczny i histopatologiczny pokarmowej dystrofii mięśni koźląt”. Jest autorem i współautorem licznych publikacji naukowych.

dr hab. Arkadiusz Stępień, prof. UWM

Absolwent kierunku Rolniczego Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie (obecnie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). W 2000 r. na tej samej Uczelni w uzyskał stopień doktora, a w 2012 r. doktora habilitowanego. Od 1996 roku pracuje w Katedrze Agroekosystemów i Ogrodnictwa (dawniej Katedrze Ogólnej Uprawy Roli i Roślin) na Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Prowadzi zajęcia z przedmiotu Doradztwo płodozmianowe, Ogólna uprawa roli i roślin oraz Produkcja roślinna dla studentów kierunków Rolnictwo i Zootechnika. Autor ponad 130 publikacji naukowych i popularno-naukowych, promotor 2 prac doktorskich oraz blisko 100 prac dyplomowych. Zasadnicze kierunki zainteresowań badawczych koncentrują się wokół doskonalenia agrotechniki w różnych systemach rolniczych oraz kształtowania i ochrony środowiska rolniczego. Autor programów studiów podyplomowych w zakresie Rolnictwa ekologicznego i kierownik tych studiów realizowanych na Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa, UWM. Od ponad 20 lat posiada uprawnienie inspektora rolnictwa ekologicznego. Jest przewodniczącym Olsztyńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Agrotechnicznego oraz przewodniczącym Okręgu Olsztyńskiego Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Rolniczych. Prowadzi zajęcia w terenie dla rolników z zakresu gospodarki płodozmianowej i rolnictwa ekologicznego.

IV Warmińsko-Mazurskie Dni Pola

Warmińsko-Mazurskie Dni Pola to znaczące wydarzenie dedykowane rolnictwu w regionie Warmii i Mazur oraz szeroko pojętemu sektorowi rolniczemu. Spotkania polowe odbędą się w terminie od 10 czerwca do 4 lipca na terenie gospodarstw rolnych w każdym powiecie naszego województwa. W czasie spotkań zaprezentowane zostaną osiągnięcia w zakresie uprawy roślin oraz stosowania nowoczesnych technologii rolniczych.

Agnieszka Softysiak

Kierownik Działu Technologii Produkcji Rolniczej

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie po raz czwarty podjął się organizacji spotkań polowych, których zamysłem jest budowa sieci kontaktów oraz ułatwienie transferu wiedzy i innowacji między rolnikami, doradcami rolniczymi, jednostkami naukowymi, przedsiębiorcami sektora rolno-spożywczego oraz pozostałymi podmiotami wspierającymi rolnictwo i obszary wiejskie.

Podczas tych dni, uczestnicy będą mogli zapoznać się z najnowszymi trendami w rolnictwie, nowymi odmianami roślin, nowoczesnymi narzędziami i maszynami rolniczymi. Ponadto, odbywać się będą pokazy, prezentacje oraz panele dyskusyjne, w których eksperci podzielą się swoją wiedzą na temat innowacyjnych metod uprawy, ochrony roślin, czy też zagadnień związanych z zrównoważonym rozwojem rolnictwa.

Część teoretyczna spotkań obejmie wykłady przedstawicieli nauki z dziedzin rolniczych.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie będzie reprezentować prof. dr hab. Krzysztof Jankowski, prof. dr hab. Marek Marks, prof. dr hab. Bożena Kordan, prof. dr hab. Renata Marks-Bielska, dr hab. Marta Damszel prof. UWM, dr hab. inż. Mariola Grzybowska-Brzezińska prof. UWM, dr hab. Agnieszka Kosewska prof. UWM, dr hab. Stanisław Bielski prof. UWM, dr hab. inż. Arkadiusz Stępień prof. UWM, mgr inż. Artur Szatkowski.

Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu będzie reprezentować dr hab. Paweł Beres prof. IOR-PIB.

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach PIB będzie reprezentować dr hab. Jerzy Grabiński prof. IUNG-PIB.

Uniwersytet Przyrodniczy będzie reprezentować dr hab. Witold Szczepaniak prof. UPP.

Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie reprezentować będzie dr hab. Marcin Gołębiowski prof. SGGW.

W szczególności wykłady będą dotyczyć technologii uprawy roślin w kontekście założeń strategii rozwoju Unii Europej-

skiej oraz innowacyjnych rozwiązań technologicznych podczas produkcji płodów rolnych.

Podczas sesji praktycznych, które odbędą się na poletkach uprawnych rolników współpracujących z WMODR zaprezentowane zostaną technologie produkcji uwzględniające zasady integrowanej ochrony roślin, które wpisują się w założenia strategii rozwoju Unii Europejskiej jako element ograniczający nadmierne stosowania środków ochrony roślin. Wysłuchamy rad ekspertów, które pozwolą na rozwiązywanie problemów technologicznych i ekonomicznych w gospodarstwach rolnych. W czasie spotkań bezpośrednio na poletkach uprawnych roślin przeprowadzona zostanie analiza ekspercka pod względem występowania agrofagów oraz ocena stanu roślin z uwzględnieniem skuteczności przeprowadzonych zabiegów agrotechnicznych. Podczas 19 spotkań odwiedzimy poletka demonstracyjne z uprawą pszenicy ozimej, pszenżyta ozimego, żyta ozimego, pszenicy jarej, jęczmienia jarego, rzepaku ozimego, kukurydzy oraz roślin bobowatych. Dobór gatunków i odmian wysiewanych na poletkach demonstracyjnych został podyktowany Listą Odmian Zalecanych do uprawy w województwie warmińsko-mazurskim zatwierdzoną przez Wojewódzki Zespół Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego. Podstawą do ustalenia LOZ była analiza wyników doświadczeń prowadzonych w ramach Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego (PDO) w naszym województwie. Odmiany dobrano uwzględniając ich potencjał plonowania, zimotrwałość oraz podatność na porażenie przez choroby.

Warmińsko-Mazurskie Dni Pola Wydarzenie to nie tylko doskonała okazja do nauki i zdobycia nowych informacji, ale także świetna okazja do nawiązania kontaktów biznesowych, wymiany doświadczeń oraz współpracy z innymi przedsiębiorcami z branży rolniczej.

Wszystkich zainteresowanych serdecznie zapraszamy na IV edycję Warmińsko-Mazurskich Dni Pola. Harmonogram spotkań zamieszczony zostanie na stronie www.wmodr.pl. Serdecznie zapraszamy.

Miotła zbożowa – roślina zagrażająca uprawom zbóż

Roślina jednoroczna z rodziny wiechlinowatych, bardzo często zimująca, osiąga wysokość 30-100 (150) cm. W Polsce popularna na całym niżu, także spotykana w niższych partiach Karpat i w Sudetach lub na glebach lekkich, lekko wilgotnych, kwaśnych. Jest wskaźnikiem niedoboru wapnia.

Anna Malesa

Doradca Zespołu Doradców w Ostródzie

Miotła zbożowa, zwana potocznie mietlą lub mietlicą, rozwija się niemal w każdych warunkach, a okres jej wegetacji przypada na wrzesień i trwa nawet do sierpnia. Można ją spotkać również wiosną podczas wysiewu takich upraw jak: jęczmień jary i ozimy, kukurydza, owies, pszenica jara i ozima, pszenżyto jare i ozime, żyto jare i ozime.

Siewka. Koleoptyl drobny, delikatny, zwinięty w korkociąg. Pierwszy liść bardzo wąski, prawie nitkowaty, dł. 15-30 mm, szer. 0,5 mm, na szczycie zaokrąglony, w dolnej części z podwiniętymi brzegami, dobrze widoczny nerw środkowy i dwa boczne, pochwa pierwszego liścia dł. 4-5 mm, zwykle czerwono nabiegła, naga; jęczyzek u pierwszego liścia już obecny, biały lub żółtobiały z głębokimi wcięciami poszarpany. Kolejne liście podobne do pierwszego, coraz dłuższe i szersze. Korzenie przybyszowe wyrastają z pierwszego węzła jeszcze przed pojawieniem się drugiego liścia.

Źdźbła i liście. Źdźbła liczne, gładkie; liście na wierzchniej stronie lekko żłobkowane, szorstkie, zwinięte i lekko skrzycone, szer. 2-5 (6) mm. Jęczyzek liściowy zaokrąglony, w mniejszym lub większym stopniu postrzępiony, dł. 2-6 mm. Pochwy liściowe mogą być zarówno gładkie, jak i szorstkie.

Kwiaty. Zebrane w rozpięchłą, bardzo rozgałęzioną wiechę dł. do 40 cm, najdłuższe rozgałęzienia sięgają do 10 cm, wiecha w dotyku robi wrażenie szorstkiej, a nawet ostrej. Jednokwiatowe kłoski zupełnie zielone lub czerwono nabiegłe, a czasami nawet fioletowe, o dł. 2,5 mm. Kłoski mają 2 lancetowate plewy, górna jest szersza od dolnej. Kwitnienie VI-VIII.

Ziarniak. Po dojrzeniu z plew kłoska wypada osłonięty plewkami ziarniak z charakterystyczną dolną plewką, owłosioną, wzdłuż 5 nerwów, z szorstką ością dł. do 8 mm. Ziarniaki najszybciej wschodzą z głębokości 0-5 cm, do skielkowania wymagają światła dziennego, znacznej wilgoci i temperatury powyżej 0°C. Ziarniaki kiełkują po okresie krótkiego spoczynku. Zdolność kiełkowania w glebie zachowują od roku (w suchych glebach) do kilku lat (w wilgotnych). Jedna roślina wytwarza średnio 2000 (1000-12000) ziarniaków.

Korzeń. System korzeniowy płytki i bardzo gęsty, powiększa tworząc korzenie przybyszowe.

Cechy wyróżniające. Kłoski jednokwiatowe, dolna plewka z bardzo długą ością ok. 8 mm, 3-4 razy dłuższą niż sama plewka.

Szkodliwość. Miotła zbożowa należy do najpospolitszych chwastów w naszym kraju, przede wszystkim zachwaszcza uprawy ozime – w mniejszym stopniu rzepak natomiast bardzo silnie zboża. Próg szkodliwości określa się na 10-20 roślin/m² (25-40 wiech/m²). Taka liczba może spowodować spadek plonu w granicach 5%. Jednakże w polskich uprawach 250-300 roślin/m² (ponad 600 wiech) nie należy do rzadkości.

Zwalczanie. Zwalczanie jesienne jest najważniejsze, gdyż miotła wykazuje dużą konkurencyjność, przysparzając wiele problemów w prawidłowym wzroście roślin uprawnych. Wyciąga nam cenne składniki pokarmowe i wodę, która jest często w deficycie. Uprawa mechaniczna nie do końca zniszczy młode rośliny, ponieważ mają one zdolność do ponownego ukorzeniania się. Szeroka paleta herbicydów jesiennych pozwala prawidłowo zwalczyć zachwaszczenie. Plusem jest szerokie jesienne okno pogodowe umożliwiające wjazd opryskiwaczem w pole. Efektywność zabiegu herbicydowego zależy od fazy rozwojowej miotły zbożowej. Im mniejsze rośliny, tym skuteczność zastosowanego oprysku będzie większa. Faza rozwojowa miotły 2-3 liści właściwych jest najkorzystniejszym momentem na wykonanie zabiegu herbicydowego.

Ciekawostki:

- ❑ **Zróznicowanie odmian:** Istnieje ponad 30 tysięcy odmian miotły zbożowej na całym świecie, różniących się kolorem, kształtem i smakiem.
- ❑ **Wartość odżywcza:** Miotła zbożowa jest bogatym źródłem składników odżywczych, takich jak białko, błonnik, żelazo, magnez, fosfor i witaminy z grupy B.
- ❑ **Produkcja biopaliw:** Miotła zbożowa jest również wykorzystywana do produkcji biopaliw, takich jak etanol, co stanowi alternatywę dla tradycyjnych paliw kopalnych i pomaga zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych.
- ❑ **Tradycyjne zastosowania:** W niektórych regionach miotła zbożowa ma znaczenie kulturowe i religijne. Jest używana do wyrobu tradycyjnych instrumentów muzycznych, wyplatania koszyków, a także w rytuałach i ceremoniach.
- ❑ **Odmiany paszowe:** Istnieją specjalne odmiany miotły zbożowej, które są hodowane głównie jako pasza dla zwierząt, ze względu na wysoką wartość odżywczą i odporność na suszę.
- ❑ **Genetyka i hodowla:** W ostatnich latach nastąpił znaczący rozwój w dziedzinie genetyki miotły zbożowej, prowadzący do hodowli odmian o zwiększonej wydajności, odporności na choroby i lepszych właściwościach żywieniowych.

Strip-till – uprawa pasowa

Technologia strip-till zawitała do Polski mniej więcej dekadę temu i od tej pory cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród polskich rolników. Jakie są zalety uprawy pasowej, a jakie wady? Czy ten system uprawy to tylko chwilowy trend? Na te pytania i inne postaram się odpowiedzieć.

Dagmara Fiszer

Nazwa „strip-till” została sformułowana przez Conservation Technology Information Centre (CTIC) i zdefiniowana jako modyfikacja konserwującej techniki uprawy gleby, w której uprawia się mniej niż 33% powierzchni pola. Jest jedną z odmian uprawy bezorkowej. Strip-till polega na uprawie pola wyłącznie w rzędach, nawożeniu, siewie i ewentualnie odchwaszczaniu podczas jednego przejazdu maszyną. W międzyrzędziach pozostają rozdrobnione resztki poźniwne. Metodę tą uprawia się specjalnymi agregatami dostępnymi na rynku u wielu dilerów. Metoda ta została opracowana w USA w latach 30. XX wieku, do Europy strip-till trafił pod koniec lat 90. ubiegłego wieku.

Podstawowymi zaletami uprawy pasowej jest:

- ❑ Brak orki i spulchnienie gleby w mniejszym stopniu sprzyja wsiąkaniu wody. Nawet po obfitych opadach deszczu na polach nie ma zastoisk wody.
- ❑ Rośliny lepiej znoszą okresy suszy, dzięki spulchnieniu gleby tylko w miejscu wysiewu, ograniczają parowanie wody.
- ❑ Zmniejszenie zanieczyszczenia rzek, stawów, jezior i mórz, dzięki efektywniejszemu zużyciu nawozów.
- ❑ Zmniejszenie emisji CO₂, ponieważ zmniejsza się liczba przejazdów na polu, co również ogranicza koszty uprawy.
- ❑ Zwiększenie intensywności życia mikrobiologicznego gleby.
- ❑ Ograniczenie erozji wietrznej i wodnej.

Wady tej technologii

Szukając wad tej metody można powiedzieć, że wynikają one przede wszystkim z niedostatecznego poznania tej metody oraz używania niewłaściwych maszyn lub zastosowania tej metody przy nieodpowiednich warunkach atmosferycznych, kiedy to w okresie siewu występuje dużo opadów. W technologii tej w jednym przejeździe, w tym samym momencie ma miejsce uprawa gleby i siew. W przypadku, gdy gleba jest zbyt mokra, może dojść do jej zasklepienia, a po przeschnięciu do zaskorupienia, co ogranicza wschody. W takich przypadkach warto odczekać kilka dni, żeby gleba odprowadziła nadmiar wody do głębszych warstw. Niekorzystne dla tej technologii jest pozostawianie zbyt dużej ilości resztek poźniwnych na powierzchni pola. Sprzyja to pojawianiu się chorób bądź szkodników, takich jak muchówek, ślimaków czy myszy na polach. Dzieje się tak jeśli wokół nie ma pól, na których znajdują się resztki, to nie ma pokarmu dla tych organizmów. Nic więc dziwnego, że te powierzchnie działają trochę jak magnes, który je tam ściąga. Występuje wtedy brak tzw. efektu rozcieńczenia.

Przechodząc z uprawy orkowej na strip-till najważniejsze jest aby nie wyciągać pochopnych wniosków już po pierwszym roku, ponieważ mogą być one nadmiernie optymistyczne

Stażysta Doradca Zespołu Doradców w Działdowie

ne lub negatywne. Z agrotechnicznego punktu widzenia trzeba natomiast zwrócić szczególną uwagę na wybór pola, staranny zbiór przedplonu, a w przypadku pozostałości resztek pozbiorowych ich staranne rozdrobnienie i rozrzucenie na całej powierzchni pola. Takie przestrzeganie wytycznych może dać nam szybkie efekty w uprawie.

Rynek oferuje nam całą gamę maszyn, które realizują technologię strip-till. Wybierając odpowiedni agregat należy zwrócić uwagę na to aby agregat ten prawidłowo czyścił pas gleby z resztek roślinnych, głęboko go spulchnił i umieścił w nim nawozy, a następnie nasiona. Podstawowymi elementami roboczymi tych maszyn są: kroje tarczowe, różne zespoły czyszczące glebę i odsuwające resztki roślinne, zęby czy łapy uprawowe, często z aplikatorami nawozów. Element spulchniający glebę powinien ją rozluźnić, ale nie intensywnie mieszać i wyciągać wilgotną glebę z głębszych warstw. Ważne jest, żeby agregat miał możliwość indywidualnej regulacji kopiowania terenu przez każdą sekcję roboczą, co gwarantuje równomierność uprawy i siewu niezależnie od ukształtowania pola oraz zróżnicowania gleby.

Strip-till to metoda, która będzie zyskiwać na znaczeniu. Obserwujemy ją na całym świecie, chociażby w rozwoju rolnictwa konserwującego, którego głównym elementem jest uprawa bezplużna. Polska nie posiada aktualnych danych dotyczących areału gleb uprawianych bezplużnie, w tym stosowania technologii strip-till. Jednak coraz więcej rolników wprowadza uproszczenia, a szczególnym zainteresowaniem cieszy się technologia uprawy pasowej z jednoczesną aplikacją nawozów i siewu. Za technologią tą przemawia przede wszystkim rachunek ekonomiczny. Szacuje się, że średnio koszty paliwa i pracy w uprawie strip-till w porównaniu do systemu plużnego są mniejsze o około 50%.

Źródła:

- <https://nawozy.eu/twiedza/porady-ekspertow/agrotechnika/strip-till-nowa-oszczedna-technologie-uprawy-rol>
- <https://osadkowski.pl/portal/agrotechnika/strip-till-czyli-uprawa-pasowa/>

Zestaw ciągnika z siewnikiem podczas siewu kukurydzy w technologii strip-till.

Siewniki uniwersalne w produkcji roślinnej

Dzisiejsze siewniki znacząco ułatwiają pracę w gospodarstwie rolnym. Dzięki ciągłym pracom nad ulepszeniem maszyn, a co za tym idzie lepszą precyzją siewu możemy w sposób dokładny obsiewać nasze pola minimalizując straty materiału siewnego.

Izabela Napiórkowska

Doradca Zespołu Doradców w Ostródzie

Pierwsze siewniki uniwersalne zaczęły się rozwijać w drugiej połowie XIX wieku wraz z postępem technologii rolniczych. Jednym z wczesnych pionierów w tej dziedzinie był Joel F. Van Brunt, który około 1870 roku współpracował z firmą J.I. Case w celu opracowania siewnika, który mógł być używany do obsiewu różnych rodzajów nasion w jednym przejeździe. Siewnik Van Brunt, znany również jako „Van Brunt Drill”, był jednym z pierwszych siewników, które umożliwiały rolnikom obsiewanie różnych gatunków nasion w jednym przejeździe, co było znacznie bardziej wszechstronne niż wcześniejsze, bardziej wyspecjalizowane siewniki. To stanowiło pewien krok w kierunku uniwersalności w obszarze siewu rolniczego.

Warto zaznaczyć, że koncepcja siewników uniwersalnych rozwijała się stopniowo, a różni wynalazcy i inżynierowie przyczyniali się do tego procesu w różnych miejscach i czasach. Siewniki stały się coraz bardziej zaawansowane wraz z wprowadzaniem nowych technologii, takich jak elektronika, pneumatyka, czy systemy precyzyjnego siewu, co miało miejsce w XX wieku. Dzięki temu rolnicy mogą obecnie obsiewać pola z większą precyzją, efektywnością i elastycznością.

Siewniki przeszły znaczne zmiany konstrukcyjne i technologiczne na przestrzeni lat. Oto ogólne różnice między siewnikami sprzed kilku dekad a współczesnymi modelami.

Siewniki dawniej

Mechaniczne działanie: w przeszłości, wiele siewników działało na zasadzie mechanicznego napędu. Ruch płyt rozsiewających i innych elementów był uzależniony głównie od ruchów ciągnika.

Brak precyzji: starsze siewniki były mniej precyzyjne w rozsiewaniu nasion. Kontrola ilości nasion i głębokości siewu była ograniczona, co mogło prowadzić do nierównomiernego rozkładu nasion i mniejszej efektywności.

Mniejsza automatyzacja: siewniki sprzed lat były znacznie mniej zautomatyzowane. Rolnik musiał ręcznie dostosowywać ustawienia siewnika, co mogło wymagać więcej czasu i wysiłku.

Mniej zaawansowane materiały: konstrukcja siewników opierała się na tradycyjnych materiałach, takich jak stal, a często były one masywne i ciężkie.

Mniejsza pojemność i prędkość: starsze siewniki miały mniejszą pojemność na nasiona, a prędkość ich pracy była często niższa niż obecnie.

Siewniki obecnie

Elektroniczne i hybrydowe systemy: współczesne siewniki są często wyposażone w zaawansowane systemy elektroniczne, a niektóre są hybrydowe, korzystając z energii elektrycznej. To umożliwia bardziej precyzyjną kontrolę nad rozsiewaniem nasion.

GPS i technologie sensorów: siewniki są teraz często wyposażone w systemy GPS i różnego rodzaju sensory, które monitorują warunki glebowe, poziom nasycenia wilgocią, a także pozwalają na precyzyjne określenie lokalizacji i ilości nasion.

Automatyzacja i sterowanie z kabiny ciągnika: rolnicy mogą teraz kontrolować siewniki elektroniczne z kabiny ciągnika za pomocą panelu dotykowego lub specjalnego systemu sterowania. Automatyzacja ułatwia dostosowanie ustawień w czasie rzeczywistym.

Lekkie i wytrzymałe materiały: nowoczesne siewniki wykorzystują lekkie i wytrzymałe materiały, takie jak aluminium czy kompozyty, co przyczynia się do redukcji wagi i zwiększenia efektywności paliwowej.

Większa pojemność i prędkość: współczesne siewniki są projektowane z myślą o większej pojemności i szybszej pracy, co zwiększa wydajność siewu.

Łatwość obsługi: nowoczesne siewniki są projektowane z myślą o łatwości obsługi. Często mają prostsze i bardziej intuicyjne interfejsy użytkownika, a także ułatwione dostępy do elementów wymagających konserwacji.

Zmiany te mają na celu zwiększenie efektywności siewu, precyzji rozsiewu oraz ogólnej wydajności rolniczej. Innowacje technologiczne odgrywają kluczową rolę w rozwoju nowoczesnych siewników, wspierając rolników w optymalizacji procesów uprawowych.

Źródła: Opracowanie własne

Woda – istotny element w produkcji zwierzęcej w aspekcie bydła

Chęć osiągnięcia wysokich wyników w produkcji zwierzęcej koncentruje działania przede wszystkim na dostarczaniu zwierzętom pokarmie – jego najlepszej jakości, parametrach, dawkach i zawartych w nim składnikach odżywczych i energetycznych, a zapominając często, jak ważnym komponentem w procesie żywienia jest woda.

Monika Otto

Doradca Zespołu Doradców w Piszcu

Znaczenie wody

Woda warunkuje istnienie życia na ziemi. Bierze udział we wszystkich procesach życiowych organizmu stanowiąc jego główny składnik. Bez niej nie przeżyje żaden człowiek, roślina czy zwierzę. Jest podstawą funkcjonowania zarówno każdego, pojedynczego gospodarstwa domowego, jak i całej gospodarki, będąc najważniejszym zasobem dla niemal wszystkich jej gałęzi, w tym rolnictwa. Ma ogromny wpływ zarówno na produkcję roślinną, jak i zwierzęcą decydując o potencjale plonotwórczym upraw oraz wydajności całego procesu produkcyjnego.

W organizmie zwierząt odgrywa istotną rolę, m.in. umożliwiając transport składników pokarmowych oraz ich metabolitów do i z komórek organizmu, będąc środowiskiem dla przemian podczas trawienia i przemian metabolicznych pobranego pokarmu, utrzymując stały bilans płynów i jonów w organizmie, będąc regulatorem temperatury ciała zwierząt czy zapewniając płynne środowisko rozwoju zarodków.

W gospodarstwach utrzymujących zwierzęta woda jest stosowana przede wszystkim do ich pojenia, ale również podczas takich czynności jak mycie pomieszczeń, urządzeń, maszyn czy okresowe zraszanie zwierząt.

Zapotrzebowanie na wodę

Ilość wody potrzebnej zwierzętom gospodarskim do prawidłowego funkcjonowania jest zróżnicowana i jest wypadkową wielu czynników:

- **gatunkowych, rasowych** (typ użytkowy, wiek, masa ciała, stan fizjologiczny, w tym faza laktacji, stan zdrowia, kierunek i intensywność produkcji)
- **środowiskowych** (temperatura, wilgotność, wiatr)
- **technicznych i infrastrukturalnych** (systemy i warunki utrzymania, budynki, systemy zaopatrywania w wodę)

Bydło jest gatunkiem, którego organizm wymaga bardzo dużej ilości wody. Przyjmuje się, że przeciętne, dobowe zapotrzebowanie na wodę jest następujące:

- **buhaje** – na pastwisku ok. 60 l/dobę, w oborze 70-80 l/dobę
- **krowy** – na pastwisku 50-60 l/dobę, w oborze 70-120 l/dobę
- **krowy zasuszone** 30-50 l/dobę
- **jałówki** 40-50 l/dobę
- **cielęta** 5-8 l/dobę

Szczególnie dużo wody, z uwagi na wytwarzanie mleka, wymagają krowy mleczne. U dorosłej krowy mlecznej woda stanowi ok. 70-80% masy ciała, a jej zawartość w mleku to ok. 87%. Na wyprodukowanie 1 l mleka potrzeba średnio 3,5-5 l

wody. Wysokowydajne krowy mleczne w okresie laktacji spożywają nawet do ok. 155 l wody na dobę.

Największe ilości wody w ciągu doby bydło wypija, spożywając paszę. Dlatego w celu maksymalizacji pobrania paszy, w strefie żywienia zwierząt powinny zostać usytuowane podidła. Znaczne zwiększenie konsumpcji wody przez krowy następuje również tuż po dojeniu – w ciągu godziny od zakończenia dojenia wzrasta od 30 do 50% dobowego pobrania wody.

Zapotrzebowanie na wodę modyfikują warunki środowiskowe. Wysoka temperatura czy niska wilgotność powietrza powodują znaczny ubytek wody z organizmu mogąc wywoływać stres cieplny, podczas którego spożycie wody wzrasta od 1,2 do 2 razy w stosunku do jej pobierania w neutralnych warunkach pogodowych. Ograniczenie zjawiska stresu cieplnego można osiągnąć przede wszystkim poprzez odpowiednie nawadnianie organizmu – czynność termoregulacyjną. Bardzo istotne jest również zapewnienie zwierzętom w gorące dni dostępu do cienia na pastwiskach czy wybiegach oraz zastosowanie wentylatorów czy systemów zraszania w budynkach inwentarskich.

Niedobór wody

Przeważającą część dobowego zapotrzebowania bydła na wodę zapewnia picie; jedynie 10-20% wody jest wprowadzane do organizmu wraz z paszą. Dlatego niedobór wody jest znacznie bardziej szkodliwy niż brak pożywienia. Powoduje u zwierząt wiele negatywnych skutków, takich jak obniżenie przyrostów masy ciała, spadek wydajności mlecznej, pogorszenie apetytu, zmniejszenie wykorzystania paszy czy stres. Utrata ok. 15% wody z organizmu lub jej całkowity brak może w bardzo krótkim czasie doprowadzić do poważnych problemów zdrowotnych, w tym nawet śmierci. Zwierzęta, w warunkach chowu naturalnego, potrafią same regulować swoją gospodarkę wodną. W przypadku hodowli prowadzonej przez człowieka jest inaczej – dostęp do wody jest ograniczony, szczególnie w okresie przebywania w pomieszczeniach, ale często także na pastwiskach i wybiegach. A zarówno młode, jak i dorosłe osobniki muszą mieć zapewnione stałe i nieograniczone źródła wody w kilku miejscach i mieć możliwość jej pobierania czy to w budynkach inwentarskich czy na terenach wypasu o dowolnej porze, przez całą dobę.

Pojenie bydła

Ważną kwestią jest organizacja stref i systemów pojenia w gospodarstwie. Opierają się one na wykorzystaniu takich źródeł wody, jak:

- ujęcia naturalne, jak np. rzeki, strumyki, potoki
- utworzone zbiorniki, oczka wodne
- sieć wodociągowa
- woda deszczowa

Dystrybucję wody umożliwiają także różnego rodzaju poidła:

- ❑ **Poidła miskowe** – jedno lub dwukomorowe (stosowane w pomieszczeniach inwentarskich – głównie z systemem uwięziowym)
- ❑ **Poidła zbiornikowe** (stosowane na otwartych przestrzeniach – pastwiskach, wybiegach)
- ❑ **Poidła wylewne** (popularne w oborach na głębokiej ściółce)
- ❑ **Poidła korytowe** inaczej wannowe (używane najczęściej na pastwiskach, ale również na wybiegach, okólnikach w pobliżu budynków inwentarskich czy oborach bezuwięziowych)
- ❑ **Poidła podgrzewane i izolowane** (zimą chroniące wodę przed zamarzaniem, a latem utrzymujące temperaturę wody na stałym poziomie)

Bez względu na stosowany rodzaj poidel, ważny jest swobodny do nich dostęp, ich ilość, właściwe usytuowanie, drożność i szybkość przepływu, odporność mechaniczna, łatwość utrzymywania w czystości oraz wytrzymałość na czynniki zewnętrzne, jak korozję czy ścieranie.

Dobrym rozwiązaniem, szczególnie w przypadku bydła utrzymywanego na pastwiskach, są poidła automatycznie uzupełniające się wodą. Eliminują one przede wszystkim pracę i czasochłonność związaną z dostarczaniem wody przy pomocy zbiorników, beczek, pojemników i konieczność ich regularnego uzupełniania. Zapobiegają również pogorszeniu jakości wody, szczególnie przy wysokich temperaturach.

Temperatura i jakość wody

Duże znaczenie ma temperatura wody. Przyjmuje się, że optymalna temperatura dla dorosłych osobników to woda letnia o temperaturze ok. 16°C, a dla młodych nie niższa niż 25°C. Jedynie latem, podczas upału krowy wolą chłodniejszą wodę. Zimą z kolei należy zadbać o zabezpieczenie elementów instalacji wodociągowej w budynkach inwentarskich narażonych na kontakt z niską temperaturą, by woda nie zamarzała. Warto pomyśleć o systemie podgrzewania wody poprzez zastosowanie

poidel podgrzewanych czy o specjalnych przewodach grzewczych na rury. Alternatywnym rozwiązaniem jest również zastosowanie pomp obiegowych wymuszających stały ruch wody w instalacji wodnej.

Jakość wody do pojenia zwierząt nie może odbiegać od przyjętych norm i musi odpowiadać takim samym wymaganiom, jak ta przeznaczona do konsumpcji dla ludzi – nie powinno się poić bydła wodą, która nie nadaje się do spożycia przez człowieka. Najlepiej, by była z tych samych źródeł, jak ta dla ludzi – z własnych ujęć czy innych, jak sieć wodociągowa. Powinna być przede wszystkim wolna od zanieczyszczeń chemicznych i mikrobiologicznych. Do zanieczyszczeń często przyczyniają się same zwierzęta, przenosząc resztki pożywienia, a nawet swoje odchody do poidel i stwarzając warunki do rozwoju bakterii. Dlatego wodę należy na bieżąco kontrolować i w razie potrzeby wymieniać, by nie zagrażała zdrowiu.

Optymalizacja gospodarki wodnej ma ogromne znaczenie zarówno dla zwierząt, jak i całego gospodarstwa rolnego. Determinuje prawidłowy rozwój, przyrosty masy ciała oraz utrzymanie wysokiej zdrowotności, w konsekwencji podnosząc dobrostan zwierząt. Umożliwia jednocześnie wykorzystanie potencjału i osiągnięcie wysokich wyników produkcyjnych – stały dostęp do wody przekłada się na zwiększenie wydajności mlecznej krow nawet o 10-15% i przyrost masy bydła opasowego średnio o 3-5%. Z perspektywy ogólnej gospodarstwa przyczynia się do zwiększenia jego efektywności produkcyjno-ekonomicznej.

Źródła:

- Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy, Zakład Hodowli Bydła, Balice
- Politechnika Bydgoska, Wydział Hodowli i Biologii Zwierząt
- Życie Weterynaryjne, 2022, 97(10)
- <https://wvp.pl>
- <https://farmer.pl>
- <https://projektagnar.pl>

Wiosenny wypas bydła

Wiosna zbliża się wielkimi krokami. Czas pomyśleć o wypasie bydła. Wbrew pozorom, nie jest to wcale takie proste. Trzeba bowiem do tego odpowiednio przygotować zarówno zwierzęta jak i pastwisko. Przeżuwacze źle znoszą raptowne zmiany paszy, dlatego też wprowadzenie nowej karmy stosujemy jeszcze w oborze.

Krzysztof Bartnik

Główny Doradca Zespołu Doradców w Węgorzewie

Przejęcie z żywienia zimowego na letnie powinno trwać około dwóch tygodni. Przygotowanie pastwiska, to głównie przeprowadzenie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych. Zaliczamy do nich: włókovanie, bronowanie, ewentualne dosiewanie mieszanek traw oraz nawożenie makro i mikroelementami.

Przez wypas bydła rozumie się wyprowadzenie stada z budynków inwentarskich lub niewielkich wybiegów na trwałe użytki zielone, na których bydło przebywa kilka godzin dziennie. Mówimy wtedy o hodowli w systemie pastwiskowym.

Taki system ma wiele zalet. Do najważniejszych możemy zaliczyć obniżenie kosztów produkcji. Wynika to z tego, iż pozyskiwana jest dobrej jakości pasza bez dodatkowych nakładów finansowych. W przypadku dużej hodowli jest możliwe ograniczenie liczby pracowników w gospodarstwie, a także zmniejszenie zużycia maszyn i energii elektrycznej.

Drugą bardzo ważną zaletą wypasu jest poprawa dobrostanu zwierząt. Poprawiając warunki zoohigieniczne ograniczamy występowanie chorób w stadzie. Nieograniczony ruch bydła na świeżym powietrzu wpływa na stabilizację kondycji oraz na ogólną poprawę stanu zdrowia zwierząt. Działanie promieni słonecznych, sprzyja syntezie witaminy D3, która odpowiada za prawidłowe przyswajanie składników mineralnych i witamin oraz za wspomaganie układu odpornościowego. Pastwisko sprzyja także manifestacji zewnętrznych objawów rujowych, co skutkuje lepszym wykrywaniem rui i prawidłowym określeniem terminu inseminacji. Wypas poprawia również parametry rozrodu oraz pomaga zmniejszyć ilość brakowanych sztuk.

Następną korzyścią wypasu jest pozytywne oddziaływanie na środowisko. Na trwałych użytkach zielonych zwiększa się bioróżnorodność. Jednocześnie wypas ogranicza występowanie chwastów i niepożądanych krzewów. Poza tym, udeptywanie gleby przez zwierzęta prowadzi do zmniejszenia intensywności procesu mineralizacji materii organicznej.

System pastwiskowy ma również swoje wady. Występują one głównie w przypadku wypasu dużych stad bydła. Mnogość zwierząt nadmiernie rozdeptuje mokradła, co wpływa na stosunki powietrzno-wodne gleby i pojawiają się niepożądane gatunki roślin. Gniazda ptaków bytujących na ziemi ulegają zniszczeniu. Zbyt duża obsada bydła, to również duża ilość odchodów, które mogą spowodować zanieczyszczenie wód glebowych azotem i fosforem.

Przygotowanie zwierząt do wypasu

Najważniejszym elementem tego procesu jest przyzwyczajanie bydła, jeszcze w oborze, do nowej paszy. Odbывается to poprzez stopniową zmianę składu dawki pokarmowej, to znaczy poprzez stopniowe wprowadzanie do żywienia zimowego zie-

lonki (poczynając od 3-5 kg na sztukę). Takie postępowanie da zwierzętom czas na namnożenie w żwaczu odpowiedniej flory bakterii trawiących, a tym samym nie dopuści do zaburzeń trawiennych i spadku produkcji mleka (co do ilości i jakości). Zielonka jest paszą pełnowartościową, ale posiada zbyt mało włókna, co może obniżyć zawartość tłuszczu w mleku. Wskazane jest więc dodatkowo podawanie, w szczególności krowom wysokomlecznym, paszy włóknistej, takiej jak siano czy słoła. Szybko rosnąca trawa, w swoim składzie zawiera bardzo zróżnicowaną ilość składników. Jest tu dużo białka i potasu, a mało magnezu. Dodatkowo białko i potas zaburzają wchłanianie magnezu. W organizmie zwierząt, magnez pełni bardzo ważne funkcje. Jedną z nich jest udział w regulacji pobudliwości ośrodkowego układu nerwowego. Tak więc niedobór magnezu może doprowadzić do bardzo groźnej choroby jaką jest tężyczka pastwiskowa.

Zapobiegać tak groźnej chorobie należy jeszcze przed pierwszym wypędem bydła na pastwisko. Robimy wtedy badania na zawartość magnezu. Następnym krokiem powinna być suplementacja zwierząt mieszankami mineralnymi z łatwo przyswajalnym magnezem. Zwiększyć zawartość magnezu w samej zielonce można poprzez dodanie nawozów magnezowych do nawozów mineralnych wysiewanych na pastwisko.

Inną przyczyną wystąpienia tężyczki pastwiskowej może być stres związany ze zmianą sposobu żywienia z zimowego na letni. Aby ograniczyć ten stan, a jednocześnie przyzwyczaić zwierzęta do nowej paszy, wypas należy wprowadzać stopniowo. Rozpoczynamy od 1 godziny w ciągu dnia, a kończymy na całym dniu.

Następnym zabiegiem przygotowującym bydło do wypasu, a odbywającym się jeszcze w oborze, jest odrobaczenie. Wpływnie ono na lepszą kondycję zdrowotną zwierząt oraz zapobiega zarażaniu innych osobników przez pasożyty lub ich jaja rozsiewane na pastwisku. Przed wypasem należy również podać bydłu preparat przeciw kleszczom, muchom oraz meszkom. Na uwagę zasługują także racice, które należy oczyścić i przyciąć. Tak przygotowane zwierzęta mogą śmiało wychodzić na wypas. Pastwisko, służące do tego celu, musi wcześniej przejść różnego rodzaju zabiegi agrotechniczne.

Przygotowanie pastwiska do wypasu

Pierwszym zabiegiem, który należy przeprowadzić na przyszyłym pastwisku jest włókovanie. Ma ono na celu pozbycie się kretowisk i wyrównanie terenu.

Następnie, zastosowanie brony łąkowej oczyści darń z obumarłych części ubiegłorocznych roślin. Bronowanie odkryje również tereny, które wymagają wiosennego dosiewu odpowiednich mieszanek traw.

Ostatnim zabiegiem agrotechnicznym na pastwisku jest jego nawożenie. Proces ten powinno się rozpoczynać od badania gleby (jeszcze jesienią), zwracając szczególną uwagę na jej pH. Gdy wartość pH wynosi mniej niż 5,5, obszar pastwiska należy

poddać wapnowaniu (w okresie jesiennym, co 3-4 lata, w ilości od 0,7 do 1 t na 1 ha).

Nawożenie mineralne obejmuje zastosowanie nawozów azotowych, które najszybciej i najsilniej działają na wzrost i krzewienie się traw. Azot jest szybko pobierany przez rośliny, a efekt jego działania jest krótkotrwały. Dlatego też dawkę azotu dzieli się i pierwszą wysiewa wczesną wiosną. Następnie po wypasie poszczególnych parceli. Dawka azotu powinna wynosić 50-60 kg na 1 ha. Nie należy przekraczać zalecanych dawek, gdyż wpływa to na zmniejszenie wartości pokarmowej zielonki. Po ostatnim, jesiennym wypasie nie stosuje się nawożenia azotem.

Drugim nawozem mineralnym, stosowanym na pastwiskach, jest nawóz fosforowy. Działa on powoli i nie jest wypłukiwany z gleby. Stosuje się go w jednej, wiosennej dawce, w ilości ok. 70 kg czystego fosforu na 1 ha. Nawożenie mineralne obejmuje również stosowanie nawozów potasowych. Wysiewa się je w trzech terminach: wiosną i po pierwszym i drugim wypasie, razem z nawozami azotowymi. Dawki są zróżnicowane i tak, na glebach organicznych i silnie próchnicznych glebach lekkich wynoszą od 100 do 120 kg czystego potasu na 1 ha, a na zwięzłych 60-80 kg/1 ha.

Nawożenie organiczne jest długotrwałe i wielostronne. Obejmuje ono stosowanie co 3-4 lata dobrze rozłożonego obornika. Nawóz ten rozrzuca się jesienią, w ilości 15-20 t /1 ha (lepiej jest stosować dawki mniejsze, ale częściej). Inną metodą nawożenia organicznego jest rozlewanie gnojówki. Zabieg ten odbywa się wczesną wiosną w ilości 100-200 hl/ha. Przed rozlaniem, gnojówkę należy rozcieńczyć wodą w stosunku 1:2 i rozsiać planowaną roczną dawkę nawozów fosforowych.

Na pastwiska można również rozlewać gnojowicę, z tym, że dawki tego nawozu są 2-3 razy większe niż dawki gnojówki i stosuje się ją także jesienią.

Wypas bydła możemy rozpoczynać, gdy trawa mierzy 10-12 cm, a taki wynik osiągany jest przeważnie około 10 maja. Aby efektywnie wykorzystać posiadany areal pastwisk, należy podzielić go na kwatery. Pozwoli to na stosowanie nawożenia kwater, ich pielęgnację oraz na odpoczynek i odrost runi. Nie można też zapomnieć o zapewnieniu zwierzętom stałego dostępu do czystej wody do picia.

Wypas pastwiskowy bydła ma wiele zalet i przynosi korzyści zarówno gospodarzom jak i zwierzętom. Warto więc pokusić się o powrót do trochę zapomnianego chowu pastwiskowego. Krowy pojawią się na polu i znów będą cennym elementem naszego rodzimego krajobrazu.

Źródła:

- *Choroby bydła*, pod red. Henryka Janowskiego i in; Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne 1985 s. 108-111

- *Co rolnik wiedzieć powinien. Poradnik*; Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne 1986 s.124-125, 215-219

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

zaprasza na bezpłatne szkolenia realizowane w ramach interwencji I.14.1 Doskonalenie zawodowe rolników – moduł 1 Szkolenia podstawowe dla rolników (I.14.1.1.) w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Szkolenia dofinansowane są ze środków Unii Europejskiej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Instytucja Zarządzająca Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

ZAKRES TEMATYCZNY SZKOLEŃ:

1. Ekoschematy – wymogi i płatności w realizacji praktyk korzystnych dla klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt
2. Ekoschemat – Dobrostan zwierząt
3. Normy i wymogi warunkowości
4. Współpraca rolników
5. Zakwaszenie i wapnowanie gleb
6. Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi takimi jak: woda, gleba, powietrze, klimat w kontekście wdrażania interwencji PS WPR na lata 2023-2027 „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu”.

Zapisy na szkolenia prowadzone są w sposób ciągły więcej informacji na temat szkoleń dostępnych jest:

- na stronie www.wmodr.pl, w zakładce Szkolenia dla rolników PS WPR 2023-2027
- w Centrali WMODR pod numerem telefonu 89 526 44 39, w. 44 lub 46
- oraz we wszystkich Zespołach Doradców

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Odnowienie łąk i pastwisk metodą podsiewu

W dzisiejszych czasach, kiedy ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych stają się priorytetami, odnowienie łąk i pastwisk staje się nieodzownym elementem zrównoważonego rolnictwa. Metoda podsiewu, umożliwiającą wprowadzenie nowych gatunków roślin na obszarach dotkniętych degradacją, wychodzi naprzeciw tym wyzwaniom, oferując skuteczne narzędzie regeneracji i ulepszenia użytków zielonych.

Rafał Wronowski

Doradca Zespołu Doradców w Gołdapi

Współczesna wiedza teoretyczna i technologiczna w dziedzinie regeneracji darni poprzez podsiew łąk pozwala na rzetelną ocenę skuteczności tej metody poprawy trwałych użytków zielonych. Dzięki postępowi w dziedzinie melioracji i chemizacji rolnictwa, wyrażającemu się m.in. w stosowaniu aktywnych narzędzi rotacyjnych do uprawy

starej darni, zastosowaniu herbicydów i defoliantów oraz regulacji odrostu roślinności za pomocą nawozów azotowych, które ograniczają lub wzmacniają siłę konkurencji starej darni, a także wprowadzeniu bardzo wczesnych wiosennych podsiewów nawet na zamarzniętą darń, należy rozważać podsiew jako skuteczną metodę regeneracji łąk i pastwisk w nowym kontekście.

Łąki i pastwiska przeznaczone do podsiewu wykaszają się nisko, grabi i wywozi zieloną masę, zużywając ją na paszę lub, przy niskiej wartości, na kompost lub ściółkę. Następnie stosuje się na krzyż ciężkie polowe brony lub brony talerzowo-gwiazdowe, obciążone w razie potrzeby, aby dobrze zruszyć glebę. Bronowanie powinno być wykonane w sposób, który efektywnie niszczy ponad połowę starej roślinności, usuwając ją z gleby. Zniszczoną, otrząśniętą z gleby bronami roślinność zgrabia się od razu w wałki i wywozi na przemy. Po wygrabieniu darni wskazane jest nawieźć glebę kompostem oraz nawozami potasowymi i fosforowymi, a następnie wysiać mieszankę. Nawożenie azotowe stosujemy po wzejściu traw.

Do siewu mieszanki przystępujemy bezpośrednio po przygotowaniu gleby. Dla lepszego dociśnięcia nasion do gleby stosuje się gładki wał. Jeżeli prace przeprowadza się w porze deszczowej, a po zasiewie przyjdzie silniejszy deszcz, to wałowania można zaniechać. Silne deszcze mogą bowiem spowodować zmycie nasion oraz ich nierównomierne rozproszanie, co może negatywnie wpłynąć na skuteczność siewu.

Podsiew wykonuje się najlepiej po zbiorze pierwszego pokosu lub po dwukrotnym przepasieniu pastwiska. Jeżeli w czerwcu bywa pogoda sucha, to lepiej jest przeprowadzić podsiew w połowie sierpnia, tj. w okresie naturalnego wysiewu większości traw pastewnych. Termin ten jest o tyle korzystny, że wówczas jest już znacznie osłabiona siła konkurencyjna starej darni nie tylko w wyniku uprawek, ale i zmniejszenia jej możliwości do rozmnażania wegetatywnego oraz do odrostu. Najlepsze efekty uzyskuje się natomiast przy podsiewaniu łąk torfowych roślinami motylkowatymi w okresie wczesnowiosennym. Do podsiewu stosuje się zazwyczaj około połowy ilości nasion potrzebnych do pełnego obsiewu, a więc około 15-20 kg na 1 ha, przy czym dobiera się odpowiednie gatunki, zależnie od położenia. Spośród roślin motylkowatych wyjątkowo przydatna wydaje się być komonica błotna. Zaleca się ją zarówno do podsiewu łąk torfowych, jak i przy ponownym ich obsiewie; walorem tej rośliny jest również jej długotrwałość.

Stosowanie podsiewu może przynieść korzystne efekty, szczególnie tam, gdzie w istniejącej darni występują wartościowe gatunki traw niskich, takie jak trawy podszywkowe, a celem jest wprowadzenie traw nadrostowych oraz roślin motylkowatych. Szczególnie obiecującym przypadkiem do ulepszenia poprzez podsiew jest darń zawierająca wiechlinę łąkową i kostrzewę czerwoną rozłogową.

Dzięki podsiewowi istnieje możliwość wzbogacenia składu gatunkowego użytku zielonego o bardziej wartościowe trawy nadrostowe oraz rośliny motylkowate, co może przyczynić się do poprawy jego jakości i wartości pastewnej. W ten sposób można osiągnąć lepsze wykorzystanie potencjału produkcyjnego łąk i pastwisk oraz zwiększyć różnorodność biologiczną tych obszarów.

Przy układaniu mieszanki do obsiewu łąk i pastwisk niezwykle istotne jest staranne dobranie gatunków roślin do konkretnych warunków siedliskowych, uwzględniając jednocześnie przeznaczenie danego obszaru użytku zielonego.

Dla przykładu podano mieszanki stosowane do podsiewu łąk i pastwisk na glebach wilgotnych, umiarkowanie wilgotnych i „świeżych”.

Trawy	Ilość wysiewu kg/ha	
	Łąki	Pastwiska
Życica trwała	–	8-10
Kostrzewa łąkowa	6-8	4-6
Tymotka łąkowa	3-4	2-3
Wiechlina łąkowa	–	2-3
Kupkówka pospolita	4-5	–
Koniczyna białoróżowa	2-3	–
Koniczyna łąkowa	2-3	–
Koniczyna biała	–	4-5

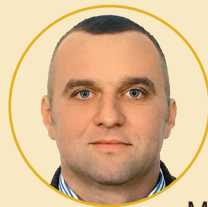
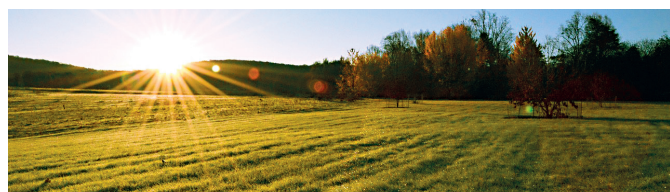
Skład mieszanek nasiennych do obsiewu łąk i pastwisk zazwyczaj ulega zmianie w zależności od poziomu uwilgotnienia i żyzności gleby. W pierwszym roku po podsiewie szczególną uwagę należy zwrócić na częste koszenie obsiewanej łąki, ze względu na intensywny rozwój chwastów. Przy podsiewie wiosennym zaleca się przynajmniej trzykrotne koszenie, przy czerwcowym dwa razy, a przy sierpniowym raz w drugiej połowie września. Regularne koszenie pozwala kontrolować rozwój chwastów i umożliwia nowej roślinności lepszy start.

Rozpoczęcie normalnego wypasu pastwiskowego zwykle następuje dopiero od drugiego roku użytkowania, gdy nowa roślinność uzyska już pewną stabilność i wytrzymałość na użytkowanie przez zwierzęta.

Teoretycznie, ten sposób zagospodarowania użytków zielonych poprzez podsiew jest bardzo obiecujący. Jednakże, w praktyce jego skuteczność może być ograniczona, głównie przez silną konkurencję ze strony istniejącej runi trawiastej. Skuteczność podsiewu zależy zatem od skutecznego ograniczenia siły konkurencji pierwotnej roślinności. Jedynie wtedy podsiew przynosi oczekiwane korzyści, zapewniając udaną regenerację łąk i pastwisk. Takie zjawisko występuje dość często zaraz po zmeliorowaniu torfowiska lub innej zawilgoconej gleby, na której pierwotna roślinność higrofityczna traci naturalne warunki do swego rozwoju.

Źródła:

- Tabor, S., i A. Wierzbička. „Podsiew jako narzędzie odnowy łąk i pastwisk w aspekcie użytkowania ekstensywnego.” *Inżynieria Ekologiczna* 20, nr 5 (2019): 82-92.
- Szczepaniak, A., i R. Rutkowski. „Skuteczność podsiewu w odnowie trwałych użytków zielonych.” *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu* 17, nr 5 (2015): 324-329.
- Mikołajczak Z. „Czynniki warunkujące podsiew użytków zielonych – agrotechnika.” *Łąkarstwo w Polsce* 1, (1998): 53-64.
- Bryła R., Harkot W., Wyłupek T. „Podsiew jako proekologiczna metoda renowacji zdegradowanej rumi łąkowej.” *Zeszyty problemowe postępów nauk rolniczych* z. 491 (2001): 23-29

Nazywam się **Mariusz Maciejewski** i jestem doradcą w Zespole Doradców w Działdowie, gdzie zajmuję się obsługą gminy Płońska. Moją przygodą z doradztwem rolniczym rozpoczęła się w tym roku.

Mimo tego, że dopiero zacząłem przygodę w tym zawodzie, to posiadam dużą wiedzę na temat hodowli zwierząt, upraw roślin i ogólnie pojętej agrotechniki.

Pasję do rolnictwa zaszczerpił we mnie moi dziadkowie, gdyż byli rolnikami. Już od najmłodszych lat pomagałem w pracy na gospodarstwie dziadków, a później w gospodarstwie mojej mamy. W 2000 roku uzyskałem tytuł zawodowy technik rolnik kończąc swoją edukację w Zespole Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Gródkach. Po zdaniu egzaminów maturalnych kontynuowałem swoją edukację na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie na kierunku Technologia Żywności i Żywnienie Człowieka w zakresie Technologii Mleczarskiej. Po pięciu latach nauki uzyskałem dyplom magistra inżyniera. Bardzo cenię sobie współpracę z ludźmi oraz możliwość przekazywania zdobytej wiedzy. W powiecie działdowskim odpowiedzialny jestem za miesięczny monitoring cen rynkowych nawozów i środków ochrony roślin. Dzięki pracy w zespole doradców zdobyłem uprawnienia do przeprowadzania szkoleń chemizacyjnych dla rolników. Jako doradca stawiam na kontakt z rolnikiem, staram się aby darzyli mnie zaufaniem.

Muszę zwrócić uwagę na Zespół Doradców w Działdowie, dzięki któremu praca nie jest obowiązkiem a przyjemnością. Każdy doradca może liczyć na pomoc drugiego. To dzięki działaniu w grupie możemy dzielić się obowiązkami, a także wspierać i uzupełniać w pracy. Cieszę się, że tak wielu rolników korzysta z naszych usług i mam nadzieję, że będzie ich coraz więcej.

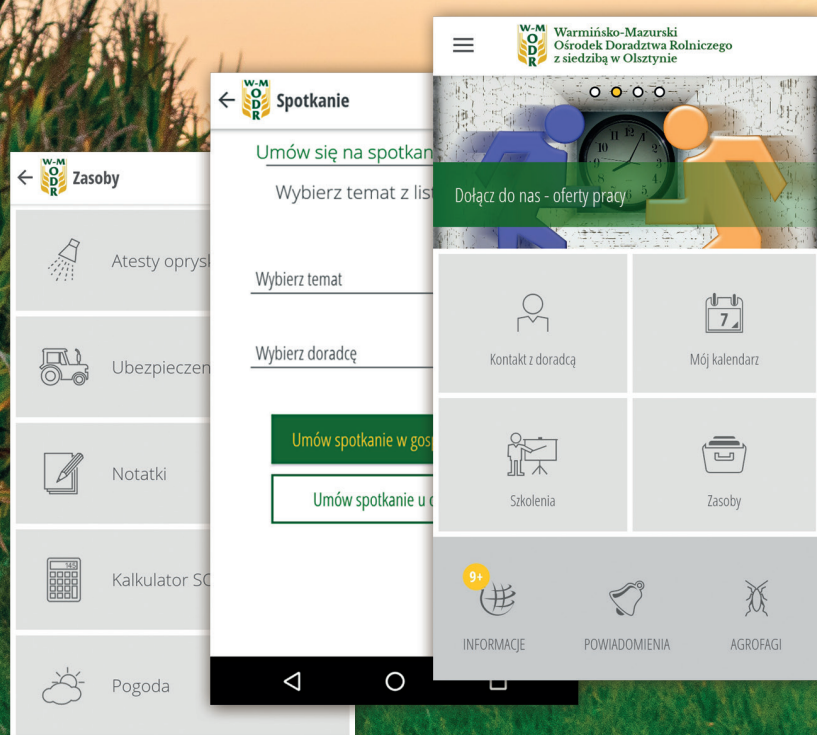
Prywatnie mieszkam we wsi Niechłonin, gdzie od 2007 roku prowadzę z żoną niewielkie gospodarstwo rolne. Moją pasją oprócz rolnictwa jest motoryzacja, a szczególnie samochody oraz nowoczesne rolnictwo. Wolne chwile, których jest niewiele spędzam z żoną i dziećmi. Bardzo sobie cenię czas z rodziną. Choć w wolnym czasie można spotkać mnie w kabinie ciągnika rolniczego na polu lub w obejściu, to staram się pogodzić pracę z odpoczynkiem oraz znaleźć czas na rozwijanie swoich pasji i zainteresowań.

APLIKACJA ODR OLSZTYN NA URZĄDZENIA MOBILNE

Aplikacja ODR Olsztyn została stworzona przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie z myślą o rolnikach z województwa warmińsko-mazurskiego.

Dzięki aplikacji ODR Olsztyn:

- umówisz się na spotkanie z Doradcą WMODR w swoim gospodarstwie lub w siedzibie Doradcy,
- zgłosisz chęć udziału w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez WMODR,
- zostaniesz powiadomiony o momencie wystąpienia agrofagów w Twojej okolicy (jeśli na terenie Twojego powiatu prowadzony jest monitoring agrofagów),
- będziesz miał dostęp do najświeższych informacji z branży rolniczej,
- dostaniesz powiadomienie o zbliżających się terminach upływu atestu opryskiwacza oraz polis ubezpieczeniowych maszyn, narzędzi i nieruchomości,
- weźmiesz udział w konkursach wiedzy rolniczej, a także wyrazisz swoją opinię w ankietach.

BĄDŹ NA BIEŻĄCO Z TWOIM DORADCĄ WMODR

Aplikacja możliwa jest do pobrania bezpłatnie na system Android z Google Play oraz system iOS z App Store. Aplikację można również pobrać wpisując w przeglądarce telefonu adres internetowy: aplikacja.wmodr.pl

Skanseny Warmii i Mazur – Muzeum Mazurskie w Owczarni

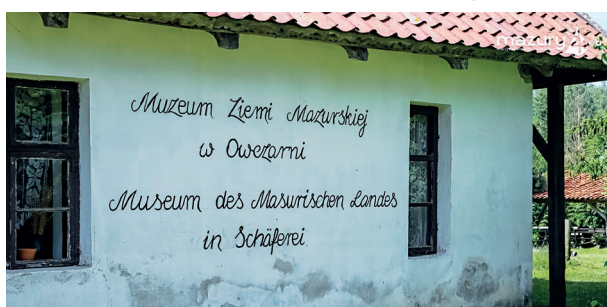
Marianna Grażyna Kuczyńska

Główny Specjalista Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

W Owczarni blisko Kętrzyna, w byłym majątku ziemskim, od ponad dziesięciu lat gromadzone są stare meble, sprzęty gospodarstwa domowego i maszyny rolnicze z lat 1815-1945. Muzeum stanowi zespół kilku historycznych budynków, w których znajdują się eksponaty.

Jest również biblioteka z księgozbiorem tematycznym, opisującym Prusy Wschodnie i historię regionu mazurskiego. Odwiedzając skansen można na własne oczy przekonać się, jak dawniej żyło się w tym regionie i zobaczyć pozostałe po Mazurach pamiątki i zabytki.

Muzeum szukajmy po drodze z Giżycka do Kętrzyna, z której trzeba nieco zjechać nie wyasfaltowaną trasą. W Muzeum Mazurskim w Owczarni, jedynym takim miejscu, które jest pozostałością po dawnych mieszkańcach tego regionu, możemy się przekonać, jak żyli na tych ziemiach Mazury, czym się zajmowali i jakich narzędzi używali na co dzień. Zgromadzono tutaj około tysiąca eksponatów, a największą atrakcją jest zachowana czarna kuchnia, w której gotowano na ogniu otwartym. Żywe muzeum różni się od wszystkich innych muzeów tym, że odwiedzające je osoby mają możliwość bezpośredniego kontaktu ze starymi przedmiotami. Zwiedzanie jest swoistego rodzaju doświadczeniem sensorycznym, wszystkiego można dotknąć i wypróbować, a po muzeum oprowadzają i historię regionu, małej architektury i czynności w gospodarstwie wiejskim przedstawiają sami gospodarze. Dodatkową atrakcją obiektu jest możliwość organizowania ognisk, imprez okolicznościowych i kuligów.

Za zwiedzanie gospodarze pobierają, można powiedzieć, symboliczną opłatę, bo wyszukiwanie i gromadzenie pamiątek oraz pokazywanie i mówienie o nich jest pasją

właścicieli zbiorów. W całkiem okazałym zestawie, zgromadzonym, aż w jedenastu pomieszczeniach znajdują się bieliźniarki, kufry, ślabanek, balie, tary, drewniana lodówka i pralka na korbę, maselnice, dzieże, drewniane formy do kształtowania kostek masła, wyciskarki do twarogu, ręcznie malowane karafki i flakoniki na perfumy, książki i mapy, a nawet maska dla konia z I wojny światowej i betonowa mina z Wilczego Szańca.

Gospodarze, z miłości do gotowania, prowadzą również restaurację „Tradycja mazurskiego smaku”. Wszystkie ważne święta i uroczystości celebryją poprzez przygotowanie, według starych mazurskich przepisów, wyśmienitych potraw i przysmaków. Serwują czarną polewkę z szarymi kłuskami, rosół wołowo-barani z dodatkiem drobiu, gęsie pipki, dzyndzałki z hreczką i skrzczkami, gołąbki z jagnięciny, cepeliny i pierogi z pieczonym mięsem kaczki. Oprócz zjedzenia obiadu na miejscu, jest też możliwość zakupu lub zamówienia na wynos pierogów z kapustą i grzybami leśnymi w wersji świątecznej, ozdabianych fantazyjnym wianuszkiem. Na deser można dostać gofry pruskie z dużą ilością jajek i masła, sporządzane w wersji rzadkiej konsystencji, bez cukru, ale z konfiturą i miodem.

Na zakończenie jeszcze jedna ciekawostka o tym miejscu. Nazwa Owczarnia pochodzi od wyspy na jeziorze, na której hodowano owce i chociaż jezioro już nie istnieje, pozostały jednak o nim wspomnienia, przechowywane w muzeum niczym relikwie.

Źródło: www.mazury24.pl, www.owczarnia.com, www.facebook.com/MuzeumMazurskieAleksanderPuszk

CENY PASZ (10.04.2024 r.)

Agro-Produkt M. Zellma Nowe Miasto Lubawskie wyszczególnienie		zł/dt
Pasza CJ		450,00
Pasza DJ		410,00
Śruta sojowa (1 dt)		290,00
Śruta rzepakowa (1 dt)		225,00
De Heus-Stendera Lubawa bydło		
Kaliber Milk	225 zł / 20 kg	
Ekono Milk	195 zł / 20 kg	
West Milk	160 zł / 20 kg	
Kaliber Starter	64 zł / 25 kg	
Kaliber Junior	62 zł / 25 kg	
Krowimix 18 Basic	50 zł / 25 kg	
De Heus-Stendera Lubawa drób		
Brojler 1	63 zł / 25 kg	
Brojler 2	61 zł / 25 kg	
Odchów 1	59 zł / 25 kg	
Odchów 2	58 zł / 25 kg	
Nioska	57 zł / 25 kg	
Drób wodny	61 zł / 25 kg	
De Heus-Stendera Lubawa Trzoda		
Prestarter MPU 4% Mammy Perfekt	89 zł / 20 kg	
Prestarter MPU C	88 zł / 25 kg	
Konc.HGC Junior	103 zł / 25 kg	
Konc. HGC Super	100 zł / 25 kg	
Premiks Starter 2,5%	130 zł / 25 kg	
Premiks Grower/Tucznik 2,5%	110 zł / 25 kg	
Piotr Andrzej Michalak, Alfa Agri Michalak, ul. Toruńska 4, 12-100 Szczytno		
Pasze dla trzody cena (zł/dt)		
Tucznik koncentrat		364,00
Prestarter 1		284,00
Produkty SANO (zł/dt)		
Laktoma		216,00
Mleko Milsan		696,00
San Bull		272,00
Pasze dla bydła (zł/dt)		
Krówka		187,00
Opas		180,00
Cielak 1		240,00
Cielak 2		236,00
Pasze dla drobiu (zł/dt)		
Brojler 2		-
Brojler 3		-
Koncentrat 35		340,00
Kurka z podwórka		224,00
Inne (zł/dt)		
Otręby pszenne		140,00
Spółdzielnia producentów trzody LUB-TUCZ Lubawa		
wyszczególnienie		
Tucznik TV Super		369,00
Warchlak W 20%		414,00
Prosięta PDP 20%		411,00
Lochy karmiące LK 20%		378,00
Lochy prośne LP 7,5%		309,00
Składowski Mściszewo		
Bydło (zł/dt)		
Agro 18		183,00
Agro 21		174,00
Unimil 18 Basic		chwilowy brak
Vomilk Białe		804,00
Vomilk CJ		225,00
Bul Star		200,00
Agro C + 35		210,00
Drób (zł/dt)		
Nioska (z kukurydzą)		215,00
Nioska (bez kukurydzy)		195,00
Śruty (zł)		
śruta rzepakowa (25 kg)		150,00
śruta sojowa (30 kg)		230,00
„MAZUR” Renata i Marcin Mazur sp.j. Kurzetnik		
Power Starter (25 kg)		105,00
Otręby pszenne		850,00
Power tucznik (25 kg)		92,00
Provit L (25 kg)		85,00
Provit P (25 kg)		97,00
Provit T (25 kg)		88,00
Śruta rzepakowa		170,00
Śruta sojowa		240,00

Agrocentrum-Kałęczyn 8 Pisz	
Mieszanki produkcyjne dla krów mlecznych (zł/dt)	
Agro TOP 18	149,50
Agro TOP 20	156,00
Agro TOP 22	159,50
Agro TOP 24	166,00
Agro Perfect 18	159,50
Agro Perfect 19	171,00
Agro Perfect 21	176,00
Agro Perfect 23	176,50
Agro Finezja 22	178,50
Agro Werwa	322,00
Agro Extra Energia	179,50
Agro Delicja	238,00
Mieszanki dla cieląt (zł/dt)	
Agro Smakus	214,50
Agro Musli KPP	247,50
Agro Starter	195,00
Agro Kadet	186,50
Agro MH	167,00
Agro Top CJ	180,00
Koncentraty (zł/dt)	
Maximus 38 MH	217,00
Maximus 38	222,00
Mieszanki specjalistyczne (zł/dt)	
Agro Mix 26	168,00
Mieszanki dla opasów i bydła mięsnego (zł/dt)	
BullStar Progres	197,00
BullStar Strong	182,00
Kurczęta hodowlane (zł/dt)	
Kurka 1	202,00
Kurka 2	190,00
Kurka 3	180,00
Drób wodny (zł/dt)	
Geś / Kaczka 1	216,00
Geś / Kaczka 2	200,00
Indyki (zł/dt)	
Indyk Vit Starter	270,00
Indyk Vit Grower	248,00
Indyk Vit Finisz	228,00
Preparaty mlekozastępcze (zł/dt)	
Agrolac 1	1090,00
Agrolac Excellent	988,00
Agrolac Komfort Plus	750,00
Agolac Len	695,00
Agrolac Czempion	1190,00
Premiaksy (zł/dt)	
VitAgro Gold Repro Max	780,00
VitAgro Gold SomiFix	580,00
VitAgro Gold Smart	675,00
VitAgro Elita	625,00
VitAgro TMR	425,00
VitAgro Gold Standard	455,00
VitAgro Zasuszenie	580,00
VitAgro Gold Gladiator	395,00
Vit Agro Gold CJ Max	460,00
VitAgro Silver Efekt	395,00
VitAgro Silver Somat	475,00
VitAgro Karot	550,00
RumBa Active	615,00
KillAcid	535,00
Agro Bufor Tytan	425,00
Agro Bufor Max S.C.	378,00
Agro Bufor	378,00
MycoKill	630,00
Agro Fat	795,00
Calcium Koncept	218,00
VitAgro Przygotowanie	860,00
VitAgro Lakto Somat	470,00
VitAgro Rozród	580,00
Pasze dla kur niosek (zł/dt)	
Kurka Nioska	202,00
Kurka Nioska Gospodarska	191,00
Kurka Nioska Zgrodowa	205,00
Koncentrat sojowy dla kur niosek	235,00

Premiaksy dla kur niosek (zł/dt)	
KokoVitAgro	460,00
Kurczak brojler farmerski (zł/dt)	
Brojler Starter	226,00
Brojler Grower	215,00
Brojler Finisz	210,00
Preparaty dietetyczne (zł/dt)	
Wigral Specjal C - tubka 100 ml	28,00
Ciekły Prąd - kanister	235,00
Korektory białkowe (zł/dt)	
Mikor 38	201,00
Mikor 40 Protect	191,00
Promotor Activ 38	203,00
Promotor Activ 43	241,50
Inokulanty bakteryjne saszetka 50 g/50 t świeżej masy	
Sil-Agro Max	245,00
Sil-Agro	345,00
Bloki mineralno-witaminowe	
VitAgro Kompleks Zdrowe cielę (kostka 10 kg)	50,00
VitAgro Kompleks Zdrowe cielę (kostka 8 kg)	45,00
Pasze dla prosiąt (zł/dt)	
Junior strong	395,00
Prosiak Protect	340,00
Prosiak	335,00
Starter Strong S1	228,00
Starter Strong S1 Protect	235,00
Pasze dla warchlaków i tuczników (zł/dt)	
Starter Komplet	178,00
Starter Strong S2	188,00
Starter Agro	171,00
Grower Komplet	161,00
Grower Strong	169,00
Grower Agro	160,00
Grower-Finisz	168,00
Finisz Komplet	162,00
Finisz Strong	165,00
Finisz Agro	151,00
Pasze dla zwierząt hodowlanych (zł/dt)	
Locha Prośna Strag	157,00
Locha Karmiąca Strag	197,50
Mieszanki paszowe uzupełniające MEGAVIT (zł/dt)	
Megavit 25 Prestarter	405,00
Megavit 25 Prestarter Strong	483,00
Megavit Starter	328,50
Megavit Komplet	313,00
Megavit Strong	317,50
Megavit Strong Plus	332,50
Megavit Sojowy	324,00
Megavit LP	268,00
Megavit LK	304,00
Megavit LK LSB	331,50
Mieszanki paszowe uzupełniające MEGAVIT 5% (zł/dt)	
Megavit 5 Starter	352,50
Megavit 5 Grower	302,00
Megavit 5 Finisz	289,00
Megavit 5 LP Strong	304,50
Megavit 5 LK Strong	405,00
Mieszanki paszowe uzupełniające MEGAVIT 2-4% (zł/dt)	
Megavit 4 Starter	498,00
Megavit 3 Grower/Finisz Super	475,00
Megavit 3 Grower/Finisz Strong	489,00
Megavit 2 Grower/Finisz	541,50
Megavit 2 Multi Start	623,50
Megavit 2 Multi Tuc	526,00
Megavit 2 LP	457,00
Megavit 3 LK	505,00

CENY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN (10.04.2024 r.)

Nazwa środka ochrony roślin	Spółdzielnia Ogrodniczo-Pszczelarska w Giżycku		Banaszewski Edwin Magazyn Biskupiec		P.U.-H. „CHEMIROL” Bartoszyce		ZRIO „Agroplon” Bartoszyce	
	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł
HERBICYDY								
Cevino 500 SC					1 l	240,00	1 l	239,00
Galaxo 150 WG					0,2 kg	140,00		
Chwastox Extra 300 SL							10 l	198,00
Chwastox Turbo 340 SL	1 l	48,00	1l/5l	50/185			10 l	300,00
Roundup 360 Plus			1l	65,00				
Granstar Ultra SX 50 SG	20 g	46,00						
Roundup Ultra	1 l / 5 l	72 / 280						
Maister POWER 42,5 OD							5 l	1 100,00
Rimel 25SG			60 g	78,00				
Fernando Forte 300 EC			1 l	125,00	1 l	115,00	1 l	120,00
Halvetic					5 l	221,00		
Sencor Liquid 600 SC	250 ml	85,00						
Baristo 500 SC					1 l	92,00		
Duet na Start (Empartis 15l + Flexity 5l)							20 l	2 750,00
Agrosar 360 SL			5l	140,00			20 l	580,00
Lancet Plus 125WG			0,20 kg	184,00				
Tudor 114			1l	248,00				
Gallup Premium 360 SL			5l	100,00				
Fundamentum 700 WG			30 g	75,00				
FUNGICYDY								
Makler 250 SE	1 l	120,00			1 l	120,00		
AsPik 250 EC					1 l	168,00		
Porter 250 EC	1 l	140,00			1 l	128,70	1 l	125,00
Kendo					1 l	348,00	1 l	350,00
X-Met 100 SL					1 l	200,00		
Kier 450 SC					5 l	989,00		
Ambrossio 500 SC					5 l	579,99	5 l	585,00
Axidor	1 l	90,00						
INSEKTYCYDY								
Los Ovados 200 SE					100 g	37,50		
Mospilan 20 SP	20 g/ 40 g	25 / 40	40 g/ 80g	33 / 58			600 g	290,00
Delmetros 100 SC			1 l	220,00	1 l	195,40		
Coragen 200 SC	50 ml	110,00						
ZAPRAWY i regulatory								
Triter 050 FS			500ml	75,00	0,5 l	55,80		
Scenic 080 FS							1 l	290,00
Orius Extra 02 WS			0,3 kg/0,9 kg	26/65				
Orius Extra 250 EW							1 l	85,00
Madron 50 FS	0,5 l	78,00			500ml	78,00		
Flutrix 050 FS					500ml	68,20		
Mepik 300 SL					1l	87,00		
Regullo 500 EC					1 l	265,00		
CCC 750					20 l	441,00		
Stabilan 750 SL							20 l	420,00
Moddus 250 EC							1 l	190,00

CENY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN (10.04.2024 r.)

Nazwa środka ochrony roślin	Agro – Małdyty		Hurtownia „Alczes” Lubawa		Mazur s.j Kurzętnik		Agro-Produkt M. Zelma Nowe Miasto Lubawskie	
	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł	opak.	zł
HERBICYDY								
Huzar Activ Plus					1 l	160,00	1 l	160,00
Fenoxinn 110 EC					1 l	135,00	1 l	155,00
Fundamentum 700 WG	30 g	61,00			100 g	300,00	100 g	342,00
Galaper 200 EC	1 l	75,00						
Major 300 SL	1 l	168,00			1 l	164,00	1 l	155,00
Chwastox Turbo 340 SL					5 l	180,00	5 l	228,00
Mustang Forte 195 SE			1 l	85,00	5 l	397,00	5 l	430,00
Fusilade Forte 150 EC			250 ml	29,00	1 l	110,00	1 l	130,00
Puma Uniwersal 069 EW			1 l	165,00	1 l	170,00	1 l	160,00
FUNGICYDY								
Ambrossio 500 SC	1 l	206,00			1 l	140,00		
Tarcza Lan 250 EW			1 l	82,00				
INSEKTYCYDY								
Coragen 200 SC			50 ml	82,00				
Delmetros 100 SC	1 l	198,00			1 l	200,00	1 l	220,00
Mospilan 20 SP					0,1 kg	28,00	0,1 kg	29,00
ZAPRAWY I REGULATORY								
Mepik 300 SL	1 l	87,00			1 l	78,00		
Toprex 375 SC								

NOWOŚCI WYDAWNICZE

WARMIŃSKO-MAZURSKI
OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
Z SIEDZIBĄ W OLSZTYNIE

WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE
W PRODUKCJI ŻYWNOSCI NA MAŁĄ SKALĘ

Monika Hođór

Olsztyn, 2024 r.

Każdy podmiot, który chce wprowadzić wyprodukowaną przez siebie żywność do obrotu jest zobligowany do przestrzegania wszelkich wymogów związanych z jej bezpieczeństwem i jakością, wynikających z obowiązujących przepisów prawnych. Wszystkie, oferowane na rynku, produkty żywnościowe powinny spełniać jak najwyższe normy jakościowe. W myśl ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia bezpieczeństwo żywności to ogół warunków, które muszą być spełniane, dotyczących w szczególności:

- a) stosowanych substancji dodatkowych i aromatów,
- b) poziomów substancji zanieczyszczających,
- c) pozostałości pestycydów,
- d) warunków napromieniania żywności,
- e) cech organoleptycznych,

i działań, które muszą być podejmowane na wszystkich etapach produkcji lub obrotu żywnością w celu zapewnienia zdrowia i życia człowieka.

Zgodnie z treścią Rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady: „w celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności, konieczne jest uwzględnienie wszystkich aspektów łańcucha produkcji żywności począwszy od produkcji podstawowej i produkcji pasz, aż do sprzedaży lub dostawy żywności do konsumenta, ponieważ każdy element może mieć potencjalny wpływ na bezpieczeństwo żywności”.

Publikacje dostępne u doradców w Zespołach Doradców oraz do pobrania na stronie www.wmodr.pl.

CENY SKUPU MLEKA (10.04.2024 r.)

Spółdzielnia	Cena w zł. za jedn. tłuszczu	Cena w zł. za jedn. białka	Dopłata w zł. za klasę Extra	Średnia cena wypłacona za miesiąc /brutto/	Dopłata za wielkość dostawy	Dopłata
Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL” w Grajewie ZPM Mrągowo				2,29		
Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL” Z.P.M. Mrągowo				2,23		
Spółdzielnia Mleczarska „MLEKOVITA” Oddział w Lubawie	0,11	0,10	0,10+0,05	2,03	0,10-0,22	Premia 0,25 dla każd. Prod. + 0,05 za zbiornik 0,04 za GMO + 0,02 za kontr użytkowości.

CENY SKUPU ŻYWCA (zł/kg) (10.04.2024 r.)

Wyszczególnienie	Zakłady Mięsne MORLINY S.A. na zlecenie firmy OSI Poland FOOD WORKS Sp. z o.o.	Zakład Uboju Bydła Biskupiec	Ubojnia „Kąsek” Kisielice
ŻYWIEC WIEPRZOWY	brak skupu	brak skupu	Żywiec wieprzowy Strefa niebieska – 6,30 zł + VAT, Strefa różowa – 6,30 zł + VAT, Strefa czerwona 5,80 zł – 0 + VAT – WBC kl. E – 9,10-9,20 + VAT Maciorki 3,60 zł+Vat
ŻYWIEC WOŁOWY	poubojowa klasa 0: jałówki – śr. 10,80 buhajki – śr. 9,50	poubojowa netto: jałówki pow. 320 kg R – 20,00 byki pow. 300 kg R – 20,20	jałówki: brak skupu byki /HF/: 10,00-12,00 zł + VAT byki mięsne: brak skupu
ŻYWIEC KROWY	śr. 10,15	poubojowa WBC netto > 320 kg R – 16,70	brak skupu

ŚREDNIE CENY TARGOWISKOWE (w zł) (10.04.2024 r.)

Targowisko / towar	pszenica (dt)	jęczmień (dt)	pszenżyto (dt)	ziemniaki (dt)	jaja (szt.)
Biskupiec				250-300	1,20-1,50
Elk	53-62	51-58	60-67	75-92	1,10-1,40
Giżycko	55			210-270	1,20-1,80
Olecko	75	70	65	180-240	1,00-1,60
Orneta				200	1,15
Pisz				140-220	0,80-1,60
Szczytno				300	1,40

CENY USŁUG ROLNICZYCH (10.04.2024 r.)

Usługa/firma (zł/godz)	SKR Rybno	SKR Rudzienice	Agroperfekt Kiselice
Orka pług 4-skibowy	200 (godz)	300,00	300 zł/ha
Orka pług obrotowy 4-skibowy		360,00	
Roztrzaskanie obornika		225,00	
Transport 1-przyczepa	200 (godz)	200,00	
Transport 2-przyczepy		230,00	
Siew kukurydzy, siewnik 6-rzędowy (GPS, kontrola sekcji)		250 zł/ha	220 zł/ha
Najem ciągnika		210/ ha	
Siew nasion kukurydzy (siewnik Gaspardo 6-rzędowy)		330 zł/ha	
Siew zbóż			210 zł/ha
Wysiew nawozów		210,00	
Rozwożenie wapna z załadunkiem			900 zł/24 t
Kultywator	200 (godz)		
Agregat 2 kultywatory z wałkiem		360,00	
koszenie kosiarką rotacyjną		235,00	
Zbiór prasą Z 224 słomy i siana		19,37-23,72 zł/ha	
Wypożyczenie ciągnika		125,00	
Podsiew traw siewnikiem APV		320 zł/ha	250 zł/ha
Talerzowanie		320,00	
Ładowarka/cyklop		210,00	
Koparka	250 (godz)		
Równarka	150 (godz)		
Zestaw niskopodwoziowy	200 (godz)		
kombajn Bizon Zo 58 (szarpacz słomy)		550,00	
Odwóz kiszonki 4 t		200,00	
Prasowanie słomy na bele prostopadłościennie			55 zł/szt
Zbiór zielonek		700-750	330 zł/przyczepa
Sieczkarnia 8 rzędowa ha+2 odwozy		1400 zł/ha	
Sieczkarnia 6 rzędowa+ 2 odwozy		1400 zł/ha	
Sieczkarnia 6 rzędowa godz.		1650,00	
Sieczkarnia 8 rzędowa godz.		1650,00	
Roboczogodzina warsztat		100,00	
Rębak z obsługą		200,00	
Rębak wynajem		500,00	
Wywóz + rozrzutnik		225,00	
Gnojowica 2000 l		210,00	
Gnojowica 4000 l		245,00	
Wysiew nawozu-wapno		210,00	
Prasowanie bele McHale 120-160			28zł/120 cm

Tylko koni żal...

Wiesław Siemion

Praca zgłoszona do konkursu wspomnień pn. „W kręgu ogniska domowego na Warmii i Mazurach. Osoby, przedmioty, relacje na warmińsko-mazurskiej wsi XX wieku. Opowiadania wybrane”. Opublikowana w wydanym przez WMODR tomiku wspomnień.

Były to lata sześćdziesiąte, to wówczas jako mały Siemionek,
pamiętam jak jeździły żelazniaki z Jegliny, Karwika i z Trzonek.
Czegóż one nie wiozły do Pisu na targowisko:
gęsi, kury, owce, świnie to jeszcze nie było wszystko.
A krowy, konie i byki przywiązane wręcz do kłonicy,
tu gęś zagęga, owca zabeczy i mały prosiaczek zakwiczcy.

Bez telewizji i radia hasałem wciąż po podwórzu,
to widziałem powroty z rynku, a za wozami był tuman kurzu.
Woźnica zmęczony, bo na targu pociągał ze szklanki,
koń miał wolność, jego pan leżał w gnojówkach furmanki.

Za czasów uczniowskich najpiękniejszy był okres wakacji,
ale nie dla dzieci chłopskich, kto tak uważał za grosz nie miał racji.
Żmudne sianokosy, gdzie głównymi narzędziami były grabarka i widły,
nieraz wyrwała się fura z sianem, a chłop „lkar” leciał na dół jak nigdy.
Żniwa za kosą, potem przy kosiarce, zboże kijem zgarniano na furmany.
Ręcznie trzeba było wiązać snopy i stawiać w dziesiątki do góry kłosami.
Na koniec była kupa śmiechu dla mnie jako nieopierzonego młokosa,
gdy po oborywaniu przepiórki, gospodyni miała całe majtki w kłosach.

Pamiętam jak pobierałem nauki w Państwowym Technikum Rolniczym,
kiedy snopowiązalka i wialnia stały się sprzętem przeżytym.
O! kombajn Wistula, w którym do worka sypie się czyściutkie ziarno,
wystarczy worek zawiązać i na piwko! Koniec z „zacoфанą” młocarnią!

A propos młócenia, to pragnę się odnieść do jesienno-zimowej kampanii.
Gdy wszyscy gospodarze w jednej zagrodzie do młocki byli zebrani,
po całym dniu pracy „młocarze” siadali za suto zastawionym stołem.
W misach: baranina, gęsina i świńskie jądło, na zajadkę kluski z rosółem.
Po takim znojnym i pracowitym dniu oraz poczęstunku obfitym,
nie obeszło się bez „siwuchy” z żyta – wówczas słynnej okowity,
po której niejeden osilek, co brał na plecy „metr” zboża, był tak słaby,
że nie przywłókłby się do chałupy, gdyby nie pomoc jego własnej baby.

Czy wiecie ludziska, w jakiej porze roku zadek był wyżej głowy?
W jesieni, gdy rozorany pługiem zagon ziemniaków do zbioru gotowy.
Ruszyły niczym sprinterki „kopaczki” dzierząc w rękach motyki,
przez dzień ukopały po 10 worków kartofli – to rekordowe wyniki!
Kampania wykopkowa ciągnęła się tygodniami, ale stop! Spokojna głowa,
jakaż wygoda i oszczędność czasu, gdy wjechała kopaczka gwiazdowa.

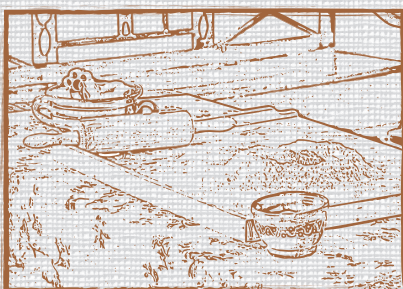
W ostatnim dniu na dokopki, gdzieś na końcu kartofliska,
buchał żar, leciały iskry z palącego się ogniska.
Gorące z ogniska ziemniaki, do tego garnuch zsiadłego mleka,
dla podniebienia to rozkosz, a po niemiecku wręcz „leka”.
Było też inne jądło, różnego rodzaju trunki,
gorzej dla tych, co mieli skazę na mleko, bo ich dopadły biegunki.

Mógłbym tak w nieskończoność opisywać swe lata szczenięce.
Na zakończenie ino się skupię trochę na produkcji zwierzęcej.
Bydło, konie, owce, trzoda, drób były w każdym gospodarstwie,
no i Burek w lichej budzie na końcu podwórza gdzieś przy grabarce.

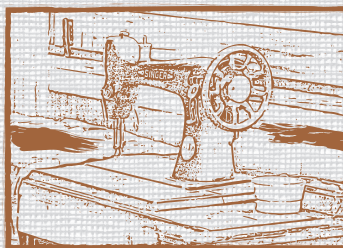
Bydło z całej wsi było wypasane tylko na jednym pastwisku,
nie tak jak dzisiaj, stoi w oborach i żarcie ma przy własnym pysku.
To były wariackie chwile, gdy jako nastoletnie kajtki,
zamiast paść krowy, żaby wpychaliśmy dziewczynkom za majtki.

A folklor i zwyczaje jak ostatki i zapusty, dzisiaj już zapomniane,
darcie pierza, kiszenie kapusty, kończące się zwykle nad ranem.

Dzisiejsze rolnictwo to całkiem inna era, to istny kosmos jak słyszę.
Nie odważę się czegokolwiek dotknąć, niech ktoś młodszy opisz.
Pozostały mi w pamięci stogi, brogi, dziesiątki ze snopów,
furmanki turkoczące po drodze, krzątających się chłopów.
Dziś widoków takich już nie ma, odpłynęły gdzieś w siną dal.
Postęp, Unia, nowoczesność – tylko koni, tylko koni, tylko koni żal...

W kręgu ogniska domowego na Warmii i Mazurach

Osoby, przedmioty, relacje
na warmińsko-mazurskiej wsi XX wieku

Opowiadania wybrane

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Bycie dobrym liderem nie jest łatwe. To nieustanny rozwój, ale także wyzwania i rozwiązywanie problemów. Lider to osoba, która przewodzi grupie, inspirowa do działania, służy radą, wzmacnia silne strony zespołu, pielęgnuje jego talenty, wspólnie z nim dąży do wyznaczonych celów. Powinien przy tym wykazywać się odwagą, wzbudzać zaufanie, zarażać swoją pasją, działać z zaangażowaniem i cechować ambicją.

Dobry lider to osoba, która potrafi doskonale słuchać innych. Niejednokrotnie członkowie zespołu wielu rzeczy nie mówią wprost, gdyż są nieśmiali, nie chcą kogoś wystawić lub obawiają się konsekwencji. Głównym zadaniem lidera jest prowadzenie zespołu i pomoc w wykonywaniu codziennych zadań. Dobry lider wspiera zespół w rozwoju, motywuje i zachęca do zdobywania nowych kompetencji lub wzmacniania już posiadanych umiejętności. Swoją postawą i podejściem do wykonywanych obowiązków pokazuje jak pracować. Jest przykładem dla pozostałych. Powinien umiejętnie wyznaczać cel i wspólną misję zespołu. Zarówno on, jak i cały zespół powinni w równym stopniu angażować się w wyznaczone zadania. Zespół musi czuć pomoc i widzieć, że lider pracuje równie ciężko jak oni.

Publikacje dostępne u doradców w Zespółach Doradców oraz do pobrania na stronie www.wmodr.pl.

Znaczenie zbiorników retencyjnych na terenach rolniczych

Według encyklopedii Wydawnictwa Naukowego PWN pojęcie „retencja” oznacza zatrzymanie wody opadowej na obszarze zlewni w zbiornikach wodnych, ciekach, lodowcach, śniegu i bagnach oraz w gruncie. Retencja ma wielkie znaczenie hydrologiczne i gospodarcze.

Aleksandra Pschuk

Specjalista Działu Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

Pojęcie retencji wodnej to także możliwość magazynowania wody i podtrzymywania jej przez długi czas w środowisku naturalnym. W środowisku rolnym mamy do czynienia z retencją szaty roślinnej, z retencją glebową i gruntową, z retencją śnieżną, depresyjną, zbiorników i cieków wodnych. Należy nadmienić, iż retencja to nie zawsze rozległe zbiorniki, które niosą za sobą spore koszty ekonomiczne, społeczne oraz środowiskowe, ale każdy rodzaj zbiornika, który jest w stanie zbilansować poziom wody w czasie jego nadmiaru jak i niedoboru. Zatem niezbędne jest stworzenie takich rozwiązań, które umożliwiają odpowiednie sterowanie zasobami wodnymi. Umiejętne sterowanie retencją pozwala bowiem uchronić potencjalnie ważne dla Nas tereny przed niepożądanym zalaniem lub zapobiec degradującej środowisko suszy.

Pozytywnymi efektami retencjonowania wody są m.in. zwiększone zasoby wód powierzchniowych i gruntowych, zwiększenie ilości awifauny czyli ptactwa w zbiornikach retencyjnych, ochrona przeciwpożarowa lasów, zachowanie i odtworzenie naturalnych walorów środowiskowych, poprawa mikroklimatu oraz poprawa czystości wód. Retencja wód powierzchniowych może mieć istotny wpływ na poprawę struktury bilansu wodnego poprzez redukcję odpływów i złagodzenie przepływów wezbraniowych, co w efekcie zapobiega powstawaniu lokalnych podtopień oraz przyczynia się do zwiększenia zasobności wód podziemnych.

Rolnictwo jest jednym z największych konsumentów wody. Obszary wiejskie pełnią ważną rolę w regulacji obiegu wody w zlewni. Tereny rolnicze nie mogą ograniczać się tylko i wyłącznie do regulacji stosunków wodnych w glebie – nawodnienia i odwodnienia, ale także powinny obejmować szeroki zakres działań dotyczący jakości i ilości zasobów wodnych.

Do zakresu tych działań należy włączyć strukturę bilansu wodnego, plany gospodarowania wodą, ochronę przeciwpowodziową, plany przeciwdziałania skutkom suszy, a przede wszystkim świadome propagowanie małej retencji. Szacuje się, że ponad 70% wody na świecie, to woda pobierana na cele nawadniające. Należy podkreślić, że rośliny uprawne nie korzystają tylko z wody doprowadzanej ze sztucznego nawodnienia, ale także znaczną część wody pobierają bezpośrednio z opadów atmosferycznych oraz z gruntu – gleby, które gromadzą wodę w warstwach wodonośnych. Polskie rolnictwo bazuje głównie na wodach opadowych. Zatem na wzrost i rozwój ro-

ślin uprawnych wpływają takie czynniki jak warunki glebowe, warunki powietrzne, używanie odpowiednich nawozów, a przede wszystkim ilość dostępnej wody.

W ostatnich dziesięcioleciach można dostrzec zmieniające się warunki klimatyczne oraz gwałtowne zjawiska pogodowe takie jak wzrost temperatury powietrza, zauważalne zmiany terminów rozpoczęcia i zakończenia pór roku, a także zjawiska hydrologiczne jak susze z obniżającym się drastycznie poziomem wód gruntowych oraz powodzie. Zapotrzebowanie na wodę w rolnictwie ciągle wzrasta. Dlatego podstawowym czynnikiem rozwoju gospodarczego kraju jest budowa lub odnowa zbiorników retencyjnych oraz wszelkich procesów związanych z obiegiem wody. Aby zapobiec niekorzystnym zjawiskom hydrometeorologicznym w rolnictwie stosuje się rozwiązania służące zachowaniu już istniejących naturalnych oczek i cieków wodnych. Zabiegi retencyjne polegają również na przywracaniu dawnych stosunków wodnych w miejscach osuszonych. Powtórnie odbudowuje się przesuszone tereny, regeneruje się dawne stawy czy oczka wodne. Jednakże, działania te można wykonywać pod warunkiem gdy nie zagrażają istniejącym wartościom przyrodniczym. Należy wskazać, iż retencja to wszystkie procesy i zjawiska, które przyczyniają się do przedłużenia drogi i czasu obiegu wody. Zatem retencja przyczynia się do poprawienia stosunków wodnych, poprawienia jakości i ilości zasobów wodnych.

Główną funkcją ekosystemów wodnych jest magazynowanie wody, która jest wykorzystywana w okresach niedoboru. Zapas wody, który znajduje się w zbiornikach wodnych, mokradłach, oczkach, rowach i ciekach minimalizuje zagrożenie powodzią i suszami. Dodatkowo, należy podkreślić, że ww. ekosystemy wodne są miejscem zachowania bogactwa gatunkowego roślin i zwierząt, tworząc biologiczną różnorodność obszarów wiejskich. Śródpolne oczka czy stawy pełnią głównie rolę retencyjną. Roślinność, która rośnie wokół zbiorników wodnych pełni funkcję oczyszczającą, ponieważ przechwytyje zanieczyszczenia z pól niewykorzystywanych składników nawozowych, które spływają do zbiorników czy rowów. Z przeprowadzonych badań naukowych wynika, że na obszarach wiejskich lepsze jest zastosowanie większej ilości małych zbiorników wodnych niż na przykład jeden duży. Związane jest to z procesem parowania. Rośliny uprawne na glebach lekkich tracą dużą ilość wody (poprzez cykl parowania) w okresie wegetacji, który przekracza sumę opadów atmosferycznych. W związku z powyższym rośliny wykorzystują zapas wody glebowej i gruntowej, co przyczynia się do obniżenia poziomu wód gruntowych. Z uwagi na problem ubywania wody, sposobem na zwiększenie retencji wodnej jest gro-

madzenie i magazynowanie wody wykorzystując już istniejące małe zbiorniki wodne, śródpolne oczka, stawy, odbudowanie zdegradowanych oczek polodowcowych oraz regeneracja drenaży i sieci urządzeń melioracyjnych.

W powyższym artykule omówiono istniejące już urządzenia wodne, które nie podlegają budowie a odbudowie. Natomiast istnieje możliwość aby wykonać nowy zbiornik retencyjny, staw bądź inne urządzenia wodne, a także skorzystać z usług wodnych bądź szczególnego korzystania z wód, które pomogą zwiększyć zasoby wodne w danym gospodarstwie i nie tylko. Potwierdzeniem wykonania takiego zadania jest otrzymanie decyzji. Zgłaszając się do odpowiedniej instytucji – Zarządu Zlewni czy Nadzoru Wodnego w swojej zlewni, można otrzymać potrzebne nam informacje do złożenia wniosku o pozwolenie wodnoprawne lub zgłoszenie wodnoprawne. Aktem prawnym który reguluje wykonywanie urządzeń wodnych i usług wodnych jest Prawo wodne z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U z 2023 r., poz. 1478). Ostateczną decyzję, czy pozwolenie lub zgłoszenie jest wymagane, podejmie właściwa jednostka Wód Polskich.

Zgłoszenie wodnoprawne wymagane jest podczas:

- instalowania urządzeń odwadniających obiekty budowlane, o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem;
- budowania stawów, które nie są napełniane w ramach usług wodnych, ale wyłącznie wodami opadowymi lub roztopowymi, lub wodami gruntowymi o powierzchni nieprzekraczającej 5000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m od naturalnej powierzchni terenu, o zasięgu oddziaływania niewykraczającym poza granice terenu, którego zakład jest właścicielem, lub terenu znajdującego się w zasięgu oddziaływania, gdy zakład posiada uprzednią pisemną zgodę właścicieli gruntów objętych oddziaływaniem na wykonanie stawu;
- przebudowy rowu, który polega na wykonaniu przepustu lub innego przekroju zamkniętego na długości nie większej niż 10 m.

Pozwolenia wodnoprawnego wymaga się na:

- Usługi wodne:
  - piętrzenie, magazynowanie lub retencjonowanie wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz korzystanie z tych wód,
  - odprowadzanie do wód lub do urządzeń wodnych - wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo w systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast,
  - odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych.
- Szczególne korzystanie z wód:
  - odwadnianie gruntów i upraw,
  - użytkowanie wody znajdującej się w stawach i rowach,
  - wykonywanie na nieruchomości o powierzchni powyżej 3500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenowej przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemy kanalizacji otwartej lub zamkniętej,

- korzystanie z wód do nawadniania gruntów lub upraw, a także na potrzeby działalności rolniczej w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1256 i 1309), w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę.

- Wykonanie urządzeń wodnych,
- Urządzenia lub budowie piętrzące, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy,
- Sztuczne zbiorniki usytuowane na wodach płynących oraz obiekty związane z tymi zbiornikami,
- Wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód, ziemi lub do urządzeń wodnych oraz wyloty służące do wprowadzania wody do wód, ziemi lub do urządzeń wodnych.

Retencja ma nie tylko na celu zwiększenie zasobów wodnych w tym podniesienie poziomu wód gruntowych, ale także zwiększenie wilgotności gleby, co zmniejsza ryzyko powstawania erozji wietrznej. Jednocześnie należy nadmienić, że niezbędne jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa promując działania związane z retencją na terenach rolniczych poprzez odbudowę, renaturyzację i ochronę ekosystemów wodnych.

Literatura:

- Kundzewicz Z. 2008. *Scenariusze zmian klimatu i ich prawdopodobieństwa w świetle ich najnowszych badań naukowych*. Warszawa, 2008.
- Kosturkiewicz A. 1989. *Ochrona zasobów wodnych w krajobrazie rolniczym*. Katedra Melioracji Rolnych i Leśnych AR w Poznaniu, 1989.
- Zabrocka-Kostrubiec U. 2008. *Mała retencja w Lasach Państwowych – stan i perspektywy*. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*, 2 (18): 55-62.
- Miler A.T. 2008. *Las i woda – wybrane zagadnienia*. *Studia i materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej*, 2(18): 24-32.
- Krzyk P. 2008. *Przyrodnicze aspekty lokalizacji obiektów małej retencji wodnej na przykładzie przesuszonych lasów olszowych*. *Instytut Rozwoju Miast w Krakowie*, 4: 27-40.
- Kędziora A., Kępińska-Kasprzak M., Kowalczyk P., Kundzewicz Z. W., Miler A. T., Pierzgałski E., Tokarczyk T. 2014. *Zagrożenia związane z niedoborem wody*. *Nauka*, 1: 149-172.
- Janusz E., Jędryka S., Kopeć D., Miler A. T. 2011. *Woda dla lasu – lasu dla wody, na przykładzie nadleśnictwa Kolumna*. *Infrastruktura i ekologia terenów wiejskich*, Polska Akademia Nauk, 1: 275-288.
- Zabłocki S. 2019. *Odtworzenie stanu retencji wód podziemnych i powierzchniowych w wybranych lokalizacjach dawnych zbiorników piętrzących na podstawie metod modelowanych (wschodnie Mazowsze)*. *Biuletyn Państwowego Instytutu Geologicznego*, 476: 133-140.
- Mioduszecki W. 2006. *Woda na obszarach wiejskich*. *Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach, Zakład Zasobów Wodnych*, 6: 277-295.
- Kędziora A., Juszcak R. 2005. *Ekosystemy wodne obszarów wiejskich*. *Zakład Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Poznaniu. Katedra Agrometeorologii, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu*, 3/2005.
- Strona internetowa: www.wody.gov.pl.

Koniunktura w gospodarstwach rolnych w I kwartale 2024 r.

Od 1992 r. Instytut Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej bada tendencje zachodzące w polskim rolnictwie.

Barbara Mieczkowska

p.o. Kierownik Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym

Przedmiotem badania są przychody pieniężne gospodarstw rolnych, oszczędności, zadłużenie, zakupy nawozów mineralnych, zakupy pasz treściwych, zakupy środków ochrony roślin, inwestycje w maszyny i urządzenia, inwestycje w budynki i budowle, dostępność kredytów preferencyjnych, zamiar zaciągnięcia kredytu, fakt zaciągnięcia kredytu preferencyjnego i rynkowego oraz perspektywy gospodarstwa rolnego. Raz w roku rolnicy pytani są o znaczenie dopłat bezpośrednich, przeznaczenie środków pomocowych i skutki anomalii pogodowych.

Koniunktura w gospodarstwach rolnych jest to sytuacja stwarzająca korzystne warunki do prowadzenia i rozwoju działalności. W szerszym znaczeniu koniunktura jest to ogół wskaźników życia gospodarczego (np. poziom produkcji, rozmiary zatrudnienia, ceny) charakteryzujących stan gospodarki w danym okresie. Rolnictwo jako sektor gospodarki podlega wahaniom koniunkturalnym, które wynikają zarówno z uwarunkowań ogólnogospodarczych, jak i osobliwych związanych z makroekonomią czynnika ziemi. Przede wszystkim dotyczy to uzależnienia efektów ekonomicznych od warunków pogodowych i niskiej elastyczności produkcji rolnej, która prowadzi do większej zmienności cen aniżeli produkcji. W konsekwencji zmiany cen są wyższe w porównaniu do cen dóbr i usług w gospodarce, a reakcje tego sektora na zmiany koniunktury odbywają się głównie przez relacje cenowe produktów sprzedawanych do nabywanych przez rolników. W gospodarce bardzo ważnym problemem jest umiejętność wcześniejszego dostrzeżenia zbliżającej się koniunktury, a także jej spadku, czyli dekoniunktury. Koniunktura zazwyczaj rodzi liczne okazje rynkowe, których wykorzystanie przynosi znaczne korzyści. Natomiast trafne postrzeżenie zbliżającej się dekoniunktury można wykorzystać w celu ograniczenia strat, jakie są związane z taką sytuacją.

Syntetyczną miarą koniunktury w rolnictwie jest wskaźnik koniunktury, który jest obliczany na podstawie dwóch wskaźników cząstkowych: wskaźnika wyrównanych przychodów pieniężnych i wskaźnika zaufania, zwanego również poprawą nastrojów w gospodarstwach.

W I kwartale 2024 r. odnotowany spadek wartości wskaźnika koniunktury (IRGARG) jest skutkiem obniżenia się wskaźnika przychodów gospodarstw. Zmiana nie jest duża, najniższa w historii badania sięgnęła 3,5 pkt w skali roku. Wartość IRGARG obniżyła się w porównaniu z IV kwartałem 2023 r. o 1,7 pkt, do wysokości -24 pkt.

Wartość wskaźnika zaufania zwiększyła się w ciągu kwartału o 2,5 pkt, a w skali roku o 4,2 pkt co zmniejszyło spadek wartości wskaźnika koniunktury. Wprawdzie średnia wartość wskaźnika koniunktury w ostatnich dwóch latach (-22,4 pkt) jest znacznie niższa niż w latach 2010-2021 (-6,5 pkt) i od kilku kwartałów obserwujemy jego stagnację na niskim poziomie, to w wynikach badania w I kwartale 2024 r. widać pewne oznaki poprawy koniunktury. Nie tylko poprawę nastrojów w gospodarstwach, ale i przewidywań co do przyszłej sytuacji finansowej, wzrost inwestycji, skłonności do zaciągania kredytów na produkcję rolną i zakupów obrotowych środków produkcji zwierzęcej.

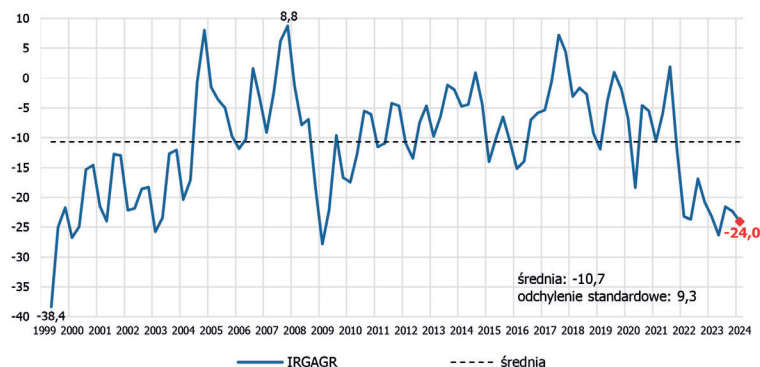
Pogorszenie się koniunktury w pierwszym kwartale roku jest zjawiskiem typowym. W ciągu 25 ostatnich lat tylko raz roku w 2017 zdarzyło się, że wartość IRGARG wzrosła w pierwszym kwartale. Tegoroczny jej spadek jest najniższy w historii badania, ponieważ średni spadek wartości wskaźnika o tej porze roku wyniósł 5,8 pkt. Odnotowane pogorszenie się koniunktury należy więc ocenić jako płytkie. Wartość wskaźnika pozostaje niższa niż przed rokiem, jednak już tylko o 0,9 pkt (przed kwartałem o 1,5 pkt). Pogorszenie się koniunktury ma więc charakter sezonowy, który jest uwarunkowany rytmem zmian pór roku. Badanie koniunktury zostało przeprowadzone w styczniu i lutym 2024 r. na próbie 2200 gospodarstw rolnych.

Podsumowując drugi kwartał 2024r., jest bardziej optymistyczny i powinien przynieść ożywienie w polskim rolnictwie.

Źródła:

- Grzelak A., *Cykle koniunkturalne w rolnictwie na tle ogólnogospodarczych w polsce – podobieństwa i różnice*
- <https://stat.gov.pl>
- <https://www.sgh.waw.pl>

Wskaźnik koniunktury w rolnictwie

Pomoc finansowa dla pszczelarzy z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

Na przełomie 2023 i 2024 roku hodowcy pszczoł, zrzeszające pszczelarzy organizacje, ośrodki doradztwa rolniczego i jednostki naukowo-badawcze mogli składać wnioski o dofinansowanie z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Wnioski o przyznanie pomocy można składać wyłącznie drogą elektroniczną.

dr Marcin Kazimierzuk

Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

Dotychczasowe interwencje

Pszczelarstwo pełni ważną rolę środowiskową, a jednocześnie jest elementem życia społecznego. Jego celem jest pozyskiwanie miodu i produktów pochodnych (pyłek pszczele, wosk, kit, jad, mleczko pszczele) oraz zapylenie roślin (ponad 80% roślin uprawnych i dziko rosnących wymaga zapylenia przez owady). Na przełomie 2023 i 2024 roku przeprowadzonych zostało siedem naborów. Trzy z nich są znane beneficjentom (I.6.2; I.6.3; I.6.5) – były realizowane w kwietniu 2023 roku – cztery interwencje przeprowadzone zostały po raz pierwszy.

W ramach Interwencji I.6.2 – Inwestycje, wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych, wnioski o przyznanie pomocy mogli składać indywidualni pszczelarze oraz organizacje pszczelarskie (w imieniu pszczelarzy). Wsparciem finansowym objęty jest zakup nowego sprzętu pszczelarskiego, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki pasiecznej, np. miodarek, odstojników oraz uli lub ich elementów. W przypadku Interwencji I.6.3 – Wspieranie walki z warrozą produktami leczniczymi, wnioski o przyznanie pomocy mogły składać, w imieniu hodowców pszczoł, wyłącznie organizacje pszczelarskie. Wsparcie powinno być przeznaczone na realizację operacji polegających na zakupie produktów leczniczych do walki z warrozą, w tym weterynaryjnych. Natomiast Interwencja I.6.5 – Pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczoł, charakteryzuje się tym, że wnioski o przyznanie pomocy mogły składać, w imieniu pszczelarzy, zrzeszające ich organizacje. Wsparciem objęty jest zakup: matek pszczelich z linii hodowlanych, dla których prowadzone są księgi lub rejestry; odkładów lub pakietów pszczelich z matkami pochodzącymi z linii hodowlanych; a także odkładów lub pakietów pszczelich od producentów, którzy uzyskali rekomendację związków lub zrzeszeń pszczelarzy.

Nowe interwencje

Kolejne cztery interwencje były przeprowadzone po raz pierwszy na przełomie 2023 i 2024 roku. Tak więc Interwencja I.6.1 – Wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej, zakłada, że wnioski o wsparcie finansowe mogły składać organizacje pszczelarskie oraz jednostki doradztwa rolniczego. Dofinansowanie obejmuje organizację szkoleń dotyczących m.in. prowadzenia gospodarki pasiecznej, chorób pszczoł, pożytków i produktów pszczelich. W przypadku In-

terwencji I.6.4 – Ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrowniej, wnioski o przyznanie pomocy mogli składać wyłącznie indywidualni pszczelarze. Realizowane z dofinansowaniem operacje muszą dotyczyć zakupu nowego sprzętu, maszyn i urządzeń wykorzystywanych na potrzeby gospodarki wędrowniej, m.in. wag pasiecznych czy przyczep do przewozu uli. Dla Interwencji I.6.6 – Wsparcie naukowo-badawcze, aplikacje o przyznanie pomocy mogły składać jednostki naukowo-badawcze zajmujące się tematyką pszczelarską. Dofinansowanie obejmuje prace poświęcone zdrowiu pszczoł, jakości produktów pszczelich i innowacjom w gospodarce pasiecznej. Wreszcie ostatnia Interwencja I.6.7 – Wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacja miodów odmianowych, zakłada, że wnioski o przyznanie pomocy mogli składać wyłącznie indywidualni pszczelarze. Wsparcie można przeznaczyć na zakup analiz fizyko-chemicznych miodu lub analizy pyłkowej miodu.

Warto podkreślić, że aplikacje o przyznanie pomocy z Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 można składać wyłącznie drogą elektroniczną za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji, poprzez Platformę Usług Elektronicznych ARiMR (PUE), udostępnionego pod adresem <https://epue.arimr.gov.pl>. Jeżeli wniosek o przyznanie pomocy nie został złożony za pomocą PUE, ARiMR pozostawia go bez rozpatrzenia oraz informuje o tym wnioskodawcę w takiej samej formie, w jakiej został złożony ten wniosek.

XIV Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”

W dniach 20-21 kwietnia 2024 roku na terenie Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Olsztynie odbyły się XIV Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach”. Tegoroczna edycja wydarzenia zgromadziła tłumy miłośników zieleni z całego regionu.

Radosław Skudlarz

Specjalista Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Na Targach zaprezentowało się ponad 200 wystawców z Polski i zagranicy, oferując szeroki wybór roślin, kwiatów, drzew i krzewów, a także sprzętu ogrodniczego, dekoracji ogrodowych i rękodzieła. Zwiedzający mogli zaopatrzyć się w niezbędne wyposażenie do swoich ogrodów i balkonów, a także odkryć nowe, niepowtarzalne gatunki roślin.

Oprócz bogatej oferty wystawców, na Targach nie zabrakło również licznych pokazów i atrakcji dla całych rodzin. Odbyły się m.in. pokazy florystyczne, warsztaty ogrodnicze dla dzieci i dorosłych, a także pokazy zwierząt gospodarskich. Dla najmłodszych przygotowano wesołą strefę zabaw z dmuchańcami, grami i konkursami.

Na Targach można było również spróbować regionalnych przysmaków i kupić wyroby rękodzielnicze. Lokalne instytucje rolnicze i szkoły branżowe zaprezentowały swoją ofertę edukacyjną, a eksperci udzielali porad dotyczących uprawy i pielęgnacji roślin.

Warmińsko-Mazurski Związek Koni zorganizował wyjątkowe wydarzenie – Pokaz Ogierów Zarodowych. Na arenie zaprezentowano 11 wspaniałych ogierów kryjących, reprezentujących takie rasy jak: perszeron, polski koń zimnokrwisty, arden polski, kuc, arden szwedzki, konik polski. Pokaz był prawdziwą gratką dla miłośników koni i hodowców. Widzowie mogli podziwiać piękno i siłę ogierów, a także dowiedzieć się więcej o ich rasach i przeznaczeniu.

Oprócz Pokazu Ogierów Zarodowych, na targach można było również zobaczyć pokaz alpaka, królików, owiec i kóz. Zwierzęta te cieszyły się dużym zainteresowaniem, szczególnie wśród najmłodszych uczestników imprezy.

Podczas XIV Wiosennych Targów Ogrodniczych „Pamiętajcie o ogrodach” w Olsztynie odbyło się rozstrzygnięcie konkursu na Najładniejsze Stoisko oraz Hit Targów. Komisja Konkursowa, po długich obradach, wyłoniła zwycięzców w trzech kategoriach.

I miejsce: Firma ALDO

Nagrodę główną za najpiękniejsze stoisko targowe otrzymała firma ALDO, oferująca bogatą ofertę profesjonalnych maszyn rolniczych i komunalnych. Jury doceniło estetyczną aranżację stoiska, która doskonale podkreślała charakter prezentowanych produktów, a także szeroki wybór asortymentu i profesjonalną obsługę klientów.

II miejsce: Zielony Śledzik Mazurska Olejarnia

Drugie miejsce zajęła Zielony Śledzik Mazurska Olejarnia, która oczarowała zwiedzających różnorodną i szeroką ofertą olejów tłoczonych na zimno w rodzinnej olejarni, metodą rzemieślniczą. Jury doceniło wysoką jakość produktów, tradycyjną metodę wytwarzania oraz przytulną atmosferę stoiska.

III miejsce: Winnica Sztolcman

Na trzecim miejscu uplasowała się Winnica Sztolcman, która zachwyliła ekologicznym podejściem do produkcji win butelkowych z ręcznie zbieranych winogron. Jury doceniło wyjątkowy smak i aromat win, a także pasję i zaangażowanie właścicieli winnicy w tworzenie swoich produktów.

Hit Targów: Kopalnia Węgla Brunatnego Sieniawa Sp. z o.o.

Oprócz nagród głównych, Komisja Konkursowa przyznała również tytuł Hitu Targów Kopalni Węgla Brunatnego Sieniawa Sp. z o.o. za stymulator wzrostu FLORAHUMUS. Ten innowacyjny produkt wzbudził ogromne zainteresowanie zwiedzających i zyskał uznanie za swoje właściwości i potencjał w dziedzinie ogrodnictwa.

Wszystkim laureatom serdecznie gratulujemy!

Nagrodzone stoiska zachwyliły zwiedzających nie tylko pięknem aranżacji i estetyką, ale również wysoką jakością prezentowanych produktów i profesjonalną obsługą klientów. Konkurs na Najładniejsze Stoisko jest stałym elementem XIV Wiosennych Targów Ogrodniczych i cieszy się dużą popularnością zarówno wśród wystawców, jak i odwiedzających.

XIV Wiosenne Targi Ogrodnicze „Pamiętajcie o ogrodach” okazały się ogromnym sukcesem. Wydarzenie przyciągnęło tysiące osób, które mogły skorzystać z bogatej oferty wystawców i skorzystać z licznych atrakcji oraz poszerzyć swoją wiedzę na temat ogrodnictwa. Targi były również doskonałą okazją do integracji lokalnej społeczności i promocji regionalnych produktów.

Organizatorzy dziękują!

Organizatorzy Targów – Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie – pragną serdecznie podziękować wszystkim wystawcom, odwiedzającym i osobom zaangażowanym w organizację wydarzenia. Dzięki Państwa życzliwości, zaangażowaniu i profesjonalizmowi Targi po raz kolejny okazały się ogromnym sukcesem.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
 Operacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach poddziałania 1.2. „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych”, w ramach działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
 Operacja realizowana w ramach Konsorcjum, którego liderem jest Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu

Demonstracje z zakresu produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka roślinnego na cele paszowe

W czerwcu i lipcu br. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, w ramach poddziałania 1.2. „Wsparcie dla projektów demonstracyjnych i działań informacyjnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, będzie organizował Demonstracje z zakresu produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka roślinnego na cele paszowe.

dr inż. Rodian Pawłowski

Główny Specjalista Działu Technologii Produkcji Rolniczej

Krajowe rośliny białkowe, choć przez wiele lat objęte programami dotyczącymi zwiększania bezpieczeństwa białkowego kraju na cele paszowe i żywnościowe, wciąż nie zyskują na popularności. Dane ARiMR wskazują, że areał upraw roślin białkowych na nasiona ulegał wahaniom i na przestrzeni lat 2017-2022 wynosił od 299-366 tys. ha.

Niemniej jednak udział krajowych roślin białkowych w mieszankach paszowych był stosunkowo niski i wynosił około 15%. Naukowcy i specjaliści diagnozujący realizację wieloletnich programów białkowych wskazują, że największy problem jest w zbudowaniu odpowiednich struktur i mechanizmów rynkowych gwarantujących płynność produkcji polowej i przetwórstwa na cele paszowe. Firmy paszowe do czasu, kiedy nie będą miały zagwarantowanych stałych dostaw nasion roślin białkowych z upraw krajowych, cały czas będą bazować na komponentach pochodzących z importu, zaś rolnicy nie mając zagwarantowanego zbytu nie chcą wchodzić w uprawę dość wymagających roślin. Pewne nadzieje pojawiają się w coraz większej świadomości w zakresie zasad zachowania bioróżnorodności ekosystemów rolnych, a co za tym idzie wzrost różnorodności dostępnych komponentów, które mogły znaleźć zastosowanie w żywieniu zwierząt gospodarskich. W krajowym bilansie paszowym ważne miejsce należy do nasion rodzimych roślin strączkowych takich jak: groch, bobik, łubin, a także soi niemodyfikowanej genetycznie (non-GMO), która coraz częściej, dzięki doświadczalnictwu odmianowemu może być uprawiana w naszym kraju. W związku z powyższym, celem realizowanej przez nas operacji jest promowanie oraz upowszechnianie wśród rolników dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań stosowanych w produkcji oraz wykorzystanie krajowych źródeł białka roślinnego na cele paszowe.

Operacja polega na założeniu i utrzymaniu w okresie jej realizacji obiektów demonstracyjnych zgodnie z instrukcją opracowaną przez poszczególnych opiekunów naukowych. Na obszarze kraju będzie założonych i prowadzonych łącznie 91 obiektów demonstracyjnych w tym:

- 41 typu A, prowadzących produkcję roślin białkowych w ramach PDO w szczególności w stacjach i zakładach doświadczalnych oceny odmian – **w województwie warmińsko-mazurskim 3 obiekty**,
- 40 typu B, w gospodarstwach uprawiających rośliny białkowe na nasiona z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt gospodarskich i utrzymujące świnie lub drób – **w województwie warmińsko-mazurskim – 3 obiekty**,
- 10 typu C (w 10 województwach) w podmiocie wytwarzającym pasze dla zwierząt gospodarskich z wykorzystaniem nasion roślin białkowych uprawianych w kraju – **w województwie warmińsko-mazurskim 1 obiekt**.

Demonstracje zostaną zrealizowane nieodpłatnie dla 3302 ostatecznych odbiorców, przy czym każdy ostateczny odbiorca będzie uczestniczył w wizycie w obiekcie A, B i C. W województwie warmińsko-mazurskim demonstracje zostaną zrealizowane dla 108 ostatecznych odbiorców.

Podczas wizyt w obiektach demonstracyjnych typu A i B realizowany będzie program uwzględniający zagadnienia innowacyjnych rozwiązań lub dobrych praktyk w uprawach. Odbędzie się również prezentacja przygotowania pasz i żywienia zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych rozwiązań lub dobrych praktyk. Zostaną omówione problemy i sposoby ograniczania ryzyka, przetwarzania nasion roślin białkowych i stosowania ich w żywieniu zwierząt. Wizyta w podmiocie typu C, wytwarzającym pasze dla zwierząt gospodarskich z wykorzystaniem nasion roślin białkowych uprawianych w kraju, pozwoli na zapoznanie uczestników z procesem przyjęcia surowca (laboratorium, ocena, analiza), procesem magazynowania, dozowania, mielenia, mieszania, natłuszczania, granulacji i oceną wyrobu gotowego.

Uczestnikami demonstracji (ostateczny odbiorca) mogą być: rolnicy, domownicy rolników, małżonkowie rolników, osoby zatrudnione w rolnictwie, właściciele lasów, wnioskodawca operacji typu „Premie dla młodych rolników” w ramach poddziałania „Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników” objętego PROW na lata 2014-2020.

Uczestnicy demonstracji otrzymają materiały informacyjne w postaci opisów obiektów demonstracyjnych typu A, B i C, oraz broszurę zawierającą tematy m.in. technologię uprawy poszczególnych roślin białkowych, wartość pokarmową nasion roślin białkowych i ich stosowanie w żywieniu zwierząt monogastrycznych oraz zagadnienia dotyczące rolnictwa precyzyjnego, zrównoważonego i ekologicznego w zakresie uprawy roślin białkowych.

Podsumowanie realizacji operacji odbędzie się podczas 2 dniowej konferencji krajowej zorganizowanej dla 150 osób, której uczestnikami będą wybrani ostateczni odbiorcy demonstracji, posiadacze gospodarstw, podmiotów wytwarzających paszę dla zwierząt gospodarskich, u których założone były obiekty demonstracyjne, przedstawiciele związanych z rolnictwem, nauką, doradztwem i przemysłem paszowym.

Ogólnopolski projekt demonstracyjny z zakresu produkcji i wykorzystania krajowych źródeł białka roślinnego na cele paszowe, jest realizowany od 2 stycznia 2024 r., a planowany termin jego zakończenia upływa 31 sierpnia 2025 r.

Operacja jest realizowana przez Konsorcjum w składzie: Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu – LIDER.

PARTNERZY:

- ☐ Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych,
- ☐ Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy,
- ☐ 16 Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

Organizacją demonstracji – praktycznego szkolenia dla ostatecznego odbiorcy w formie wizyt w obiektach demonstracyjnych, w tym naborem uczestników zajmują się wyznaczeni koordynatorzy z wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego.

Za koordynację projektu z Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie odpowiadają specjaliści Działu Technologii Produkcji Rolniczej:

- Agnieszka Soltysiak, tel. 665 891 386,
e-mail: a.soltysiak@w-modr.pl
- Rodian Pawłowski, tel. 695 550 460,
e-mail: rodian.pawlowski@w-modr.pl

Schemat realizacji demonstracji w województwie warmińsko-mazurskim

Kompleksowe programy doradcze (KPD1)

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie świadczy **bezpłatne usługi dla rolników** w zakresie świadczenia usług doradczych z interwencji I.14.2.1 w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Termin realizacji operacji jest 6 letnim okresem świadczenia usług doradczych.

Milena Brzostek

Specjalista Sekcji Transferu Wiedzy i Innowacji w Rolnictwie

Projekt polega na przekazaniu rolnikom oraz młodym rolnikom sposobów postępowania i poprawienia wyniku ekonomicznego gospodarstw rolnych, a także zwiększenie przyjazności tych gospodarstw dla środowiska oraz ich adaptacji do zmian klimatycznych. Każda z usług w ramach programu doradczego zostaje wybrana indywidualnie w porozumieniu z rolnikiem lub młodym rolnikiem i pochodzi z gotowego katalogu dostępnych usług doradczych. Stosowanie się do zasad określonych w metodykach doradzania, pozwala doradcom na zachowanie wysokich, jednolitych standardów świadczenia usług doradczych.

Wsparcie udzielane jest w ramach świadczenia ofert doradczych dla rolników. Usługi realizowane są w postaci rocznych, dwuletnich, bądź trzyletnich kompleksowych programów doradczych, składających się z co najmniej 2 usług doradczych, odpowiadających potrzebom gospodarstwa.

W ramach programów doradczych, realizowane są następujące usługi:

- ❑ Analiza sytuacji produkcyjno-ekonomicznej gospodarstwa rolnego;
- ❑ Ekoschematy – systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt;
- ❑ System integrowanej produkcji roślin;
- ❑ Biologiczne metody ochrony;
- ❑ Rolnictwo ekologiczne;
- ❑ Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do norm i wymogów warunkowości;
- ❑ Doradztwo dla młodych rolników – beneficjentów interwencji I.11. PS WPR;
- ❑ Rachunkowość w gospodarstwie rolnym, z wykorzystaniem narzędzia IERiGŻ;
- ❑ Zarządzanie i planowanie w gospodarstwie rolnym;
- ❑ Zobowiązania środowiskowe i klimatyczne, w tym ochrona zasobów genetycznych zwierząt i roślin.

Wizją przyszłości w rolnictwie jest szeroko pojęte doradztwo, które świadczą wykwalfikowane powiatowe zespoły doradcze. To ludzie z pasją, którzy na co dzień wspierają rolników swoją wiedzą i doświadczeniem. Jednym z nich jest Arkadiusz Grędziński, który dzięki swojemu wieloletniemu doświadczeniu daje merytoryczne wsparcie dla rolników. – *Jestem zwolennikiem, żeby oprócz wniosków – które są bardzo ważne – stawiać na wiedzę. Chcemy, aby doradztwo było doradztwem obiektywnym, opartym na wiedzy. Żeby tę wiedzę, którą wypracowujemy w instytutach, którą wypracowujemy na polatkach w ośrodkach doradztwa rolniczego, zanieść do polskiego rolnika. Bardzo mocno bę-*

dziemy na to kłaść nacisk – zaznaczył Arkadiusz – doradca Zespołu Doradców w Olsztynie

Zapytaliśmy Kamila Dziadkiewicza rolnika z miejscowości Sętań, gm. Dywity jakie ma korzyści z przystąpienia do Kompleksowych Programów Doradczych?

– *Nie ma dobrego gospodarstwa rolnego bez wykwalifikowanego doradcy podkreśla, to właśnie dzięki wsparciu merytorycznemu jakim Państwo nas darzycie mamy dostęp do aktualnych nowinek i ustaw, a programy doradcze odpowiednio dobrane do naszych gospodarstw w moim przypadku tj. „Ocena dostosowania gospodarstwa rolnego do norm i wymogów warunkowości” i „Rolnictwo ekologiczne” podnosi jakość i firmuje moje gospodarstwo. Jest to dla mnie ogromna szansa na ulepszenie funkcjonowania mojej działalności. Ośrodki doradztwa rolniczego są pasem transmisyjnym dla przekazywania nauki, które są wypracowywane w waszym ośrodku bezpośrednio do rolników. Bo czym byłaby nauka, jeżeli wypracowanych dokonani i efektów pracy nie można byłoby wdrażać w praktyce – zauważa Kamil.*

Świadczenie usług doradczych ma za zadanie przyczynić się do ułatwienia podejmowania decyzji w sprawie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw rolnych. Dzięki realizacji programów rolnik poprawi efektywność gospodarowania i zwiększy swoją konkurencyjność na rynku krajowym i zagranicznym. To, że dziś rolnictwo jest silne, to liczy się w Europie i na świecie, a produkty są marką – to wszystko to zasługa doradztwa rolniczego. Każdy z programów doradczych ma ogromny wpływ na funkcjonalność, jakość, podwyższenie efektywności i standardów funkcjonowania gospodarstwa rolnego. Najważniejszym zadaniem dla doradztwa jest niezmiennie przekazywanie wiedzy – zaznaczyła Monika Szóstek – koordynator projektu, starszy specjalista ds. projektów z udziałem środków europejskich.

Szczegółowe informacje dotyczące usług doradczych można uzyskać kontaktując się z Powiatowymi Zespołami Doradztwa Rolniczego (kontakt na stronie <https://wmodr.pl/powiatowe-zespoły-doradztwa/pzdr-olsztyn>) oraz Koordynatorami projektu.

Koordynacja projektu:

– *Monika Szóstek, starszy specjalista ds. projektów z udziałem środków europejskich, tel. 723 991 250*

– *Milena Brzostek, specjalista ds. projektów z udziałem środków europejskich, tel. 609 864 935*

**SZKOLENIA
DLA ROLNIKÓW
PS WPR
2023-2027**

Climate Farm Demo i Climate Smart Advisors jako siostrzane projekty programu Horyzont Europa

Horyzont Europa to program ramowy Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i innowacji na lata 2021-2027. Jest to największy program badawczy na świecie, z budżetem w wysokości 95,5 mld euro.

Magdalena Zielińska

Broker SIR

Program Horyzont Europa promuje doskonałość naukową i zapewnia cenne wsparcie najlepszym naukowcom i innowatorom, zachęcając tym samym do przemian systemowych koniecznych do podniesienia jakości życia Europejczyków między innymi poprzez działania proekologiczne i prozdrowotne. Jednym z wielu jest Climate Farm Demo i Climate Smart Advisors jako projekty które się uzupełniają. Oba realizowane są przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Radomiu (Beneficjent) oraz Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego i Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie (Partner stowarzyszony), finansowane z programu Horyzont Europa, który angażuje partnerów z 27 krajów Unii Europejskiej.

Climate Farm Demo to projekt realizowany od października 2022 roku do grudnia 2028 roku, celem jest utworzenie europejskiej sieci pilotażowych gospodarstw demonstracyjnych, w ramach której prowadzone będą demonstracje praktyk rolniczych łagodzących zmiany klimatu lub przystosowujące gospodarstwa do tych zmian. W Polsce sieć ta będzie obejmowała 130 gospodarstw. W każdym z nich będzie przeprowadzana analiza wytwarzania gazów cieplarnianych za pomocą narzędzi: FAST Navigator i CAP'2ER oraz organizowane spotkania dla lokalnych rolników.

Climate Smart Advisors to projekt realizowany od kwietnia 2023 do marca 2030 roku, celem jest zwiększenie roli doradców rolnych poprzez wzmocnienie ich zdolności w zakresie świadczenia ukierunkowanych porad, oraz wdrożenie podejścia i dzielenie się rozwiązaniami opracowanymi w ramach Climate Farm Demo. Aby osiągnąć ten cel, CSA koncentruje się na kluczowej roli doradców w zakresie doradztwa zmian klimatu i zwiększeniu roli doradców w przejściu na rolnictwo klimatyczne.

Dublin, Irlandia – marzec 2024 r., to właśnie tam zostały zorganizowane po raz pierwszy warsztaty „Train the Trainer”, w których uczestniczyło 40 doradców z 27 krajów z całej Europy, a ich celem było zwiększenie potencjału doradców

rolnych w zakresie udzielania wskazówek rolnikom z zakresu wdrażenia skutecznych strategii łagodzenia zmiany klimatu i adaptacji do niej. Warsztaty miały na celu zapewnienie uczestnikom umiejętności niezbędnych do kierowania siecią i przekazywania zdobytej wiedzy w zakresie rolnictwa inteligentnego dla klimatu. Nasza Główna Specjalistka Małgorzata Razminas jako jedna z zaledwie trzech osób w Polsce wzięła udział w warsztatach i zdobyła tytuł Climate Smart Coach'a:

– W Dublinie odbył się zjazd uczestników Projektu Climate Smart Advisors, pt. „TTT – Train The Trainers”. Było to spotkanie dedykowane dla Coach'ów – Trenerów, którzy będą w Swoich Państwach/regionach przekazywać zdobytą wiedzę kolejnym doradcom. W myśl projektu w całej Unii Europejskiej przez okres 6 lat ma być przeszkolonych 1360 osób. Podczas spotkania stacjonarnego w Irlandii miałam okazję poznać uczestników projektu z innych państw Europy, poznać problemy z jakimi mierzą się rolnicy jak i doradcy rolniczy w innych krajach. 4 dniowe szkolenie pomogło nam zdobyć wiedzę z zakresu budowania oraz efektywnego prowadzenia grup doradczych. Wszystko w myśl utworzenia wykwalifikowanych doradców, którzy będą potrafili połączyć potrzeby rolników z potrzebą redukcji emisji gazów cieplarnianych przez sektor rolniczy.

Spotkanie było bardzo dobrą okazją do wymiany poglądów na temat rolnictwa w Europie. Nawiązałam wiele wartościowych kontaktów, które będę mogła wykorzystać w swojej przyszłej pracy doradczej.

Po szkoleniu wyszliśmy z przekonaniem, że nie ma problemów nie do rozwiązania, są tylko wyzwania, którym można sprostać poprzez konfrontację z nimi.

Relacje z przebiegu projektu można na bieżąco śledzić na stronie: <https://www.linkedin.com/company/climatesmartadvisors/>, natomiast z projektu Climate Farm Demo na stronie: <https://www.linkedin.com/company/climatefarmdemo/>.

Projekty Climate Farm Demo i Climate Smart Advisors pokazują, że rolnictwo regeneracyjne może być skutecznym narzędziem w łagodzeniu zmian klimatu i budowaniu odporności gospodarstw rolnych. Praktyki rolnictwa regeneracyjnego mogą nie tylko zmniejszyć emisje gazów cieplarnianych z rolnictwa, ale także poprawić jakość gleby, zwiększyć bioróżnorodność i zwiększyć produktywność rolnictwa.

Harmonogram naborów wniosków w ramach Planu Strategicznego dla WPR 2023-2027

I. PLAN STRATEGICZNY DLA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ na lata 2023-2027 – Nazwa interwencji	
Płatności bezpośrednie / ekoschematy / wsparcie obszarowe i środowiskowe	Termin naboru *
<i>I.1 Podstawowe wsparcie dochodów</i>	od 15 marca do 15 maja 2024
<i>I.2 Płatność redystrybucyjna</i>	
<i>I.3 Płatność dla młodych rolników</i>	
<i>I.4.1 – I.4.6 Ekoschematy:</i> (1) Obszary z roślinami miododajnymi, (2) Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi, (3) Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Rolnej, (4) Biologiczna ochrona upraw, (5) Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych, (6) Dobrostan zwierząt.	od 15 marca do 15 maja 2024
<i>I.5.1 – I.5.13 Wsparcie dochodów związane z produkcją do:</i> (1) krów, (2) młodego bydła, (3) owiec, (4) kóz, (5) buraków cukrowych, (6) chmielu, (7) lnu, (8) koprni włóknistych, (9) pomidorów, (10) truskawek, (11) ziemniaków skrobiowych, (12) roślin pastewnych, (13) roślin strączkowych na nasiona.	od 15 marca do 15 maja 2024
<i>I.8.1 – I.8.8 Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne i leśne</i> (1) Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000, (2) Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000, (3) Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, (4) Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, (5) Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie, (6) Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, (7) Bioróżnorodność na gruntach ornym. (8) Premie z tytułu zalesień, zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych	od 15 marca do 15 maja 2024
<i>I.8.11 Rolnictwo ekologiczne</i>	od 15 marca do 15 maja 2024
<i>I.9 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi (ONW)</i>	
<i>I.10.11 Zalesianie gruntów rolnych; I.10.12 Tworzenie zadrzewień śródpolnych</i>	od 1 czerwca do 31 lipca 2024
<i>I.10.13 Zakładanie systemów rolno-leśnych</i>	
<i>I.10.14 Zwiększanie bioróżnorodności lasów prywatnych</i>	
<i>I.7.1 – I.7.6 Interwencje w sektorze owoców i warzyw</i>	od 20 czerwca do 20 lipca
Inwestycje i rozwój gospodarstw	
<i>I.10.1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (obszary A,B,C,D)</i>	05.09 – 11.10. 2024
<i>I.10.3 Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF</i>	27.06 – 02.08.2024
<i>I.10.5 Rozwój małych gospodarstw (10.5.1 Krótkie łańcuchy dostaw i gospodarstwa ekologiczne; 10.5.2 – pozostałe)</i>	11.07 – 09.08.2024
<i>I.11 Premie dla młodych rolników</i>	05.06 – 05.08.2024
Współpraca / rozwój lokalny	
<i>I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych</i>	19.09 – 24.10.2024

* Harmonogram nie uwzględnia naborów wniosków, które zostały zakończone w I kwartale 2024 r.

Wybrane przepisy prawne dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich

Jadwiga Weisbrod

Starszy Referent Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich

ROZPORZĄDZENIA

MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

- ❑ z dnia 6 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach wsparcia inwestycji leśnych lub zadrzewieniowych oraz w formie premii z tytułu zalesień, zadrzewień lub systemów rolno-leśnych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 330. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty podstawowego wsparcia dochodów, płatności redystrybucyjnej, płatności dla młodych rolników, płatności związanych z produkcją do powierzchni upraw i płatności związanych z produkcją do zwierząt i przejściowego wsparcia krajowego w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 343. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. w sprawie zmiany rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności ekologicznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 346. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności ekologicznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 354. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach narzędzi zarządzania ryzykiem w formie wkładów finansowych na rzecz składek w ramach systemów ubezpieczeń w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 355. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 27 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. uchylające rozporządzenie w sprawie zwalczania i zapobiegania rozprzestrzenianiu się organizmu *Spodoptera frugiperda* (Smith). Dz.U. z 2024 r., poz. 359. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 13 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 8 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 365. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r. Uwagi: par. 1 pkt 1 lit. b tiret drugie wchodzi w życie z dniem 15 marca 2025 r.
- ❑ z dnia 11 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie norm oraz szczegółowych warunków ich stosowania. Dz.U. z 2024 r., poz. 369. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 12 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty płatności w ramach schematów na rzecz klimatu i środowiska w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 378. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 12 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i szczegółowego trybu przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach schematów na rzecz dobrostanu zwierząt w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Dz.U. z 2024 r., poz. 381. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 15 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 14 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia w zakresie infrastruktury magazynowania służącej zwiększeniu odporności gospodarstw rolnych na kryzysy w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Dz.U. z 2024 r., poz. 393. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 16 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 15 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia obszarów objętych nakazami, zakazami lub ograniczeniami oraz innymi środkami kontroli lub ochronnymi ustanowionymi w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, na których są położone gospodarstwa rolne, w których są utrzymywane świny. Dz.U. z 2024 r., poz. 403. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 19 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 14 marca 2024 r. w sprawie wprowadzenia programu zwalczania wścieklizny na rok 2024. Dz.U. z 2024 r., poz. 434. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 23 marca 2024 r.
- ❑ z dnia 19 marca 2024 r. w sprawie wprowadzenia „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2024 r. Dz.U. z 2024 r., poz. 440. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 27 marca 2024 r.
- ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o spółdzielniach rolników Dz.U. z 2024 r., poz. 372.
- ❑ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Dz.U. z 2024 r., poz. 423.
- ❑ Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich. Dz.U. z 2024 r., poz. 455.
- ❑ Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytu lub innego zobowiązania. Dz.U. z 2024 r., poz. 374.

Agroturystyka – nowoczesna forma wypoczynku w zgodzie z naturą

W jaki sposób możemy prowadzić agroturystykę? Jakie są korzyści z tego rodzaju działalności? Jak zaplanować i zorganizować agroturystykę? Na te i inne pytania postaram się odpowiedzieć w poniższym artykule.

Marta Dudek

Specjalista Sekcji Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

Agroturystyka to forma wypoczynku, która łączy w sobie elementy turystyki z rolnictwem. Jest to doskonała alternatywa dla tradycyjnych form spędzania czasu wolnego, pozwalająca na aktywny wypoczynek w otoczeniu przyrody, z dala od zgiełku miasta. Prowadzenie agroturystyki to nie tylko sposób na zarobienie dodatkowych pieniędzy, ale także możliwość promocji lokalnej kultury i tradycji oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego. W dzisiejszych czasach, gdy coraz więcej osób zwraca uwagę na ekologię i zdrowy styl życia, agroturystyka staje się coraz bardziej popularna.

Czym jest agroturystyka?

Agroturystyka to forma wypoczynku, która pozwala turystom na zapoznanie się z życiem na wsi i uczestniczenie w codziennych pracach rolniczych. Oferuje ona możliwość zamieszkania w gospodarstwie agroturystycznym, poznania miejscowej kultury i tradycji, a także spróbowania regionalnych potraw.

Gospodarstwo agroturystyczne może być zarówno małym gospodarstwem rolnym, jak i dużym kompleksem agroturystycznym z możliwością organizacji imprez plenerowych. Jednak „agroturystyką” najpoprawniej byłoby nazwać obiekt bazujący na zasobach czynnego gospodarstwa rolnego, oferujący usługi noclegowe oraz sprzedaż domowych posiłków turystom. Agroturystyka zazwyczaj oferuje turystom możliwość uczestniczenia w codziennych zajęciach gospodarskich, takich jak zbieranie plonów, karmienie zwierząt, czy uprawa roślin. Właściciele takich miejsc często proponują dodatkowe atrakcje wynikające z wypoczynku na terenie gospodarstwa, na przykład jazdę konną, korzystanie z możliwości łowienia ryb w stawie, wycieczki rowerowe czy warsztaty kulinarne.

Czym jest agroturystyka?

Dobrze prowadzona agroturystyka może przynieść właścicielom gospodarstw wiele korzyści zarówno pod względem materialnym jak i emocjonalnym. Przede wszystkim przyjmowanie gości stanowić może dodatkowe, znaczące źródło dochodu dla osób prowadzących gospodarstwo rolne. Jest to szczególnie istotne dla gospodarstw o niewielkiej powierzchni. Turysty bardzo często, poza noclegiem, szukają również lokalnych produktów i usług – chętnie kupują żywność produkowaną w gospodarstwie, korzystają z lokalnych atrakcji. W efekcie agroturystyka przyczynia się do promocji i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości a tym samym większych zysków gospodarzy.

Założenie i prowadzenie agroturystyki mogą być satysfakcjonującym doświadczeniem, dającym poczucie spełnienia i realizacji własnych pasji związanych z rolnictwem i turystyką. Przyjmowanie gości pozwala właścicielom na nawiązanie bez-

pośredniego kontaktu z turystami, co może być szansą na budowanie trwałych relacji i lojalności klientów.

Działalność agroturystyczna jest również bardzo atrakcyjna dla samych turystów: mogą oni cieszyć się bliskim kontaktem z naturą, pięknem przyrody i świeżym powietrzem, mają także okazję poznać tradycje, obyczaje i zwyczaje lokalnej społeczności. Agroturystyka często idzie w parze z dostępnością świeżych, lokalnie produkowanych produktów, co sprzyja zdrowemu stylowi życia i jest bardzo poszukiwanym elementem wypoczynku na wsi.

Korzyści z prowadzenia agroturystyki

Prowadzenie agroturystyki wymaga solidnego planowania i organizacji. Chcąc zapewnić sobie dużą liczbę gości, nie tylko w czasie wakacji, ale i poza sezonem należy zastanowić się czego oczekują klienci podczas wypoczynku na wsi. Według przeprowadzonych badań jako wyznacznik dobrej jakości wskazują oni: świeże powietrze, własny pokój z łazienką, gwarancję ciszy i spokoju, dostęp do ogrodu i terenów zielonych. Agroturystyka to nigdy nie powinien być tylko nocleg. Goście oczekują od gospodarza czegoś więcej. Czym więc możemy przyciągać gości?

- **Atrakcyjne położenie** – lokalizacja gospodarstwa jest jednym z najważniejszych jego atutów. W oczywisty sposób najatrakcyjniejsze jest położenie w pobliżu jezior, rzek, nad morzem lub w górach. Jeśli jednak nie posiadamy gospodarstwa w takich miejscach powinniśmy wskazać gościom inne atrakcje w okolicy – bliskość szlaków rowerowych, pięknych tras spacerowych, ścieżek edukacyjnych czy np. stadniny.
- **Dodatkowe atrakcje** – zapewnienie gościom możliwości aktywnego spędzenia czasu przy pracach gospodarskich, organizowanie warsztatów kulinarnych czy rękodzielniczych lub zapewnienie możliwości relaksu w ciszy i spokoju. Bardzo ważne jest określenie charakteru oferowanego wypoczynku – romantyczne zacisze dla par może nie być atrakcyjne dla na przykład rodzin z małymi dziećmi.
- **Dobra jakość i gościnny gospodarz** – zapewnienie wysokiej jakości usług i serdeczny kontakt z turystami pozwoli na zbudowanie trwałych relacji i spowoduje powrót tych samych gości nawet przez wiele lat. Gospodarz powinien organizować na życzenie gości specjalne atrakcje, pomóc zaplanować wycieczkę, odpowiedzieć na wszelkie pytania i prośby. Turysty szukają w gospodarstwach agroturystycznych bliskich relacji i domowej atmosfery odróżniających ten rodzaj wypoczynku od wyjazdów do dużych kompleksów hotelowych. Nie chcą jednak rezygnować z wysokiej jakości usług.
- **Wyposażenie gospodarstwa** – gospodarstwo agroturystyczne powinno być odpowiednio wyposażone, aby zapewnić turystom komfortowy pobyt. Należy zadbać o odpowiednie warunki sanitarne, wygodne łóżka oraz dostęp

do Internetu. Większość gości odwiedzających agroturystyki to rodziny z dziećmi – poszukują one miejsc wyposażonych w ogrodowe place zabaw, olbrzymią atrakcją jest również umożliwienie kontaktu ze zwierzętami gospodarskimi i domowymi.

- ❑ **Wyżywienie** – zapewnienie pełnego wyżywienia z możliwością spróbowania lokalnych wyrobów to zdecydowanie bardzo duża zaleta każdego gospodarstwa agroturystycznego. Warzywa z własnego ogródka, sery, wędliny wyrabiane przez gospodarzy lub ich sąsiadów, produkty regionalne działają na turystów jak magnes. Komponując menu powinniśmy również pamiętać, że klientami agroturystyki są często osoby o proekologicznym nastawieniu lub stosujące specjalne diety np. wegetariańską czy wegańską, bezglutenową itp.
- ❑ **Promocja** – kluczem do sukcesu w agroturystyce jest skuteczna promocja. Podstawową formą promocji gospodarstw agroturystycznych jest system poleceń – zadowoleni goście chcą wracać do gospodarstwa i zachęcają do wybrania się do niego swoich znajomych. Aby przyciągnąć nowych gości należy skupić się na stworzeniu dobrej strony internetowej, która będzie zawierała szczegółowy opis oferty i dobrej jakości zdjęcia prezentujące pokoje, wyposażenie, wygląd ogrodu i piękno okolicy. Bardzo ważnym elementem jest aktywne prowadzenie mediów społecznościowych (Facebook, Instagram, Twitter, Tik Tok): publikowanie zdjęć, organizowanie konkursów, nagrywanie rolek i InstaStories – pozwala to na podtrzymanie kontaktu z zaprzyjaźnionymi gośćmi i zainteresowanie nowych klientów. Należy zadbać o swoją wizytówkę w Google Maps oraz portalach turystycznych takich jak Booking.com czy Slowhop. Bardzo dobrą formą promocji jest również współpraca z lokalnymi biurami turystycznymi, administracją samorządową czy udział w organizowanych dla gospodarstw agroturystycznych konkursach branżowych.

Dotacje na założenie i prowadzenie agroturystyki

Gospodarstwa agroturystyczne, aby sprostać wymaganiom klientów, muszą sukcesywnie ulepszać swoją ofertę. W ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w ramach interwencji LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność **możliwe jest uzyskanie dofinansowania na rozwój pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych, w tym na założenie i rozwój gospodarstw agroturystycznych**. Zgodnie z wytycznymi opublikowanymi przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dofinansowanie mogą uzyskać rolnicy, małżonkowie rolników lub domownicy małych gospodarstw rolnych – w województwie warmińsko-mazurskim gospodarstwa te nie mogą być większe niż 23,88 ha. Oferowana pomoc przyznawana będzie zgodnie z regulaminem naborów, jednak w kwocie nie wyższej niż:

- 150 tys. zł – w zakresie założenia gospodarstwa agroturystycznego
- 500 tys. zł – w zakresie rozwoju gospodarstwa agroturystycznego

Gospodarstwa ubiegające się o wsparcie będą zobowiązane do spełnienia warunków przewidzianych regulaminem naboru. Podmiotem właściwym w sprawie o przyznanie pomocy są Lokalne Grupy Działania (LGD) obejmujące swoim działaniem dany obszar. Szczegółowe informacje dotyczące wspar-

cia, w tym zaplanowane terminy naboru wniosków, można uzyskać w biurach Lokalnych Grup Działania i na ich stronach internetowych.

Konkurs na „Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne”

W ramach działań promujących rozwój gospodarstw wiejskich Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie już po raz trzeci zaprasza właścicieli gospodarstw agroturystycznych z województwa warmińsko-mazurskiego do udziału w konkursie na „Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne”.

W konkursie mogą wziąć udział gospodarstwa agroturystyczne, które:

- są zgłoszone do ewidencji innych obiektów, w których świadczona są usługi hotelarskie po 01.01.2016 roku (ewidencja prowadzona przez wójta, burmistrza właściwego dla danego obszaru),
- nie są laureatem konkursu z lat ubiegłych,
- wynajmują do 5 pokoi w czynnym gospodarstwie rolnym.

Aby zgłosić gospodarstwo agroturystyczne do konkursu należy przesłać na wskazany adres wypełniony formularz, podpisaną zgodę na wykorzystanie wizerunku wraz z co najmniej pięcioma zdjęciami bądź krótkim filmem prezentującymi gospodarstwo agroturystyczne będące przedmiotem konkursu. Dokumenty zgłoszeniowe oraz zdjęcia/filmy należy wysłać do 21 maja 2024 r. na adres: m.dudek@w-modr.pl.

Chętnych do udziału w konkursie prosimy o pobranie dokumentów zgłoszeniowych ze strony internetowej Ośrodka www.wmodr.pl lub kontakt z organizatorem konkursu – Marta Dudek, tel. 665 892 846, mail: m.dudek@w-modr.pl.

Serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału w konkursie i promocji swojego gospodarstwa agroturystycznego.

Źródła:

- Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach PS dla WPR dla interwencji I.13.1 LEADER, <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/>
- A.Hapka, M.Kulus: Przepisy prawne w działalności agroturystycznej, <https://row.kpodr.pl/wp-content/uploads/2021/10/Przepisy-prawne-w-dzia%C5%82alno%C5%9Bci-agroturystycznej.pdf>
- Agroturystyka – jak ją wypromować?; <https://polskabezgotowkwa.pl/dla-firm/akademia-przedsiobiorcy/agroturystyka-jak-ja-wypromowac/>
- Agroturystyka – opłacalność. Co na nią wpływa?; <https://i-rolnik.pl/agroturystyka-w-polsce-oplacalnosc-statystyki/>

Jagnięcina i baranina – rarytasy na naszym stole

Żywność naturalna oznacza produkty spożywcze zawierające składniki oddziałujące w sposób pożądaný na procesy fizjologiczne, zachodzące w organizmie człowieka, prowadząc jednocześnie do utrzymania optymalnego stanu zdrowia i zmniejszenia ryzyka wystąpienia kolejnych chorób.

Jerzy Bancewicz

Główny Specjalista Działu Technologii Produkcji Rolniczej

Określenie: mięso owcze obejmuje dwie kategorie, a mianowicie jagnięcinę i baraninę. Ze względu na istotne różnice, nie można tych określić używać zamiennie, co niestety ma często miejsce. Baranina jest pozyskiwana z owiec starszych, macierek i tryków wybrakowanych z hodowli po przynajmniej 4-letnim (maciorki) lub 2-letnim (tryki) okresie użytkowania rozplodowego w stadzie. Baraninę cechuje zwykle ciemnoczerwona barwa i ostry zapach. Może być często łykowata i dość twarda, co znacznie utrudnia obróbkę kulinarną. Te cechy baraniny, szczególnie wtedy, gdy jest przyrządzana przez mniej wprawnego kucharza, mogą niekorzystnie wpływać na strawność i przyswajalność podawanych posiłków.

Specyficzną cechą baraniny jest wyraźnie wyczuwalny posmak łożowatości. Wiąże się on z ogólną zawartością tłuszczu oraz składem kwasów tłuszczowych i może być nasilony w mięsie z owiec ras wełnisto-mięsnych, takich jak: merynosy, owce nizinne czy długowełniste. Ten charakterystyczny smak i zapach, wysoko cenione przez znawców, dla wielu osób są powodem rezygnacji z konsumpcji i podstawą do wyrobienia sobie negatywnej opinii na temat mięsa owczego w ogóle. Tymczasem użytkowane w Polsce typowo mięsne rasy owiec, takie jak: teksel, charolaise, ile de france, berrichon du cher, suffolk, czarnogłówka czy owca pomorska lub kamieniecka gwarantują uzyskanie wysokowartościowej baraniny, ale dzięki odpowiednim zabiegom kulinarnym praktycznie z każdej baraniny można uzyskać potrawy satysfakcjonujące nawet najbardziej wybrednych smakoszy. Bardzo dobrą okazją do promocji i stałego wzrostu spożycia mięsa owczego w naszym województwie jest liczna i ciągle dynamicznie rozwijająca się sieć placówek gastronomicznych.

Jagnięcina jest mięsem pochodzącym ze sztuk młodych, ubijanych zwykle przed upływem 6. miesiąca życia, a często już w wieku 50 dni. W odróżnieniu od baraniny charakteryzuje ją jaśniejsza, pożądana barwa, różowa do jasnoczerwonej oraz stonowany, mało specyficzny zapach. Jest mięsem wybornym, delikatnym i soczystym, o wysokiej strawności i dobrej przyswajalności, porównywalnym z cielęciną lub mięsem z królików. Ceniona jest zwłaszcza jagnięcina z jagniąt lekkich, z przedziałów wagowych 13-16 oraz 17-22 kg, a zatem w wieku 50-100 dni, którą cechują wysokie wskaźniki wartości biologicznej białka, przy równocześnie niskiej wartości energetycznej. Jest ona w świecie uważana za mięso delikatesowe, rarytas pojawiający się na stołach przy specjalnych okazjach.

Pierwszeństwo ma jagnięcina z najmłodszych jagniąt mlecznych, charakteryzująca się niską zawartością tłuszczu i jasną barwą, a więc cechami istotnymi dla konsumentów. W warunkach klimatycznych Warmii i Mazur stosuje się odchów do wieku około 120-140 dni: w części na paszach zimowych, a potem z wykorzystaniem pastwiska i ewentualnym dokarmianiem zielonkami na okólniku.

Specyficzna jest jagnięcina takich ras, jak wrzosówka i skudda. Wyróżnia się ona ciemniejszą barwą i walorami smakowo-zapachowymi, które upodobniają to mięso do dziczyzny. Jagnięcina pozyskiwana ze skuddów cechuje się ponadto wyraźnie obniżoną zawartością cholesterolu w porównaniu do innych ras owiec, a drobniejsze włókna mięśniowe decydują o lepszej strawności tego mięsa. Mięso owcze jest bogatym źródłem wielu składników mineralnych, ważnym rezerwuarem witamin i zawiera wiele aminokwasów. Tłuszcz zawarty w mięsie owczym ma niewiele cholesterolu i bardzo ważny dla zdrowia ludzkiego profil kwasów tłuszczowych, z wyjątkową kombinacją kwasów tłuszczowych wielonienasyconych.

Bardzo ważnym składnikiem funkcjonalnym mięsa owczego jest sprzężony kwas linolowy w różnych jego formach izomerycznych. Doświadczalnie wykazano, że te specyficzne związki hamują procesy nowotworowe oraz miażdżycę i usprawniają metabolizm tłuszczów w organizmie człowieka. Także inne czynniki fizjologiczne obecne w organizmach owiec m.in. chronią narządy osób spożywających mięso owcze przed zwyrodnieniami, marskością lub stłuszczeniem. Jagnięcina to priorytetowy produkt owczarstwa europejskiego. W Polsce niestety jest wciąż deficytowa, chociaż jej jakość jest często wyższa. Mięso owcze, zwłaszcza jagnięcina powinno stanowić istotną pozycję w naszym jadłospisie. Wymaga ono specjalnej obróbki kulinarnej, ale jego walory prozdrowotne z pewnością wynagrodzą każdy trud.

Nieznajomość walorów zdrowotnych mięsa owczego oraz brak umiejętności przygotowania z nich smacznych, a czasem wręcz wykwintnych potraw sprawia, że obecnie jagnięcina i baranina cieszą się w Polsce uznaniem jedynie w bardzo wąskim gronie koneserów. Przeciętne spożycie tego mięsa w kraju wynosi zaledwie około 0,1% całego spożycia mięsa, co stanowi tylko 0,44 kg/osobę/rok. Bardzo potrzebna aktywizacja rynku wewnętrznego jagnięcin i mięsa owczego w ogóle z pewnością będzie prowokować przywracanie opłacalności produkcji owczarskiej oraz stopniową odbudowę owczarstwa w kraju. Z badań przeprowadzonych na terenie Unii Europejskiej wynika, że od 15-20% konsumentów nabywa produkty wysokiej jakości, uzyskane w gospodarstwach realizujących produkcję w oparciu o bezpieczne, czyli zasadniczo ekologiczne metody produkcji. Owczarstwo można przestawić na metody jednoznacznie ekologiczne o wiele łatwiej, niż inne kierunki produkcji zwierzęcej. Minał już czas tłumaczenia trudnej sytuacji owczarstwa brakiem tradycji spożywania mięsa owczego i równocześnie stwierdzania braku rynku baraniny. Ten rynek trzeba zbudować i zabiegać o jego rozwój.

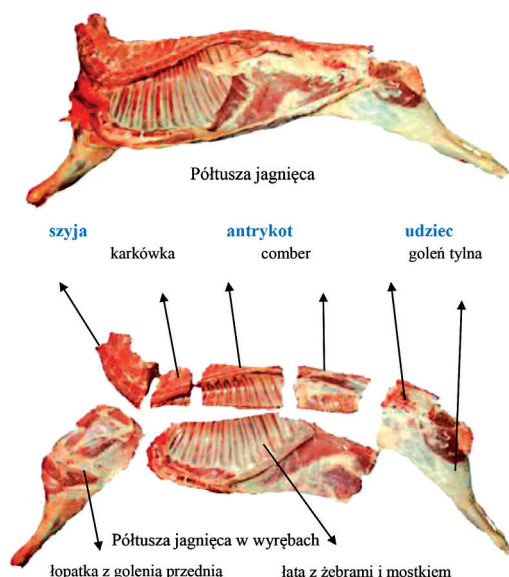
Zakup mięsa. Ważne jest by kupić taki rodzaj mięsa, jaki wskazany jest w przepisie, ponieważ niektóre części bardziej nadają się do danych metod przygotowania niż inne. Dobry rzeźnik może pomóc w wyborze jego odpowiedniego rodzaju, można również kupić mięso mrożone, które jest wyraźnie

oznaczone. Należy przyjąć, że na osobę wystarczy 115-170 g mięsa bez kości i 225-430 g mięsa z kością. Mięso, które kupujemy powinno wyglądać i pachnieć dobrze. Będzie się ono różnić pod względem koloru – od głębokiej czerwieni wołowiny, przez różową czerwień jagnięciny po bladoróżową wieprzowinę. Tłuszcz nie powinien mieć oleistej konsystencji, lecz być sprężysty. Powierzchnia kawałka powinna być lekko wilgotna. Jagnięcina kupiona w sklepie mięsnym powinna zostać zawinięta w folię lub papier do pieczenia i umieszczona w lodówce. Pakowana fabrycznie jagnięcina powinna pozostać w opakowaniu i jak najszybciej być umieszczona na dolnej półce w lodówce. Mięso od rzeźnika powinno być przyrządzone w przeciągu 2-3 dni. W przypadku zakupu mięsa mrożonego warto sprawdzić datę ważności i nigdy nie używać mięsa przeterminowanego.

Uwaga:

- ❑ **W lodówce** mięso w temperaturze 0-5°C przechowywać można nie dłużej niż 3 doby, ale z kością tylko do 24 godzin. W zamrażalniku poniżej -10°C przez dłuższy okres czasu.
- ❑ **Baraninę odmraża się powoli**, najlepiej w niskich temperaturach, gdyż wówczas komórki mięsa wchłaniają zamrożoną w kryształki wodę. Jedynie zamrożone porcje, np. pocięte kotlety grubości ok. 2 cm można smażyć lub dusić bez rozmrażania.
- ❑ **Potrawy z baraniny** przyrządzamy tak, jak z innych rodzajów mięsa, tzn. gotując je, smażąc, dusząc i piekąc w piekarniku, na ruszcie czy rożnie.
- ❑ **Baraninę można jeść na zimno**, ale najsmaczniejsza jest podawana na gorąco z dodatkiem warzyw aromatycznych (pomidory, cebula, czosnek, grzyby suszone, pieczarki, śliwki suszone, pory, seler, jabłka, papryka) oraz ziół takich jak: majeranek, mięta, melisa, tymianek, bazylija, cząber.
- ❑ **Potrawy z mięsa owczego** są na ogół dość tłuste, należy podawać je bardzo gorące i raczej z warzywami gotowanymi, a nie z surówkami.
- ❑ **Nie ma przeciwwskazań** do spożywania mięsa owczego nawet przez ludzi chorych oraz dzieci powyżej roku.
- ❑ **Do potraw z mięsa owczego** podaje się przeważnie czerwone wino wytrawne.

Podział tuszy jagnięcej na elementy kulinarne (wg Instytutu Zootechniki)

Mięso, mleko, wełna i skóry owcze, to produkty bardzo atrakcyjne, ale szczególnie ostatnio mało doceniane. Żeby zmniejszyć dość powszechną niechęć do szlachetnego gatunku mięsa jakim jest baranina, a w szczególności jagnięcina należy przede wszystkim zwrócić uwagę na fakt, iż aby dobrze przyrządzić baraninę czy jagnięcinę trzeba najpierw to mięso odpowiednio przygotować. Mięso owcze, zarówno jagnięcina jak i baranina bezpośrednio po ubiciu zwierząt nie nadaje się do konsumpcji. Musi jak i inne mięsa dojrzeć. Początkowo może być łykowate, twarde i nawet dość długa obróbka cieplna (duszenie, gotowanie itp.) nie zapewni nam miękkości mięsa. Mięso na dojrzewanie potrzebuje 24 do 48 godzin. Powinno być w tym czasie umieszczone w miejscu przewiewnym w temperaturze 8-10°C, najlepiej w piwnicy lub w chłodziarni na najniższej półce. W czasie dojrzewania odczyn mięsa z obojętnego lub lekko zasadowego zmienia się w kwaśny i jest to zmiana korzystna, gdyż dopiero takie mięso będzie kruche. Mięso owcze wstępnie przyrządzamy podobnie jak dziczyznę: proces dojrzewania mięsa można przyspieszyć stosując np. zaprawę z oleju i warzyw, bejcowanie, peklowanie, zalewanie kwaśnym mlekiem albo serwatką lub stosowanie różnego rodzaju marynat octowych z przyprawami, które zapewniają odpowiedni proces kruszenia mięsa i likwidują specyficzny, dla niektórych nieprzyjemny zapach. Do tego celu można stosować różnego rodzaju octy, jak i czerwone wino, które nie tylko powodują kruszenie mięsa, ale nadają mu ciekawy, wytrawny smak. Jeżeli nie mamy na to czasu, rynek oferuje mnóstwo gotowych marynat, które właściwie już po otwarciu torebki są gotowe do użycia.

- ❑ **Jeśli mięso jest już dojrzałe** wystarczy natrzeć je solą rozartą z czosnkiem i skropić sokiem z cytryny lub octem winnym. Zostawić tak przygotowane na 2-3 godziny.
- ❑ **Obłożenie mięsa warzywami w oleju:** mięso posmarować olejem, który nie dopuści do niego powietrza, natrzeć czosnkiem, obłożyć pokrojonymi w plastry warzywami (cebula, korzeń pietruszki i selera). Warzywa zawierają związki lotne – fitoncyny, które działają bakteriobójczo. Mięso takie można przechowywać do 2 dni w chłodnym miejscu. Warzywa użyje się potem do przyrządzania potrawy.
- ❑ **Bejcowanie:** zagotować 3 szklanki wody z dodatkiem przypraw: po kilka ziaren pieprzu, jałowca i angielskiego ziela oraz liścia laurowego. Po ostudzeniu dodać szklankę octu 10-procentowego. Mięso obłożyć krążkami cebuli, ułożyć w naczyniu kamionkowym i zalać przygotowaną zalewą. Mięso takie przechowa się kilka dni w chłodnym miejscu i uzyska bardzo przyjemny smak przypominający sarninę.
- ❑ **Peklowanie:** ten sposób można by polecić dla udźca. Okroić nadmiar tłuszczu, mięso przekroić wzdłuż i wyluzować (usunąć) kości. Płat mięsa natrzeć czosnkiem, a następnie taką mieszaniną: 6 dkg soli, łyżeczkę cukru, 2-3 gramy saletry. Do tego przyprawy: 3-4 listki laurowe, parę goździków, kilka ziaren pieprzu, angielskiego ziela, łyżeczka kolendry, po pół łyżeczki estragonu i bazylii lub tymianku. Wszystko to utłuc w moździerzu. Natrzeć mięso ze wszystkich stron, zrolować i obwiązać sznurkiem. Włożyć do naczynia szklanego lub kamionkowego. Postawić w chłodnym miejscu; mięso wydzieli sok. Należy je codziennie przewracać. Po 10 dniach można taki udziec po opłukaniu zimną wodą, nie zdejmując sznurka ugotować jak szynkę z dodatkiem przypraw (pieprz, ziele, listek laurowy) lub uwędzić podobnie jak szynkę.

Jagnięcinę i baraninę można przyrządzać na różne sposoby; oto niektóre z nich:

Jagnięcina z grzybami.

Składniki: 700-800 g jagnięciny (najlepiej łopatka), ok. 12 suszonych grzybów, łyżka mąki, 3 łyżki tłuszczu, szklanka kwaśnej śmietany, 2 średnie cebule, szklanka bulionu (może być z kostki), sól i pieprz do smaku.

Grzyby ugotować do miękkości w niewielkiej ilości wody; na rozgrzanym tłuszczu usmażyć oczyszczone mięso, dodając w połowie smażenia drobno posiekaną cebulę, a następnie ugotowane grzyby wraz z wywarem; zalać bulionem i dusić na niewielkim ogniu, uzupełniając wrzątkiem odparowany sos; śmietanę wymieszać z mąką, rozprowadzić w gorącym sosie, wlać do mięsa i ponownie zagotować.

Łopatka jagnięcia (kozia) z rozmarynem.

Składniki: łopatka jagnięcia (ok. 600 g), rozmaryn (może być suszony), 5-6 ząbków czosnku, sól gruboziarnista, pieprz.

Łopatkę naciąć z dwóch stron nożem, aby powstała krawiecza o głębokości około 0,5 cm; w miejsce nacięć wsypać sól

i pieprz, ułożyć gałązki rozmarynu; piec w rozgrzanym piekarniku, pod przykryciem, w temperaturze ok. 180°C do momentu, kiedy mięso będzie miękkie, a kość sama od niego odejdzie (około 1,5 godziny).

Pieczony udziec jagnięcy.

Składniki: udziec jagnięcy (ok. 2 kg), włoszczyzna, wino czerwone wytrawne lub półwytrawne, ocet winny, sól i pieprz do smaku.

Udziec oczyścić z powięzi, włożyć do wysokiego naczynia; włoszczyznę pokroić na dość duże kawałki i obłożyć nią mięso; do naczynia wlać około 0,5 litra wina i kilkanaście kropel octu, tak aby udziec był przynajmniej w połowie zanurzony; naczynie wstawić do chłodnego miejsca (najlepiej do lodówki). Marynować w ten sposób udziec przez około 12 godzin, co jakiś czas odwracając mięso w marynacie; po tym czasie wyjąć mięso z naczynia i piec pod przykryciem do miękkości (ok. 2 godzin).

Po degustacji tak przyrządzonej baraniny zdecydowanie przybędzie smakoszy tego elitarnego mięsa.

designed by freepik.com

1 maja 2024 roku
będziemy świętować
20-lecie
przystąpienia Polski
do Unii Europejskiej!

Przyporządkuj numery do właściwych kształtów państw Unii na mapie

1. Austria	2. Belgia	3. Bułgaria	4. Chorwacja	5. Cypr	6. Czechy	7. Dania	8. Estonia	9. Finlandia	10. Francja	11. Grecja	12. Hiszpania	13. Holandia	14. Irlandia
15. Litwa	16. Luksemburg	17. Łotwa	18. Malta	19. Niemcy	20. Polska	21. Portugalia	22. Rumunia	23. Słowacja	24. Słowenia	25. Szwecja	26. Węgry	27. Włochy	

SPRZEDAM:

- Sprzedam dachówki poniemieckie z rozbiórki ok. 2500 szt. Cena za 1 szt. 20 gr. Tel. 518 989 305.
- Sprzedam gospodarstwo rolne w Wilczkowie o powierzchni 45 ha wraz z budynkami. Tel: 517 558 031.
- Sprzedam miód wielokwiatowy, rzepakowy, lipowy. Atrakcyjna cena. Rybno k. Mrągowa, tel. 515 192 443 lub e-mail: henrykszakiewicz@wp.pl
- Sprzedam pszenżyto. Cena 650 zł/t. Kontakt: Halina 693 358 995.
- Pług Rabewerk 5-skibowy, obrotowy, półzawieszany. Cena 15 000 zł. Gmina Markusy. Tel. 692 005 601.
- Sprzedaż kurek odchowanych oraz kurek 3-dniowych i drobiu wodnego. Sprzedam tryka rasy Suffolk. Tel. 604 194 791.
- Tradycyjne sery podpuszczkowe z mleka krowiego o różnych smakach. Zapraszam do zakupu. Renata. Głazowo 10 k. Mrągowa. Tel. 785 180 765.
- Sprzedam gospodarstwo rolne wraz z siedliskiem w m. Jeziorko (gm. Pięńszyno) o powierzchni ok. 15 ha, stanowiącej łąki i pastwiska oraz stary las o pow. 1,20 ha. Istnieje możliwość kupna samej ziemi. Tel. 533 410 366.
- Sprzedam ciągnik Ursus 1614 rok 1993 stan bdb., ciągnik zetor 16245 rok 1997 przyczepa hw8011 wywrotka ładowność 10 ton przyczepa tandem wywrotka ładowność 12 ton, agregat talerzowy uprawowo siewny Vaderstadt rapid szer. 4 metry z nawozem rok 2005, opryskiwacz ciągnany pojemność 2500 litrów i 4000 litrów, ładowarkę teleskopową Merlo rok 2007, prasę do balotów Sipma 120x120 rok produkcji 2013, czyszczalnię Petkus. Tel. 500 419 229.
- Sprzedam ciągnik rolniczy Zetor 16245 rok prod. 1997, ciągnik rolniczy Ursus 1634 rok produkcji 1996, ciągnik rolniczy Ursus 1614 rok prod. 1993, opryskiwacz ciągnany pojemność 2000 l, szerokość 18 m, opryskiwacz ciągnany pojemność 4000 l, szerokość 24 m, ładowarka teleskopowa Merlo rok prod. 2007 wysokość 7 m, agregat uprawowo siewny Vaderstad Rapid talerzowy z nawozem, szerokość 4 m, rok prod. 2005, przyczepa tandem wywrotka Vaia ładowność 12 t, wywrot do tyłu. Tel. 500 419 229.
- Sprzedam czyszczalnię nasion dokładnego czyszczenia produkcji niemieckiej Petkus K-531 Gigant z sitami (30 szt. w cenie 70 zł/szt, sita w dobrym stanie) oraz instrukcją obsługi czyszczalni, możliwy transport, cena 6600 zł (mała negocjacja) woj. dolnośląskie, gmina Żmigród. Tel. 668 793 926.
- Sprzedam prasę do bel (produkcja WARFAMA), pług pięcioskibowy, Cyklop, rozrzutnik czteroosiowy, przetrząsarko-zgrabiarki siedmiorzędowe, przyczepę 4,5 tonową, przyczepę 6 tonową. Gamerki Wielkie, gm. Jonkowo, pow. olsztyński. Tel. 660 997 614.
- Sprzedam gęsi tuluskie ze stad zachowawczych. Tel. 604 194 791.
- Sprzedam wycinak do kisonki, noże ruchome w 100% sprawny, cena 1990 zł. Tel. 601 392 805; 785 392 805.
- Działkę o powierzchni 1,00 ha w miejscowości Bobrowiec, gmina Braniewo. Cena do uzgodnienia. Tel. 603 678 540.
- Jarlice z dopłatami rasy kamieniecka długowłnista. Józef Nieścior, 11-041 Gutkowo 33. Tel. 797 286 383.
- Sprzedam kosiarkę rotacyjną, polska 3 letnia. Tel. 508 498 004.
- Gospodarstwo rolne w m. Wodukajmy (gm. Sępólno) o pow. 12 ha, w tym stary las 0,74 ha. W gospodarstwie znajdują się: dom 1-rodzinny parterowy z poddaszem użytkowym (72 m²), obora (253 m²), chlewnia (128 m²), 2 x garaż (35 m² i 42 m²). Istnieje możliwość kupna samego siedliska (budynki) usytuowane na pow. gruntów od 0,90 ha do 1,36 ha (jedna bądź dwie działki ewidencyjne) lub samej ziemi ornej w jednym kawałku 9,9 ha (2 działki ewidencyjne). Tel. 508 323 512.

- Sprzedam pług 5 skibowy półzawieszany marki Overum. Cena 4.500,00 złotych. Tel. 509 913 300.
- Schładzalnik do mleka 650 l oraz ciągnik S-320. Tel. 513 661 525.
- Ciągnik Case JX90 (2010) 3300 mtg tur (2011) bez osprzętu I wł. Stan bdb kupiony w kraju u dealera pełny serwis dokumentacja opony oryginał przód 70% tył 90% szerokie ogumienie komplet obciążników przód i tył cena 110 tys. zł, gm. Goldap. Tel. 600 096 165.
- Dużą przyczepę kempingową dwuosiową, ciągnik Same Antares II 130 KM Turbo. Rok produkcji 2000. Ciągnik cały w oryginalne, sprawny. Stan bardzo dobry. Tel. 512 479 979.
- Rozrzutnik obornika 2-osiowy; siewnik do nawozów Piast (olejak); śrutownik bijakowy; ciągnik Zetor 6-cylindrowy z przednim napędem; pług Kverneland 4-skibowy; kosiarkę rotacyjną; żmijkę do zboża-4 metry lub dmucharę do zboża; 2 przyczepy 3,5 tonowe do zboża; kombajn Bizon na szerokich kołach; owijkę do balotów. Tel. 55 244 81 89 (dzwonić wieczorem), gm. Lelkowo.
- Sprzedam: ciągnik Ursus 1614 sześciocylindrowy Turbo, zarejestrowany, stan bardzo dobry; przyczepę rolniczą D-50 zarejestrowaną, stan bardzo dobry; przyczepę kempingową, dwuosiową, dużą, sprowadzoną z Niemiec. Tel. 512 479 979.
- Traktor 240 KM złożony w 2019 roku na ramie HTZ K-150 T, skrzynia biegów oryginalna (bez zarzutu) silnik Deutz-Fahr V8, bardzo oszczędny w spalaniu. Kabina od IVECO, opony nowe, akumulatory sprawne 2 szt. Traktor w pełni sprawny do pracy. Cena 74 900,00 złotych. Tel. 509 913 300.

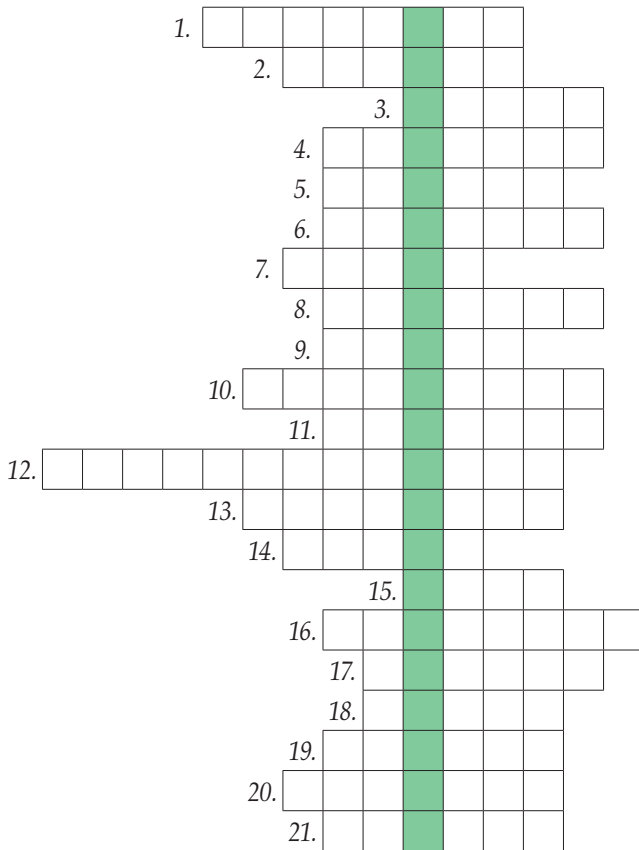
KUPIĘ:

- Kupię siewnik do podsiewania traw. Tel. 667 704 091.
- Kupię rzepak ozimy i jary. Tel. 604 222 787.
- Kupię siano. Tel. 691 178 171.
- Ciągnik Zetor, przystawkę do kukurydzy, siewnik do kukurydzy i rozsiewacz nawozu. Tel. 728 032 907.
- Ciągnik Zetor Forterra, agregat uprawowy 3 m, formownicę do redlin ziemniaków i sadzarkę do ziemniaków talerzową. Tel. 795 807 728.
- Bizon Rekord, BS, Claas, sortownik do ziemniaków i pług obrotowy Kverneland famarol, siewnik zbożowy, agregat siewny i opryskiwacz ciągnany na kołach pilmet. Tel. 790 318 118.
- Rozsiewacz wapna RCW Unia Brzeg, dmuchawę do zboża ssąco-tłoczącą pom augustów i przyczepę rolniczą. Tel. 511 924 809.
- Prasę kostkującą, gm. Świątki. Tel. 516 168 355.
- Ciągnik Zetor lub John Deere, przyczepę Pronar, rozsiewacz nawozu Brzeg, Amazone 1600 l, sadzarkę talerzową do ziemniaków i kosiarko-rozdrabniacz. Tel. 795 807 728.
- Rozsiewacz Amazone, pług Kverneland Amarol 4-skibowy, opryskiwacz Pilmet ciągnany od 2-2,5 tys. l i kosiarkę bijakową. Tel. 511 924 809.
- Pług obrotowy, agregat siewny Zetor Forterra, felgi 38 cali Ursus, rozsiewacz 1600 l Bizon Record. Tel. 795 807 728.
- Ciągnik Zetor ok. 100 KM z przednim napędem, model 10540 lub Ursus 1224. Rozsiewacz do nawozów i przyczepę rolniczą. Pług Famarol wahadłowy lub pług obrotowy. Tel. 511 907 139.

INNE:

- Pszczelarz podejmie współpracę z rolnikiem w zakresie możliwość ustawienia uli na pożytku zwłaszcza gryki. Okolice Bukwałdu, Jonkowa, Świątek, Dobrego Miasta itp. Tel. 797 630 354.
- Naprawa pękniętych bloków silników spalinowych. Pęknięcia płaszczy, dziury (dojazd do klienta, bez wyjmowania silnika, udzielanie gwarancji). Tel. 601 859 884; www.peklblok.pl

KRZYŻÓWKA

1. Wisi pod sufitem
2. Szalejący ogień, pożar
3. Stadnik
4. Coś bardzo smacznego
5. Czasem trudny do zgryzienia
6. Pajęczak groźny dla ludzi i zwierząt
7. Figura w szachach
8. Do rozsiewania różnego typu nasion
9. Kromka inaczej
10. Podstawa pomnika lub kolumny
11. Urządzenie umożliwiające unieruchomienie dużego zwierzęcia
12. Forma wypoczynku w warunkach zbliżonych do wiejskich
13. Kabza, trzosa
14. Zaciśnięta dłoń
15. Anglosaska jednostka odległości
16. Niepokój, oburzenie, nerwowość
17. Gol
18. Prowizoryczny budynek
19. Dzieciak, maluch
20. Zdrajca
21. Kolega, towarzysz

Wśród osób, które prześlą na adres redakcji prawidłowe rozwiązanie krzyżówki rozlosujemy trzy zestawy najnowszych publikacji WMODR z siedzibą w Olsztynie. Na rozwiązania czekamy do 31 maja 2024 r. Adres: „Bieżące Informacje”, WMODR z siedzibą w Olsztynie, ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, z dopiskiem „krzyżówka”.

Adresy Zespołów Doradców:

- **BARTOSZYCE**, ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
- **BRANIEWO**, ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
- **DZIAŁDOWO**, ul. Polna 6/20, kom. 665 890 160
- **ELBLĄG**, ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36
  - Pasłęk, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
- **EŁK**, ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
- **GIŻYCKO**, ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
- **GOŁDAP**, ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
- **IŁAWA**, ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73
  - Lubawa, ul. Towarowa 5, kom. 665 880 204
- **KĘTRZYN**, ul. Powstańców Warszawy 1 (budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
- **LIDZBARK WARMIŃSKI**, ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
- **MRAĞOWO**, ul. Boh. Warszawy 7A/2, kom. 665 960 423
- **NOWE MIASTO LUBAWSKIE**, ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
- **NIDZICA**, ul. Słowackiego 17, kom. 665 960 367
- **OLECKO**, Al. Zwycięstwa 10, kom. 665 910 617
- **OLSZTYN**
  - Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
- **OSTRÓDA**, Grabin 17, kom. 665 990 519
  - Morąg, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
- **PISZ**, ul. Wojska Polskiego 33, kom. 695 990 247
- **SZCZYTNO**, ul. Józefa Narońskiego 2, kom. 665 892 933
- **WĘGORZEWO**, Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

OGŁOSZENIA I REKLAMY W MIESIĘCZNIKU W 2024 r.

reklama na okładce kolor:

- II, III str. – 1 540 zł brutto
- IV str. – 1 845 zł brutto

reklama wewnątrz numeru kolor:

- format A4 – 1 230 zł brutto
- format 1/2 A4 – 770 zł brutto
- format 1/4 A4 – 615 zł brutto

artykuł sponsorowany format A4 – 923 zł brutto

wkładkowanie gotowych materiałów reklamowych:

- Kartka A4 lub A3 złożona do formatu A4 – 770 zł brutto
- Kartka A4 lub A3 złożona do formatu A4 od 2 do 8 stron – 1 540 zł brutto
- Kartka A3 złożona do formatu A4 od 8 do 16 stron – 2 306 zł brutto

Treść reklam wraz ze zleceniem i danymi do wystawienia faktury VAT, należy przestać do 15 dnia miesiąca poprzedzającego emisję reklamy. Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczonych ogłoszeń i reklam.

Ogłoszenia drobne dla rolników zamieszczamy bezpłatnie!

---

15 marca – 15 maja

**KAMPANIA
WNIOSKOWA
o przyznanie płatności**

**Doradcy WMODR służą bezpłatnym
wsparciem w przygotowaniu wniosku o:**

- **płatności bezpośrednie,**
- **płatności RŚK w ramach PROW 2014-2020
oraz PS WPR 2023-2027,**
- **płatności RE w ramach PROW 2014-2020
oraz PS WPR 2023-2027.**

**Zachęcamy do kontaktu z doradcami terenowymi WMODR,
którzy dostępni są na terenie każdej gminy.**

Ekogwarancja PTRE sp. z o. o.

Dołącz do grona certyfikowanych ekologicznych gospodarstw.

WNIOSEK O CERTYFIKACJĘ GOSPODARSTWA

NOWY, UPROSZCZONY WNIOSEK
ON-LINE DOSTĘPNY NA
WWW.WOC.PL

Zapraszamy do współpracy!

